

Flerpartimotion

Motion till riksdagen: 2014/15:M001

av Fredrik Reinfeldt m.fl. (M, C, FP, KD)

Ett starkare Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2015–2018 enligt förslaget i tabell 4 i motionen.
3. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2015 enligt förslaget i tabell 5 i motionen.
4. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2016, 2017 och 2018 enligt förslaget i tabell 5 som riktlinje för regeringens budgetarbete.
5. Riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2015 enligt förslaget i tabell 6 i motionen och tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning.
6. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2016, 2017 och 2018 enligt förslaget i tabell 6 i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag om avtrappning av jobbskatteavdraget vilket beskrivs i kapitel 6.1. i budgetpropositionen.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag om skattesänkning för pensionärer vilket beskrivs i kapitel 6.2. i budgetpropositionen.
9. Riksdagen avslår regeringens förslag om förändringar av den statliga inkomstskatten vilket beskrivs i kapitel 6.3. i budgetpropositionen.

10. Riksdagen avslår regeringens förslag om förändringar av RUT-avdraget vilket beskrivs i kapitel 6.6. i budgetpropositionen.
11. Riksdagen avslår regeringens förslag om höjda socialavgifter för unga vilket beskrivs i kapitel 6.9. i budgetpropositionen.
12. Riksdagen avslår regeringens förslag om särskild löneskatt för äldre vilket beskrivs i kapitel 6.10. i budgetpropositionen.
13. Riksdagen avslår regeringens förslag om slopat avdrag för förvaltningsutgifter vilket beskrivs i kapitel 6.12. i budgetpropositionen.
14. Riksdagen avslår regeringens förslag om höjd skatt på bekämpningsmedel vilket beskrivs i kapitel 6.23. i budgetpropositionen.
15. Riksdagen avslår regeringens förslag om höjd skatt på naturgrus vilket beskrivs i kapitel 6.24. i budgetpropositionen.
16. Riksdagen avslår regeringens förslag om höjd skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer vilket beskrivs i kapitel 6.26. i budgetpropositionen.

1. Sammanfattning

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna lägger gemensamt fram en budget för fler jobb, mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Alliansen har en gemensam vision för Sverige. Vi vill ha ett Sverige som håller ihop, som sätter människan i centrum. Ett Sverige där alla som vill och kan jobba har ett jobb att gå till. Där den som har en idé kan förverkliga den, våga starta företag och se det växa. Ett Sverige där vi tillsammans skapar skyddsnät som ger stöd om vi hamnar snett, om vi blir sjuka eller om vi för stunden eller inte längre orkar av egen kraft. Ett Sverige där alla har samma förutsättningar att utveckla sin förmåga och där alla kan känna sig trygga. Vårt samhälle byggs av människor i gemenskap – i familjen, bland vänner, klasskompisar och arbetskamrater och i civilsamhället i stort.

Gemenskap och tillit skapar mening, delaktighet och framtidstro. Allt detta behövs för att vi ska ha en god välfärd som vi finansierar tillsammans.

Vi är stolta över vad vi har åstadkommit. Men ett bra Sverige kan bli ännu bättre. I vår gemensamma budgetmotion lägger vi förslag för att fortsätta förbättra Sverige, med stora investeringar i infrastruktur och bostäder. Vi vill skapa förutsättningar för jobb och tillväxt i hela landet. Vi vill skapa ett företagsklimat i världsklass och vi vill stärka arbetskraften för att fler människor ska kunna få ett jobb. Vårt mål är att över fem miljoner människor ska ha ett jobb att gå till år 2020.

Vi vill fortsätta stärka skolans kunskapsuppdrag. Alla föräldrar ska känna sig trygga med att deras barn behandlas väl, lär sig mycket och rustas inför vuxenlivet. Vi vill förbättra kvaliteten och öka tillgängligheten i vården. Vi vill göra Sverige tryggare, genom att minska brottsligheten och genom att stärka vårt försvar. Vi vill att våra barn och ungdomar ska ha en bra uppväxt. Vi vill att människor ska kunna åldras tryggt och att makten att själv bestämma över sitt liv inte begränsas bara för att man blir äldre. Vi vill fortsätta kombinera en växande ekonomi med minskande klimatutsläpp.

Vi lever i en tid som präglas av oro och konflikter i vår omvärld. Allt fler människor i Europas närhet flyr undan krig, förtryck och förföljelse. En del av dem väljer att komma till vårt land med hopp om ett bättre liv. Alliansen står upp för ett välkomnande samhälle som präglas av respekt, tolerans och öppenhet.

2. Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	1
1. Sammanfattning	3
2. Innehållsförteckning.....	4
3. Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre	7
3.1. Alliansen lämnar över ett Sverige på rätt väg	7
3.2. Vår väg framåt	8
4. Utsikter för svensk ekonomi	12
4.1. Förutsättningar för en återhämtning	12
4.2. Risken för en svagare utveckling dominerar	13
5. Regeringens ekonomiska politik.....	15
5.1. Risk för försvagad svensk ekonomi.....	15
5.2. Den svenska jobbtillväxten riskerar att bromsas	16
5.3. Viktiga reformer skjuts på framtiden.....	18
6. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.....	19
6.1. Ansvar för ekonomin.....	19
6.2. Jobbmålet – över 5 miljoner i arbete 2020	22
7. Ansvarsfullt finansierade reformer för att starkare Sverige.....	24
7.1. Utgiftstakets nivåer 2015 till 2018	25
8. En politik för fler i arbete.....	26
8.1. Värna arbetslinjen och drivkrafter för jobb.....	27
8.2. Ett företagsklimat i världsklass.....	28
8.3. Bredare vägar till jobb	29
8.4. Ett jämställt arbetsliv	31
8.5. Fler jobb för unga	32
8.6. Stärk förutsättningarna för att jobba längre	33
8.7. Stärkt forskning och innovation för ökad kunskap och konkurrenskraft	34
8.8. Trygg energiförsörjning är viktig för jobben.....	35
8.9. Statliga bolag	35
9. Utbildning bygger Sverige starkt	37
9.1. Mer kunskap i skolan	38
9.2. Rätt att välja skola – skärpt kvalitetskontroll	40
9.3. Trygghet och studiero	40
9.4. Ett uppvärderat läraryrke och stärkt skolledarskap	41
9.5. En gymnasieskola för jobben och den högre utbildningen.....	41
9.6. Fritidshem för trygghet, kunskap och sammanhållning	42

9.7.	Kvalitet i förskolan och barnomsorgen.....	42
9.8.	Högre utbildning för kunskap och bildning.....	43
10.	Sverigebygget för jobb och tillväxt, infrastruktur och bostäder	45
11.	Kvalitet och tillgänglighet i en sjukvård för alla.....	50
11.1.	Ökad tillgänglighet och bättre kvalitet	50
11.2.	Stärk vården av äldre	51
11.3.	Utbilda fler läkare och sjuksköterskor.....	52
11.4.	Förebyggande arbete mot ohälsa	53
11.5.	Stärk patientens ställning.....	53
12.	Ett bra och tryggt land att åldras i	54
12.1.	Pensioner.....	55
12.2.	Hälsosammare, tryggare och rikare vardag	55
12.3.	Ett måltidslyft för äldreomsorg och förskola.....	56
12.4.	Rätten att välja – och att välja bort	57
12.5.	Stärk medarbetarna och ledarskapet i äldreomsorgen	58
13.	Ökad sammanhållning.....	60
13.1.	Ett nytt mått på utveckling.....	60
13.2.	Stärkta insatser för de ekonomiskt mest utsatta hushållen	60
13.3.	Förstärkta insatser i utsatta områden	61
13.4.	Stärkt skydd för utsatta barn	62
13.5.	Satsning mot barns och ungas psykiska ohälsa	63
14.	Ett öppet Sverige	65
15.	Ett tryggare samhälle.....	69
15.1.	Tydliga reaktioner mot brott.....	69
15.2.	En bra start i livet.....	72
15.3.	En tryggare vardag.....	72
15.4.	Våld i nära relationer	73
15.5.	Trygghet och jämställdhet för unga.....	74
15.6.	En effektivare polis.....	74
15.7.	Starka och kunniga konsumenter.....	75
16.	Världsledande för miljö och klimat.....	76
16.1.	En långsiktig klimat- och energipolitik	77
16.2.	Hållbara transporter	78
16.3.	Ett globalt klimatavtal.....	78
16.4.	En giftfri miljö	79
16.5.	Levande vatten – renare hav	80

17.	En politik för hela Sverige	81
17.1.	De gröna näringarna som tillväxtmotor	82
17.2.	Bättre bredband och telefoni.....	83
17.3.	Tillgång till service	84
17.4.	Vilt och jakt	85
18.	Ett samhälle i gemenskap.....	86
18.1.	Trygg familj - trygga barn	86
18.2.	Värna demokratin	87
18.3.	Ett stärkt civilt samhälle	87
18.4.	Idrott för alla	88
18.5.	En tillgänglig kultur.....	89
19.	En stark röst i världen	91
19.1.	Ett effektivt EU-samarbete nära medborgarna	91
19.2.	Internationellt samarbete i en globaliserad värld.....	92
19.3.	Effektivt bistånd i solidaritet med omvärlden	93
20.	Ett starkare försvar	95
	BILAGA 1. Alliansens förslag till utgiftsramar	97
	BILAGA 2. Alliansens förslag till inkomstberäkning.....	98
	BILAGA 3. Differens mot budgetpropositionen.....	99

3. Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga. Där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Alla behövs i bygget av ett ännu bättre Sverige.

3.1. Alliansen lämnar över ett Sverige på rätt väg

Tack vare åtta år som präglats av en aktiv reformpolitik så lämnar Alliansen över ett Sverige på rätt väg. Ekonomin är bland de starkaste i hela Europa och Sverige är det enda landet i EU där den offentliga skulden väntas minska mellan 2006 och 2014. Vår starka ekonomi har gjort att vi har kunnat stötta ekonomin under krisåren medan andra länder tvingats till nedskärningar och försämrad välfärd. Sverige har istället haft högst tillväxt bland jämförbara EU-länder sedan 2006 och de disponibla inkomsterna har ökat med omkring 20 procent vilket, näst efter Luxemburg, är den starkaste utvecklingen i EU.

Återupprättandet av arbetslinjen har gjort att jobben har blivit över 300 000 fler sedan alliansregeringen fick väljarnas förtroende 2006. I dag har Sverige bland såväl högst arbetskraftsdeltagande som sysselsättningsgrad i EU. Det lönar sig även bättre att arbeta. En undersköterska har fått cirka 4 000 kronor mer i disponibel inkomst varje månad, jämfört med 2006. Närmare 2 000 kronor av dem är till följd av jobbskatteavdraget. Det är nu välkommet att viktiga alliansreformer, såsom stora delar av jobbskatteavdraget, blir regeringen Löfvens politik. Det lägger grunden för att den breda uppgång vi nu ser på arbetsmarknaden har förutsättningar för att, med rätt politik, kunna fortsätta.

Sverige präglas av en tätare sammanhållning och ökande jämställdhet. Långtidsarbetslösheten är bland den lägsta i EU. Fattigdomen har minskat och andelen barn som lever med låg materiell standard har halverats sedan 2006. Lönegapet, även det oförklarade, mellan män och kvinnor har minskat sedan 2006. Under Socialdemokraternas senaste tolv år vid makten minskade inte lönegapet. Kvinnors arbetskraftsdeltagande, sysselsättningsgrad och heltidsarbete har ökat sedan 2006 och i dag arbetar – för första gången – över hälften av alla kvinnor heltid. Under den senaste mandatperioden som Socialdemokraterna regerade Sverige minskade tvärtom kvinnors arbetskraftsdeltagande, sysselsättningsgrad och heltidsarbete, och mellan 2002-2006 förtidspensionerades över 180 000 kvinnor.

Sverige är ett av EU:s mest jämlika länder då inkomstspridningen, när välfärdstjänster räknas, med är bland de minsta. Utvecklingen när det gäller

inkomstspridningen har, trots en djup och utdragen finanskris, varit bättre under alliansregeringen än under Socialdemokraternas tid vid makten. 95 procent av ökningen av inkomstspridningen de senaste 20 åren skedde under socialdemokratiskt styre. Det var resultatet av en politik som beskattade arbete och kapital hårt men som samtidigt skapade gräddfilen och kryphål i skattesystemet för de riktigt resursstarka. En politik som alliansregeringen bröt med.

Alliansregeringen sänkte skatten för pensionärer fem gånger, vilket ger en genomsnittspensionär ungefär 850 kronor mer i månaden. För att stötta pensionärerna med lägre ekonomiska marginaler höjde Alliansen även bostadstillägget med 340 kronor i månaden. En garantipensionär har under alliansregeringens styre fått cirka 1 800 kronor mer i disponibel inkomst varje månad.

Sverige har aldrig förr investerat så mycket i välfärdstjänster som skola, sjukvård och äldreomsorg. Resurserna till skola, sjukvård och omsorg har ökat per invånare och i fasta priser sedan 2006 och resurserna per elev har ökat från 2006 till 2012, i alla skolformer och i fasta priser. Antalet sysselsatta i kommunalt finansierade verksamheter väntas öka med cirka 32 000 personer mellan 2006 och 2014 och öka med ytterligare cirka 30 000 personer mellan 2015 och 2018. Tillgängligheten har ökat och köerna har kortats. Sverige har betydligt fler läkare, fler sjuksköterskor, fler vårdcentraler och fler apotek, jämfört med 2006. Andelen som väntar mer än 90 dagar på besök eller behandling i specialistvården har halverats sedan 2006.

Men ett bra Sverige kan bli mycket bättre. En politik som sätter människan i centrum måste fokusera på jobben. Genom arbete får människor möjlighet att förverkliga sina drömmar och nå sina mål. Ett jobb ger trygghet och makt över vardagen, men också gemenskap och en känsla av att vara behövd. Utan fler som jobbar kan vi inte heller trygga vår gemensamma välfärd.

3.2. Vår väg framåt

Stora utmaningar ligger framför Sverige under denna mandatperiod. Vi ser att lågkonjunkturen håller i sig runt om i världen. Sverige har begränsad draghjälp från omvärlden. Många länders stora skulder ökar sårbarheten vid nedgångar i ekonomin eller en ny kris. Konflikterna i Ukraina och Mellanöstern orsakar svåra lidanden för befolkningen i de länderna, men riskerar också att ytterligare försvaga den internationella ekonomin.

I denna omvärldsmiljö har Alliansen en väg framåt för Sverige. Vi vill fortsätta att stärka de ekonomiska skyddsvallarna och lägger förslag för att nå Alliansens jobbmål om att över fem miljoner ska ett jobb att gå till 2020. Vi vill rusta Sverige för att möta

ett skärpt säkerhetspolitiskt läge. Alliansen prioriterar också viktiga investeringar i bland annat mer kunskap i skolan och bättre och utbyggd infrastruktur för att fortsätta knyta ihop vårt land. Då krävs en ansvarsfull politik.

Alliansen står för ordning och reda och för fortsatt stabila offentliga finanser. Det är grunden för vår jobbpolitik. Om det skulle skapas oro för att statens finanser inte är i ordning finns det risk att företag inte vågar investera och anställa. Då stiger räntorna och jobben blir färre. Och det är jobben som är grunden för hela vår välfärd. Därför måste vi värna överskottsmålet, liksom det finanspolitiska ramverket i övrigt. Under kommande mandatperiod bör alla reformer finansieras krona för krona. Det kommer dessutom att krävas budgetförstärkningar, genom både skattehöjningar och utgiftsminskningar – men vi vill inte höja skatterna på arbete och företagande, och vi föreslår inte heller besparingar i välfärden.

Jobben blir fler när fler människor vill arbeta, när fler företag startar och växer och när arbetsgivare vågar anställa. Utan idéer, innovationer och entreprenörer stannar Sverige. Med goda villkor för företagande och entreprenörskap kan fler människor få ett jobb att gå till och det blir mer lönsamt att driva företag. Vi vill minska krånglet för företagare och entreprenörer samt fortsätta att stärka villkoren för entreprenörskap, forskning och utveckling så att jobben fortsätter bli fler och vår starka reallöneutveckling kan fortsätta.

Drivkrafter för jobb och goda villkor för företagande kan aldrig ersättas av arbetsmarknadspolitik, platser och program. Därför har Alliansen satt upp ett jobb mål om att över fem miljoner människor ska ha ett jobb att gå till år 2020. Vårt mål går bara att nå genom att jobben blir fler – inte genom fler förtidspensioneringar och ökat utanförskap. Fler jobb är grunden för att vår ekonomi kan fortsätta växa och för att vi kan fortsätta ha hög kvalitet i välfärden. Fler jobb för både kvinnor och män är också grunden för ett mer jämställt Sverige. Utan fler jobb kan vi inte fortsätta investera i skolan och infrastrukturen. För att Sverige ska stå starkt krävs en fortsatt allianspolitik. Vi vill hålla kvar Sverige på arbetslinjen.

Alliansen vill rivstarta Sverigebygget. Det är våra samlade förslag för att knyta ihop Sverige och göra det möjligt för människor och företag att bo och verka i hela landet. Stora satsningar på ny stambana för höghastighetståg, reformer för mindre byggkrångel, utbyggd kollektivtrafik och förbättrad infrastruktur i hela Sverige gör så att vårt land kan fortsätta växa. Tack vare alliansregeringens redan genomförda reformer har bostadsbyggandet tagit fart. Enligt gällande prognos så kommer 250 000 bostäder stå klara år 2020. Sverigebygget förstärker dock bostadsbyggandet och skapar förutsättningar för ytterligare 50 000 bostäder till 2020 och lägger grund för uppåt

20 000 nya byggjobb varje år. Därmed beräknas 300 000 nya bostäder byggas till 2020. När det blir lättare att pendla eller flytta till ett nytt jobb kommer också arbetsmarknaden att fungera bättre.

En bra utbildning, med fokus på mer kunskap och lärande, ger våra barn en bra start i livet och hjälper till att utjämna livschanser. Alliansen vill stärka skolan ytterligare. Vi vill ha mer ordning och reda, tidigare och tydligare uppföljning och mer stöd till de barn och ungdomar som inte når målen så att de får en bättre chans att komma ikapp. Alla elever ska få mer undervisningstid med sina lärare. Så får varje barn bra förutsättningar att gå ut i vuxenlivet. Vi fokuserar särskilt på de barn och ungdomar som kommit till Sverige från andra länder och som snabbt behöver lära sig svenska. Det är viktigt att utbildningssystemet är anpassat till de behov som finns på arbetsmarknaden, genom både lärlingssystem, yrkesutbildningar och en högre utbildning av bra kvalitet.

Alliansens jobbmål kräver att vi fortsätter stärka arbetskraften och fortsätter hjälpa dem som står långt från arbetsmarknaden att få ett jobb. Alliansregeringen såg till att de människor som tidigare gömdes undan i utanförskap nu får hjälp och stöd för att komma tillbaka. Det arbetet måste fortsätta. Vi vill att fler som idag står långt från arbetsmarknaden ska få jobb, genom utbildningsinsatser, subventionerade anställningar och andra aktiva stöd.

Om jobben ska fortsätta bli fler måste vi fortsätta vara öppna gentemot vår omvärld. Sveriges export motsvarar nästan hälften av vår BNP. Alliansen vill underlätta för handel, riva fler handelshinder och stärka företagens exportmöjligheter. Vi ska också fortsätta hålla dörren öppen för människor som genom arbetskraftsinvandring kommer till Sverige och jobbar. Det tillför kompetens till vårt land och gör det enklare för företag att rekrytera. Sverige är och ska vara ett öppet land som tar stort humanitärt ansvar. Många människor söker skydd hos oss från krig och förföljelse. Det berikar vårt land både kulturellt och ekonomiskt. Vi står emot de krafter som förespråkar protektionism och minskad öppenhet.

När fler jobbar blir det mer resurser till välfärden. Alliansregeringen kunde därför göra historiskt stora satsningar för att stärka välfärden samt öka kvalitet och tillgänglighet. Vi kortade köerna i sjukvården, stärkte valfriheten och införde en lagstadgad värdegrund i äldreomsorgen. Med alliansregeringen fick fler människor mer makt över sin vardag. Vi vill fortsätta säkerställa att människor över hela landet möter en trygg hälso- och sjukvård som håller bra kvalitet. Vi vill stärka förutsättningarna för människor att leva ett rikt liv också på äldre dagar. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och makt att forma samhället och sina egna liv. Alla barn ska ha trygga

uppväxtvillkor. Vi ska ha goda förutsättningar för familjers frihet och ekonomiska trygghet.

Sverige ska vara ett land som håller ihop. Hela Sverige ska växa och människor ska kunna leva och jobba i hela vårt land. Vi vill fortsätta förbättra miljön, använda våra naturresurser på ett långsiktigt hållbart sätt, skapa förutsättningar för hållbara transporter och fortsätta kombinera en växande ekonomi med minskande utsläpp. De människor som kommer hit från andra länder ska snabbt kunna hitta sin plats i vårt samhälle, genom arbete och språk. Vi vill lyfta utanförskapsområden och säkerställa att även nya svenskar har förutsättningar att växa av egen kraft. Vi motarbetar fördomar och hat. Alla människor ska kunna känna sig delaktiga i vårt samhälle, oavsett religion, etnicitet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller kön.

I ett Sverige som håller ihop är människors ideella insatser viktiga. Vi vill skapa goda möjligheter för frivilliga gemenskaper att genom engagemang och ansvarstagande bidra till samhällsutvecklingen och välfärden.

Människor i Sverige ska kunna känna sig trygga. Samhället ska reagera mot våld och kränkningar. De som begår brott ska straffas och brottsoffer ska få hjälp och stöd. Alliansen vill skärpa straffen för att markera allvaret i att skada andra människor eller annans egendom. Vi vill också stärka det brottsförebyggande arbetet bland unga i riskzonen och för dem som riskerar att återfalla i brott. Polisen ska ha rätt förutsättningar att arbeta med att skapa trygghet och bekämpa brott.

I en orolig omvärld vill vi också satsa på försvaret. Tröskeln för att angripa Sverige ska vara hög och inget land ska tveka om vår förmåga. Alliansen lägger därför förslag för att stärka försvaret. Vi vill att Sverige ska ta ansvar i världen och bidra till att vända förtryck till frihet och fattigdom till framsteg.

4. Utsikter för svensk ekonomi

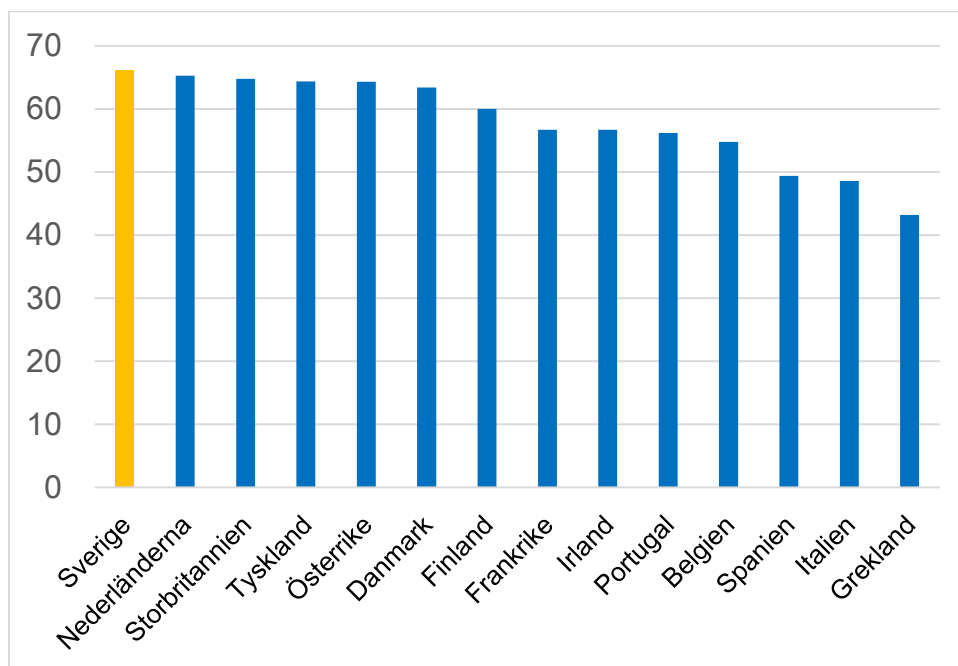
Svensk ekonomi befinner sig sedan finanskrisen inleddes 2008 i en utdragen lågkonjunktur. Ekonomin återhämtar sig men det tar lång tid eftersom draghjälp från omvärlden är begränsad. Först 2018, tio år efter finanskrisens utbrott, bedöms resursutnyttjandet vara balanserat. Samtidigt väger risken för en svagare utveckling fortsatt över.

De prognoser som presenteras i regeringens budgetproposition är till största del samma prognoser som redovisades av alliansregeringen i augusti 2014. Vi kan konstatera att stora delar av dessa prognoser utgår från att alliansregeringens reformer tillåts ligga fast. Den ekonomiska politik som regeringen föreslår i sin budgetproposition riskerar dock att till övervägande del dämpa utsikterna för svensk ekonomi.

4.1. Förutsättningar för en återhämtning

Trots den utdragna lågkonjunkturen har arbetsmarknaden utvecklats förhållandevis starkt. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits under lågkonjunkturen och är nu högre än under högkonjunkturåren 2001 och 2007. Sverige har exempelvis EU:s högsta arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad.

Figur 1. Sysselsättningsgrad 15 – 74 år (säsongsjusterad) i några jämförbara EU-länder för andra kvartalet 2014. Procent av befolkningen.

Källa: OECD

Vi ser nu en bred uppgång på arbetsmarknaden. I takt med att produktionen ökar de närmaste åren bedöms företagen behöva anställa fler, vilket medför att sysselsättningen bedöms öka i god takt även framöver. Detta givet att alliansregeringens strukturella reformer tillåts ligga fast.

Tabell 1. Effekter av Alliansregeringens reformer på lång sikt

	Årsarbetskraft ¹	Sysselsatta ²	Arbetslöshet ³	BNP
Utbudsreformer				
Jobbskatteavdrag	137 000	120 000	-0,8	2,5
Förhöjt jobbskatteavdrag för äldre	6 000	10 000	0,0	0,1
Skiktgräns	6 000	0	0,0	0,1
Reformerad arbetslöshetsförsäkring	40 000	45 000	-0,7	0,7
Reformerad sjukförsäkring	20 000	17 000	0,5	0,4
Efterfrågereformer				
Arbetsmarknadspolitik	11 000	14 000	-0,2	0,2
Husavdraget	27 000	25 000	-0,3	0,4
Sänkta socialavgifter	18 000	21 000	-0,2	0,3
Sänkt tjänstemoms	6 000	4 000	-0,1	0,1
Övriga reformer				
Höjt bostadsbidrag	-2 000	-2 000	0,0	0,0
SUMMA REFORMER	267 000	254 000	-1,8	4,8

1.) Antal arbetade timmar omräknat till årsarbetskrafter. En årsarbetskraft motsvarar 1 800 timmar.

2.) Antal personer i åldersgruppen 15 – 74 år

3.) Förändring i procentenheter

Källa: Bilaga 4, 2014 års ekonomiska vårproposition

Sverige står starkare än jämförbara länder och vi ser nu en återhämtning ur en djup internationell lågkonjunktur. Bostadsinvesteringarna har tagit fart och investeringarna inom både industrin och tjänstebranscherna ökar 2014 och 2015. Jämfört med tidigare återhämtningar förväntas dock exporttillväxten vara förhållandevis dämpad, främst till följd av en trög återhämtning i euroområdet. Inhemsk efterfrågan och framför allt hushållens konsumtion kommer fortsatt vara viktiga för återhämtningen.

Allianspolitiken har lett till en stark ökning av hushållens reala disponibla inkomster och en växande sysselsättning. Detta betyder att hushållens konsumtion har möjlighet att öka i god takt även under den närmaste perioden.

4.2. Risken för en svagare utveckling dominerar

En fortsatt stark ökning av hushållens konsumtion tillsammans med en konjunkturåterhämtning i den internationella ekonomin är viktiga faktorer för att för en starkare svensk utveckling under de kommande åren. För båda dessa faktorer finns det

osäkerhet som innebär att tillväxten kan bli bättre eller sämre än vad som väntas. De offentliga finanserna riskerar också att sättas under tryck vid oväntade förändringar, exempelvis ökad sjukfrånvaro.

Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster samt osäkerheten kring en rad viktiga politiska beslut gör att hushållens optimism riskerar att dämpas vilket leder till lägre konsumtion än vad regeringen prognostiserar. Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer för oktober 2014 pekar exempelvis på att hushållens konfidensindikator sjunker markant. Det är särskilt förväntningarna på den egna och den svenska ekonomin på tolv månaders sikt som är betydligt mer pessimistiska än tidigare. Även företagens investeringsvilja kan dämpas av ökad osäkerhet kring vissa politiska beslut, exempelvis energiförsörjning och infrastruktur, som regeringen har skapat. Att det blir dyrare att anställa unga och äldre slår mot sysselsättningen för dessa grupper med färre jobb och minskad konsumtion som följd. Sammantaget riskerar dessa faktorer att påverka tillväxt, sysselsättning och offentliga finanser negativt i större utsträckning än vad regeringen väntar sig.

Penningpolitiska beslut spelar stor roll för hur den svenska ekonomin kommer att utvecklas. Riksbanken fattade i slutet av oktober beslut om att sänka reporäntan till 0 procent med motiveringen att inflationen fortsatt är lägre än väntat. Samtidigt förväntas penningpolitiken stramas åt i flera länder, exempelvis upphörde USA:s centralbank, Federal Reserve, med de kvantitativa lättnaderna vid oktobers slut.

Bostadspriserna och hushållens skuldsättning har ökat kraftigt sedan mitten av 1990-talet och är nu på mycket höga nivåer både i ett historiskt och internationellt perspektiv. Vid ett kraftigt prisfall kan hushållen tvingas amortera på sina lån i snabb takt, vilket minskar deras konsumtion och därmed den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen. I förlängningen påverkas hushålls och företags betalningsförmåga och därmed kan den finansiella stabiliteten hotas.

Omvärldsläget är oroligt i flera avseenden och präglas av flera svåra väpnade konflikter som skapar stort humanitärt lidande och driver allt fler människor på flykt. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR överstiger antalet flyktingar globalt 50 miljoner personer för första gången sedan andra världskriget. Det finns samtidigt en risk att framtidsoptimismen bland europeiska företag påverkas negativt av exempelvis krisen i Ukraina och de sanktioner som införts av såväl EU som Ryssland. Det finns tecken som tyder på att det instabila läget i regionen redan kan ha påverkat exporten i ekonomierna i närområdena. Samtidigt är utvecklingen i euroområdet fortsatt osäkert. Läget har förbättrats men riskerna kvarstår, särskilt om stödet för krispolitiken vacklar kan krishanteringen och reformpolitiken försvåras.

5. Regeringens ekonomiska politik

Vi ser med oro på att regeringens ekonomiska politik riskerar att försvaga den svenska ekonomin och bromsa jobbtillväxten, särskilt då detta kombineras med att regeringen skjuter viktiga reformer på framtiden. Det är inte rätt väg för att bygga ett starkare Sverige.

5.1. Risk för försvagad svensk ekonomi

Sveriges starka ekonomiska position förklaras till stor del av att såväl socialdemokratiska regeringar som alliansregeringen värnat det finanspolitiska ramverket med överskottsmål, utgiftstak, kommunalt balanskrav och en sammanhållen budgetprocess. Detta ramverk har tjänat Sverige väl. Ordning och reda i statens finanser är en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar.

Den breda uppslutningen bakom ramverket har varit en styrka för Sverige under finanskrisen. Starka statsfinanser säkrar såväl trygghetssystem och välfärd som bidrar till att investeringsklimat stärks och inhemsk konsumtion kan stöttas under en nedgång. Denna konkurrensfördel går lätt förlorad om ramverket ignoreras. Därför är det problematiskt att regeringen för en politik där överskottsmålet riskerar att överges.

Behovet av ekonomiska skyddsvallar är idag större än på länge då länder runtomkring oss kommer att ha svårt att stötta ekonomin vid nästa kris. Skuldsättningen i jämförbara EU-länder har i genomsnitt ökat med 30 procent sedan 2006 och i flera EU-länder är skulderna nu över 100 procent av BNP. I det här omvärldsläget vore det allvarligt att kompromissa med ordning och reda i ekonomin.

En av de bärande delarna av det finanspolitiska ramverket är överskottsmålet som säger att när ekonomin åter når sin potential, när BNP-gapet sluts, ska det finansiella sparandet i offentlig sektor motsvara 1 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Alliansen delar regeringens bedömning att en sådan normalisering av ekonomin väntas ske 2018 och har därför presenterat en politik för hur Sverige kan nå 1 procent överskott till 2018. Det är oroväckande att regeringen i praktiken överger överskottsmålet eftersom de avstår från att presentera hur återgången till 1 procent överskott ska kunna ske i takt med att ekonomin återhämtar sig.

Detta har exempelvis lett till skarp kritik från Finanspolitiska rådet som den 16:e oktober uttalade att: ”*En planering som innebär att det finansiella sparandet klart understiger en procent vid ett balanserat konjunkturläge innebär ett brott mot det finanspolitiska ramverket.*”

Historiskt har konsekvenserna av regeringar som förlorat greppet om ekonomin slagit som hårdast mot dem som behöver samhällets stöd som mest. Sverige upplevde detta senast under 90-talskrisen när kraftiga nedskärningar drabbade sjukvården, skolan och omsorgen och det tog exempelvis över 20 år för kvinnors sysselsättning att återhämta sig.

Samtidigt vill regeringen montera ned reformer som alliansregeringen gjort inom sjukförsäkringen vilket riskerar att bygga upp ett omfattande kostnadstryck när människor åter riskerar att pressas in i utanförskap. Alliansregeringen har ägnat de senaste åtta åren åt att bryta det utanförskap som byggdes upp senast. Socialdemokraterna styrde Sverige, där cirka 140 personer förtidspensionerades om dagen. Sedan 2006 har utanförskapet istället minskat med närmare 200 000 personer. Skulle den utveckling brytas, vilket regeringens politik öppnar upp för, ser hur vi de ökade kostnaderna som följer i utanförskapets spår riskerar att tränga undan resurser som skulle behövts för att stärka välfärden eller bygga upp skyddsvallar inför nästa kris. De skatteförslag som regeringen går fram med riskerar dessutom att leda till lägre inkomstförstärkningar än vad som förväntas. Konjunkturinstitutet skriver bland annat att: *”promemorian överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler.”* Sammantaget är risken övervägande att de skattehöjningar regeringen avser genomföra kommer leda till att intäkterna blir lägre än väntat. Detta medför att de utgiftsökningar som avses finansieras via skatteförslagen underfinansieras över tid. Något som ytterligare försvagar statens finanser.

5.2. Den svenska jobbtillväxten riskerar att bromsas

Sverige upplever en bred uppgång på arbetsmarknaden där sysselsättningen ökat under de senaste åren och väntas fortsätta öka framöver. Sysselsättningsgraden är högst i EU. Sveriges breda jobbtillväxt väntas fortsätta när konjunkturen normaliseras. Exempelvis Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen bedömer att Sverige kommer ha en tydlig sysselsättningsökning framöver.

Rådande konjunkturläge är dock på intet sätt stabilt och vi ser stor osäkerhet i Sveriges omvärld. Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster är drygt 40 gånger så omfattande som deras satsningar på företagande. De vill göra det dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som deras inkomstskattehöjningar drabbar över en miljon löntagare. Att strama åt inhemsk efterfrågan och samtidigt försämra

förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer, och vill anställa, hotar att bromsa den svenska jobbtillväxten.

Det är därför allvarligt att regeringen föreslår reformer som försämrar drivkrafter för att arbeta. Särskilt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem vilket minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

Sverige har idag bland västvärldens högsta marginalskatter. Trots det höjer regeringen nu marginalskatterna ytterligare, genom avtrappat jobbskatteavdrag och att skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Det har skadliga samhällsekonomiska effekter och ger sannolikt betydligt mindre skatteintäkter än regeringen räknar med, eftersom det påverkar motivationen att arbeta. Trots att den demografiska utvecklingen innebär att fler behöver arbeta längre, inför regeringen dessutom en löneskatt för dem över 65 år som jobbar. Det blir även dyrare att anställa unga, när arbetsgivaravgiften för unga fördubblas, vilket slår extra hårt mot branscher där många unga är anställda och mot unga utan erfarenhet som försöker få in en fot på arbetsmarknaden.

Kritiken mot regeringens skattehöjningar delas av ett flertal remissinstanser. Ekonomistyrningsverket skriver exempelvis i sitt remissvar att: *”Det förhöjda grundavdraget ändrar relativpriset mellan arbete och pension och kan därmed dämpa utbudet av arbetskraft medan förslaget om att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år minskar efterfrågan på äldre arbetskraft.”*

Arbetsförmedlingen skriver bland annat i sitt remissvar att: *”En konsekvens av avtrappningen av jobbskatteavdraget och att minska uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt för månadsinkomster runt 35 000 kronor är att marginalskatten kommer att öka i olika grad i inkomstlägen över denna månadsinkomst vilket riskerar att minska arbetsutbudet och därmed arbetskraftsdeltagandet.”* Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, TCO, Svenskt Näringsliv, Konjunkturinstitutet och Pensionsmyndigheten är ytterligare exempel på myndigheter och organisationer som är kritiska till vilka effekter regeringens skattehöjningar får för jobben.

Även regeringen själva uttrycker att förslagen slår mot jobb och tillväxt. I budgeten skrivs exempelvis: *”De skatteförslag som lämnas och aviseras i denna proposition kommer att bidra till att sysselsättningen och BNP dämpas något.”*

De jobb som väntas slås ut ska istället ersättas av platser i olika system och tillfälliga utbildningsinsatser. Höjda ersättningssystem väntas minska arbetskraftsutbudet när drivkrafterna till arbete minskar. Detta innebär en nedmontering av arbetslinjen som

riskerar att låsa ute många ur arbetskraften samtidigt som trösklarna in till arbetsmarknaden höjs.

5.3. Viktiga reformer skjuts på framtiden

Sveriges starka position är resultatet av en bred och strukturellt riktig reformpolitik. När omställningstrycket hårdnar på svensk ekonomi behöver det mötas med fortsatta reformer. Vår infrastruktur är exempelvis i fortsatt behov av modernisering och investering, bostadsbyggandet behöver förenklas och industrins energibehov behöver säkras över tid. Mot den bakgrunden är det oroväckande att regeringen istället väljer att skjuta nödvändiga reformer på framtiden.

Regeringens otydlighet kring energipolitiken samt skatthöjningar på energiproduktion skapar stor osäkerhet kring den svenska exportindustrins energiförsörjning. Alliansens energiöverenskommelse syftar till att skapa långsiktighet och säkerhet. Regeringens oklara och ofullständiga besked medför istället negativa effekter för investeringar, och i längden svensk konkurrenskraft, när industrin inte vet under vilka ekonomiska förutsättningar de verkar.

För att än tätare knyta samman alla delar av Sverige, samt fullt ut tillvarata den kraftiga befolkningsökning som sker i våra storstäder behövs fortsatta infrastrukturinvesteringar, utbyggnad av kollektivtrafiken samt ett omfattande bostadsbyggande. Att regeringen nu skjuter upp centrala infrastrukturprojekt samt öppnar upp för nedläggningar av regionala och citynära flygplatser riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för tillväxten i hela Sverige.

Regeringens ovilja att fatta beslut som rustar svensk konkurrenskraft riskerar att innebära förlorade år i ett allt hårdare omställningstryck.

6. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Ordning och reda i ekonomin samt en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Detta är därför kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

6.1. Ansvar för ekonomin

Sveriges ekonomi har utvecklats positivt sedan 2006, trots att de senaste sex åren präglats av den värsta internationella lågkonjunkturen sedan 1930-talet. Sverige har haft tillväxt, sysselsättningen har fortsatt att öka och vi är det enda land i EU där statsskulden har minskat under krisen. Den positiva utvecklingen beror på alliansregeringens politik som konsekvent var inriktad på att skapa jobb och på att ta långsiktigt ansvar för statens finanser.

Ansvar för statens finanser är en förutsättning för att vi själva ska kunna styra vår framtid. I överskuldssatta länder överskuggar behovet av statsfinansiell sanering allt annat. Då drabbas jobben och välfärden. Tack vare att vi värnat starka statsfinanser har alliansregeringen, till skillnad från de flesta andra länder i vår omvärld, kunnat motverka krisens effekter. Vi kunde satsa på jobben genom sänkta skatter på arbete och företagande, genom satsningar på infrastruktur och forskning och genom mer pengar till välfärden. Den stimulanspolitik som alliansregeringen bedrev, har tillsammans med våra reformer för att främja jobb, utbildning och företagande varit avgörande för den goda utvecklingen på arbetsmarknaden. I många länder i EU har jobben blivit färre. I Sverige har fler än 300 000 nya jobb skapats.

Att slå vakt om, och vid behov stärka, det finanspolitiska ramverket och att vidta åtgärder för ökad ekonomisk stabilitet skapar förutsättningar för att stå emot kriser och för att ge långsiktig trovärdighet för den ekonomiska politiken. Under den gångna mandatperioden har flera åtgärder vidtagits dels för att stärka det finanspolitiska ramverket, dels för att motverka att den finansiella sektorn blir en källa till ekonomisk instabilitet.

Alliansen står för ordning och reda i ekonomin och för fortsatt stabila offentliga finanser. Det krävs ansvarstagande de kommande åren för att fortsatt säkra Sveriges starka position. Det är nödvändigt att finansiera reformer krona för krona. Under denna mandatperiod är vår bedömning att det inte finns utrymme för ofinansierade skattesänkningar.

Sverige är en liten och öppen ekonomi och är därmed känsligt för svängningar i omvärdens efterfrågan. Att återvända till överskott om 1 procent är viktigt för att Sverige ska kunna föra en stabiliserande finanspolitik i en framtida kraftig konjunktur nedgång. I synnerhet för ett land som Sverige, som har en relativt stor

offentlig sektor och där en konjunkturedgång därför får en relativt stor inverkan på de offentliga finanserna, är det viktigt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. Därtill har Sverige en relativt stor banksektor, vilket innebär att riskerna för de offentliga finanserna är betydande vid förnyad turbulens på de finansiella marknaderna.

Det finns också en betydande risk för att många länder i vår omvärld med hög statsskuld inte kommer att kunna stimulera ekonomin vid nästa konjunkturedgång. Draghjälpen från omvärlden kan därigenom komma att bli mindre än tidigare. Särskilt med tanke på att många EU-länder har en mycket hög skuldsättning. Erfarenheterna visar också hur snabbt skuldnivåerna kan öka för ekonomier utan starka skyddsvallar. Snittet för jämförbara EU-länder är en ökning av skuldnivåerna med cirka 30 procent av BNP under krisåren och Sverige väntas vara det enda EU-land som sänker sin statsskuld mellan 2006 och 2014.

Överskottsmålet bör ligga fast. Det är ett väletablerat verktyg för att uppnå stabilitet i de offentliga finanserna. Erfarenheterna från den ekonomiska och finansiella krisen visar att överskottsmålet spelat en viktig roll i att skapa den stabilitet som är nödvändig för att de finanspolitiska åtgärderna ska få effekt. Flera motiv har angetts till nuvarande överskottsmål. Dessa är att det ska bidra till (i) långsiktigt hållbara offentliga finanser, (ii) en jämn fördelning av resurser mellan generationerna, (iii) ekonomisk effektivitet, samt (iv) tillräckliga marginaler så att stora underskott kan undvikas i lågkonjunkturer även vid en relativt kraftfull stimulanspolitik.

Vikten av goda säkerhetsmarginaler i tider av internationell turbulens är det starkaste argumentet för att stå fast vid överskottsmålet. Inte minst för ett litet, exportberoende land som Sverige, med egen valuta, konjunkturkänsliga finanser och relativt liten obligationsmarknad. Ett bibehållet mål tillsammans med Sveriges relativt låga statsskuld bidrar till ett högt förtroende på den internationella marknaden.

För att trygga goda skyddsvallar och möjligheten att värna jobb och välfärd när nästa kris kommer bör överskottet i offentliga finanser nå 1 procent av BNP när resursutnyttjandet är i balans, vilket bedöms vara år 2018. Vi ser att det kommer att krävas budgetförstärkningar på sammanlagt cirka 25 miljarder kronor under de kommande fyra åren. Utformningen av finanspolitiken bör ta hänsyn till att resursutnyttjandet de närmaste åren är fortsatt lågt. För att värna jobb och tillväxt bör finanspolitiken därför inte föras i en riktning som håller tillbaka återhämtningen i ekonomin 2014-2016. Budgetförstärkningar bör genomföras 2017 och 2018 när ekonomin bedöms normaliseras.

Om en ny allvarlig störning drabbar svensk ekonomi och ekonomin hamnar längre från balans bör de budgetförstärkande åtgärderna förskjutas längre fram i tiden. Omvänt kan budgetförstärkningarna behöva tidigareläggas om återhämtningen sker snabbare.

Alliansen är överens om att budgetförstärkningarna till övervägande del bör ske genom intäktsökningar, men det kommer också vara nödvändigt att begränsa utgiftsökningarna framöver. En viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter. Inom sjukvård, utbildning och omsorg bör det i stället ske fullt finansierade reformer för att förbättra kvaliteten. Det är också centralt att budgetförstärkningarna inte sker genom ökad beskattning som slår mot sysselsättningen och företagsklimatet.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. Idag är den finansiella sektorn undantagen från mervärdesskatt i EU-länderna, vilket bidrar till att beskattningen är lägre än för andra delar av näringslivet. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn.

Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. Idag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas.

Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom kemikalieskatt och skatt på fluorinerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även höjningar av skatten på alkohol och tobak i syfte att stärka folkhälsan.

Det är viktigt att föra en ansvarsfull politik som begränsar utgiftsökningarna framöver. Sysselsättningen ökar för närvarande starkt och vi ser en bred uppgång på arbetsmarknaden. Därmed är det naturligt att anpassa omfattningen av arbetsmarknadsåtgärderna längre fram.

Det bör vidtas åtgärder som långsiktigt minskar ohälsa och sjukfrånvaro. Det kan till exempel handla om åtgärder för att motverka kvinnors ohälsa och stärka stödet i arbetet mot psykisk ohälsa.

Det är också centralt att upprätthålla god kostnadskontroll i olika ersättningssystem genom att motverka förekomsten av fusk och överutnyttjande. Den statliga förvaltningen bör effektiviseras. Det bör också framgent ske en begränsning av de årliga anslagsökningarna i pris- och löneomräkningssystemet. För att inte motverka den

förstärkning som nu sker av försvaret bör detta område undantas. Kostnaderna kan också minskas genom att myndigheternas lokalkostnader och lokalisering prövas hårdare.

Dessa budgetförstärkningar på utgifts- och inkomstsidan kan, med nuvarande prognoser, förväntas ge tillräckliga budgetförstärkningar för att sparatet ska uppgå till 1 procent av BNP 2018. Kommande förslag på reformer under mandatperioden kommer att kräva ytterligare budgetförstärkningar. Eventuella förslag på reformer på utgiftssidan bör i mycket hög grad finansieras med lägre utgifter på andra områden.

6.2. Jobbmålet – över 5 miljoner i arbete 2020

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. Alliansens mål är att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. När vi är många som jobbar hjälps vi åt att skapa mer resurser till det som är gemensamt. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som idag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är fortsatt grunden för Alliansens politik.

När alliansregeringen tillträdde var utanförskapet rekordstort. Varje dag förtidspensionerades cirka 140 personer. Det växande utanförskapet bidrog till att inkomstskillnaderna ökade kraftigt fram till 2006. Alliansen återupprättade arbetslinjen. Grundstenarna i Alliansens politik för fler jobb och mot utanförskapet har varit jobbskatteavdraget som gjort det mer lönsamt att arbeta, en tydlig politik för ökat företagande och lägre anställningskostnader, reformerna av arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Dessutom kunde vi, tack vare våra starka statsfinanser, satsa på bland annat infrastruktur, forskning och utbildning och på att hålla uppe hushållens konsumtion genom lågkonjunkturen. Vi investerade också mer i skolan, sjukvården och omsorgen än någonsin tidigare. Den kommunfinansierade sysselsättningen väntas öka med drygt 30 000 personer mellan 2006 och 2014. Sysselsättningsutvecklingen i välfärden för åren framöver bedöms bli stark.

Vår politik var framgångsrik. Jämfört med 2006 har mer än 300 000 fler personer ett jobb att gå till. Utanförskapet har minskat med närmare 200 000 personer sedan 2006. Andelen ungdomar som varken jobbar eller studerar, liksom antalet sjukskrivna och förtidspensionerade har minskat. Sysselsättningen bland utrikes födda och bland kvinnor har ökat. Sverige har idag högst sysselsättningsgrad och högst arbetskraftsdeltagande i EU.

Utmaningarna på svensk arbetsmarknad är dock alltför stora. Arbetet för fler jobb och full sysselsättning behöver därför fortsätta med oförminskad kraft. Jobben är Sveriges viktigaste framtidsfråga.

Alliansens mål är att över fem miljoner människor ska ha ett arbete år 2020. Vårt jobb mål bör nås genom att sysselsättningen ökar med 350 000 personer fram till 2020. Med 350 000 fler sysselsatta 2020 uppskattas sysselsättningsgraden för personer mellan 20 och 64 år till 82 procent 2020. Alliansens jobb mål är ambitiöst. För att målet ska nås måste den jobbskapande politik som bedrivits sedan 2006 ligga fast. Rätt utformat kan kvantitativa mål för politiken bidra till en bättre prioritering mellan olika politikområden och därmed till en högre välfärd.

Erfarenheterna från socialdemokratiska regeringar visar dock att kvantitativa mål för till exempel arbetslösheten riskerar styra politiken mot åtgärder som driver ut människor från arbetsmarknaden. Det har under tidigare regeringar till exempel skett genom ökade förtidspensioneringar och sjukskrivningar. Att uppnå mål genom ökat utanförskap är inte acceptabelt för den som sätter jobben främst.

För att säkerställa att mål för sysselsättning och arbetslöshet inte nås genom en politik som ökar utanförskapet eller gömmer undan folk i statistiken bör Statistiska centralbyrån återigen få ett uppdrag att löpande följa upp sådana mål. Det är viktigt att garantera att fler jobb skapas samtidigt som utanförskapet minskas.

En tydlig arbetslinje med drivkrafter att arbeta är grunden för en hög och hållbar sysselsättning. Vi kommer fortsatt lägga förslag för en ansvarsfull politik och en bred kombination av reformer. Villkoren för entreprenörskap och företagande behöver förbättras för att jobben ska bli fler eftersom det är i företagen – särskilt de små och medelstora företagen – som de nya jobben skapas. Platser i olika sysselsättningsåtgärder, är viktiga komplement, men kan inte utgöra kärnan i en politik för fler jobb. Däremot krävs ytterligare insatser och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden för personer som idag står långt från arbetsmarknaden, såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning.

Jobbmålet är vägledande för Alliansens reformpolitik denna mandatperiod och fram till 2020.

7. Ansvarsfullt finansierade reformer för att starkare Sverige

I detta avsnitt beskrivs Alliansens reformer, finansiering och budgetförstärkningar i förhållande till 2014 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 2. Alliansens reformer 2015 till 2018

REFORMER (miljarder kronor)	2015	2016	2017	2018
<i>Mer kunskap i skolan</i>				
Minskade barngrupper i förskola och fritidshem m.m.	0,50	0,91	0,91	0,88
Tioårig grundskola och lågstadielyft (bl.a. mindre klasser)	2,07	2,22	3,07	3,75
Mellan- och högstadiet (mer matematikundervisning, sommarskola och läxhjälp m.m.)	0,52	0,77	1,14	1,13
Nyanlända och utrikesfödda elever	0,27	0,41	0,53	0,48
Utbyggd utbildning och fortbildning för lärare m.m.	0,58	0,92	1,21	1,32
Förstärkt karriärtjänstreform	0,01	0,14	0,27	0,45
Höjt studielån och fler platser i yrkesvux	0,71	0,42	0,29	0,17
<i>Stärkta drivkrafter och jobbchanser på arbetsmarknaden</i>				
Snabbare i arbete	0,52	0,43	0,3	0,14
Sänkta trösklar för unga (nedsättning av socialavgifter för unga m.m.)	0,55	0,52	0,28	0,33
<i>Bättre villkor för företagande i hela landet</i>				
Nytt högkostnadsskydd för sjuklön	0,3	0,29	0,29	0,28
Förstärkt landsbygdsprogram för lokal service och bredband m.m.	0,4	0,5	0,4	0,4
<i>Förstärkt och utvecklad välfärd</i>				
Äldreboendegaranti och investeringsstöd	0,05	0,25	0,45	0,6
Omvårdnadslyft	0,14	0,14	0,14	0,14
Förbättra vården och omsorgen för demenssjuka	0,05	0,09	0,15	0,21
Utvecklad samverkan mellan vård och omsorg	0,05	0,1	0,18	0,3
Förstärkt kvalitetsarbete och skärpt tillsyn m.m.	0,22	0,31	0,24	0,19
Måltidslyft i äldreomsorg och förskola	0,1	0,1	0,1	0,1
Samordnings- och tillgänglighetsmiljard i sjukvården	1	1	1	1
Satsning mot barns och ungas psykiska ohälsa		0,25	0,35	0,4
Kortare väntetider i cancervården	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Bättre miljö – minskade utsläpp</i>				
Supermiljöbilspremie, laddstolpar m.m.	0,48	0,4	0,19	0,19
<i>Stärkt försvar</i>				
Förbandsverksamhet och beredskap	0,41	0,8	0,81	0,96
Investeringar i materielsystem	0,27		0,43	0,48
SUMMA REFORMER	9,7	11,5	13,2	14,4

Tabell 3. Alliansens förslag till finansiering och budgetförstärkningar 2015 till 2018.

FINANSIERING OCH BUDGETFÖRSTÄRKNINGAR (miljarder kronor)	2015	2016	2017	2018
<i>Inkomstökningar</i>				
Sänkt och slopat avdrag för pensionssparande	3,09	4,45	4,45	4,45
Höjd fordonsskatt för lätta fordon m.m.	1,55	1,55	1,55	1,55
Höjd skatt på alkohol och tobak	1,67	1,4	1,47	1,54
Slopad gruppregistrering till mervärdesskatt m.m.	0,52	0,42	0,45	0,48
Höjda dags- och ordningsböter, avgiftshöjningar m.m.	0,17	0,4	0,66	0,66
Miljö, klimat och energi	0,39	0,92	0,92	0,89
Tak för bidragskostnad vid nystartsjobb	0,24	0,35	0,44	0,51
<i>Utgiftsminskningar</i>				
Myndigheter	0,81	1,08	1,09	1,11
Slopad åldersavskrivning för nya studielåntagare	0,35	0,35	0,35	0,35
Försvarmaktens internationella insatser		0,5	0,5	0,5
Effektivisering av jobb- och utvecklingsgarantierna	0,45	0,19	0,09	0,01
Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (finansiering inom ram)	0,61	0,98	1,26	1,44
Prestationsbunden vårdgaranti (finansiering inom ram)	1	1	1	1
Bidrag till psykiatri (finansiering inom ram)		0,25	0,35	0,4
SUMMA FINANSIERING OCH BUDGETFÖRSTÄRKNINGAR	10,9	13,8	14,6	14,9
Övrigt (netto)	-0,9	0,2	1,0	2,0

7.1. Utgiftstakets nivåer 2015 till 2018

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Alliansen vänder sig emot regeringens höjning av utgiftstaken då det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå.

Tabell 4. Alliansens förslag till utgiftstak.

År	2015	2016	2017	2018
Utgiftstak (miljarder kronor)	1 125	1 163	1 210	1 250

8. En politik för fler i arbete

Genom att jobben kommer alla till del värnar vi varaktigt sammanhållningen. För att alla som kan och vill jobba ska kunna få ett jobb krävs en mer inkluderande arbetsmarknad. Som ett resultat av alliansregeringens reformer finns idag en rad incitament för arbetsgivare att anställa den som står längre ifrån arbetsmarknaden. Vi slår vakt om våra reformer och kommer att fortsätta driva denna politik.

Alliansen har stärkt förutsättningarna för fler jobb i växande företag. Genom stärkta drivkrafter för arbete, sänkta trösklar in till arbetsmarknaden och bättre villkor för företagande har jobben blivit över 300 000 fler sedan 2006 och vi ser nu en bred uppgång på den svenska arbetsmarknaden. En utveckling som nu riskerar att bromsas med regeringen politik.

I skarp kontrast till Alliansens politik höjer nu regeringen skatterna på jobben på bred front. Höjda socialavgifter för unga under 26 år innebär exempelvis att kostnaden för att anställa eller behålla en ung medarbetare ökar med motsvarande en månadslön per år. Löneskatten för anställda över 65 år gör det dyrare att anställa äldre i en tid då Sverige behöver fler som arbetar längre upp i åldrarna.

Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster är drygt 40 gånger så omfattande som deras satsningar på företagande. Huvuddelen av regeringens företagssatsningar är dessutom förslag som de övertagit från Alliansen och det är exempelvis bra att regeringen väljer att införa Alliansens förslag om ett nytt högkostnadsskydd för sjuklön.

För företagen är långsiktiga spelregler centralt. På energiområdet har Alliansens energiöverenskommelse gett företagen och konsumenterna en trygg energiförsörjning där de vet vad som gäller och kan planera efter det. Regeringens besked är i stark kontrast högst otydliga, och riskerar att stå i strid med de nu gällande riktlinjerna för energipolitiken som riksdagen beslutat om.

Regeringens främsta åtgärd för unga i jobb är den så kallade 90-dagarsgarantin. Åtgärden skapar inga nya varaktiga jobb utan består endast av temporära platser som istället riskerar att låsa in ungdomar i insatser. Liknande system har provats under tidigare socialdemokratiska regeringar, med bristfälliga resultat. En bärande del av garantin är regeringens traineetjänster i välfärdsverksamheter. Förutom de undanträngningseffekter som riskerar uppstå är det osäkert om subventionen är tillåten enligt EU:s regelverk. Fackföreningar har också uttryckt kritik mot att använda välfärden som en arbetsmarknadsåtgärd.

Regeringens politik slår särskilt hårt mot vissa branscher och sektorer. För alliansregeringen har ökad sysselsättning i grupper som står långt från arbetsmarknaden varit central. RUT-avdraget var en viktig reform som gjort svarta jobb vita och bidragit till att utrikesföddas sysselsättning har ökat. Regeringen vill nu halvera taket i RUT-avdraget för alla under 65 år och begränsa användningsområdena. De öppnar även upp för att ytterligare inskränka RUT-avdraget framöver. Det får konsekvenser inte bara för företagande och jobb utan även för integration och jämställdhet. Det är dessutom beklagligt att regeringen väljer att försämra för den kvinnodominerade RUT-branschen, men fortsatt stödjer den mansdominerade ROT-sektorn. En ändring av regelverket i enlighet med regeringens förslag skulle också göra systemet komplicerat och otydligt för dem som vill använda avdraget.

I stället för att förstärka Alliansens jobbskapande satsningar väljer regeringen alltså att fokusera på en omfattande utbyggnad av olika temporära platser. Detta i kombination med regeringens nedmontering av Alliansens sjukförsäkringsreformer öppnar upp för att människor pressas ut från arbetskraften och att justeringen av statistiken går före reformer för fler i arbete.

De sammantagna effekterna av regeringens konkreta politik och oklara besked på centrala politikområden leder till färre jobb och en försämrad konkurrenskraft. I en tid då vi måste stärka förutsättningarna för fler jobb är det fel väg.

8.1. Värna arbetslinjen och drivkrafter för jobb

Alliansen vill värna arbetslinjen. När det lönar sig att arbeta blir jobben fler och tillväxtförutsättningarna bättre. Att skatte- och bidragssystemen ger drivkrafter för att komma i jobb är avgörande för att pressa tillbaka utanförskapet och nå full sysselsättning.

Den viktigaste åtgärden för fler jobb är jobbskatteavdraget. Många länder använder varianter av jobbskatteavdrag och effekterna är väldokumenterade i forskning. De steg som tagits i jobbskatteavdraget beräknas ge 120 000 fler jobb. Jobbskatteavdraget har också varit ett viktigt verktyg för att stötta ekonomin under krisen.

Jobbskatteavdraget ger mest för dem med små och vanliga inkomster. Här har drivkrafterna att arbeta också störst betydelse för sysselsättningen. En vanlig LO-familj har fått 4 000 kronor mer i månaden tack vare jobbskatteavdraget. Jobbskatteavdraget behövs för att fortsätta stötta jobbtillväxten under åren framöver.

8.2. Ett företagsklimat i världsklass

Jobb skapas av företag som växer och anställer. Fler jobb i växande företag betyder ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar vår gemensamma välfärd.

Det är genom öppenhet och handel vi bygger vårt välstånd. Samtidigt utmanas företag och jobb i Sverige ständigt av entreprenörer och innovationer från hela världen. För att kunna konkurrera på den globala marknaden behöver vi förbättra villkoren för företagsamhet och entreprenörskap. En ambitiös politik för företagande, entreprenörskap och innovationer är en förutsättning för att nå jobbmålet.

Alliansregeringen sänkte bolagsskatten och socialavgifterna och förbättrade de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag. Regelbördan minskade med 7 miljarder kronor, bland annat genom avskaffad revisionsplikt och förenklade redovisningsregler. Det är nu möjligt att driva företag inom fler områden, inte minst inom branscher som domineras av kvinnor. Det finns idag 200 000 fler företag än när alliansregeringen tillträdde.

Sverige rankas högt i internationella jämförelser när det gäller företagsklimatet, men vi kan fortfarande bli bättre. Bland annat är skatterna på företagande högre än i många andra jämförbara länder. Många företag upplever att regelverken fortsatt är krångliga och att mycket tid går åt till administration. Det kan vara såväl ett konkurrenskraftsproblem som en tröskel för företag att starta eller växa.

Det är angeläget att skapa långsiktiga förutsättningar för ett mer innovativt och kreativt svenskt näringsliv. I syfte att stärka näringslivsklimatet, främja entreprenörskap och innovationer, underlätta kompetensförsörjningen och förbättra möjligheterna för företagande tog alliansregeringen initiativ till en bred översyn av förutsättningarna för att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. Vi vill fortsätta sänka kostnader och lätta på regelbördan. Alliansregeringen tillsatte också ett antal specifika utredningar i syfte att förbättra företagsklimatet.

Familjeföretag och ägarledda företag bidrar till långsiktighet. Många gånger erbjuder de ett engagemang i staden eller bygden och ger därför stora värden utöver de jobb de skapar. Vi vill förbättra förutsättningarna för generationsskiftet så att den som säljer sitt företag till sina barn inte missgynnas. Ibland är det svårt för entreprenörer i tidiga stadier att attrahera nödvändig kompetens. I många andra länder löser man detta problem genom olika incitamentsprogram där personer med nyckelkompetens får optioner, dvs. rätt att köpa aktier i företaget för ett i förhand bestämt pris. För att skapa fler ägarledda företag och ge fler företag möjlighet att locka rätt kompetens vill vi se över hur regelverket för personaloptioner kan förbättras.

Idag är de minsta företagen undantagna från revisionsplikt. I samband med den utvärdering som ska äga rum vill vi pröva förutsättningarna för att fler företag ska undantas från kravet på revisionsplikt. Alliansen vill dessutom effektivisera tvistlösningsmekanismerna och alliansregeringen tillsatte under våren en utredning för att göra en översyn av lagen om skiljeförfarande.

Vi föreslår:

- att en utredning tillsätts som ska se över det skatterättsliga företrädaransvaret i syfte att förbättra reglerna, öka förutsägbarheten och minska riskerna för att livskraftiga företag avvecklas.
- åtgärder för att stärka företagsklimatet och har ambitionen att förbättra regelverket för personaloptioner och generationsskiften samt pröva förutsättningarna för att fler företag ska slippa revisionsplikt.
- åtgärder för att den tid det tar att starta ett företag i Sverige ska halveras.
- att kravet på aktiekapital bör sänkas under mandatperioden för att sänka trösklarna för att starta aktiebolag.
- att det skapas en digital tjänst ”en dörr in” för företagens uppgiftslämning och därigenom förenkla företags kontakter med det offentliga och begränsa antalet myndighetskontakter.
- ett uppdrag till Skatteverket att mäta och kartlägga den tid företag ägnar åt skatteadministration och att föreslå åtgärder för att minska skatteadministrationen.
- höjd beloppsgräns för förenklad faktura för att underlätta företagens hantering av mervärdesskatten.
- ett fortsatt uppdrag till Patentverket och Vinnova för att stärka företagens affärsstrategiska hantering av immateriella tillgångar.
- krav på att alla myndigheter och kommuner sätter en tydlig tidsgräns för handläggningstider.
- en översyn av Lagen om företagsrekonstruktion, för att fler livskraftiga företag med betalningssvårigheter ska få möjlighet till en andra chans.
- kortare handläggningstid för tvistemål.

En majoritet av jobben skapas idag i de små företagen. För små företag är kostnaderna när anställda blir sjuka särskilt betungande. Med ett högkostnadsskydd som gäller redan för de första dagarna när medarbetarna är sjuka minskar vi risken för små företag att nyanställa och gör det lättare för människor som står långt från arbetsmarknaden att få ett jobb. Det är därför positivt att regeringen i budgetpropositionen lägger Alliansens förberedda förslag om ett nytt högkostnadsskydd.

Vi föreslår:

- ett nytt högkostnadsskydd som är särskilt förmånligt för de små och medelstora företagen. Detta för att sänka företagens kostnader för sjuklöner.

8.3. Bredare vägar till jobb

Under denna mandatperiod behövs ytterligare insatser för att bredda vägarna till jobben. Detta görs med en politik för fler jobb i kombination med ytterligare stöd till de grupper som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden.

Vi vill införa så kallade matchningsanställningar, i syfte att hjälpa personer som varit arbetslösa en längre tid in på arbetsmarknaden. Den arbetssökande får en anställning hos ett rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Rekryteringsföretaget har arbetsgivaransvaret men ska samtidigt aktivt verka för att den arbetssökande får anställning hos en annan arbetsgivare.

Vi föreslår:

- matchningsanställningar som komplement till sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin.

Alliansregeringen inledde en bred översyn av Arbetsförmedlingen för att förbättra matchningen och förmedlingen av jobb. En utredning ser bland annat över Arbetsförmedlingens organisation, ansvarsfördelning och användning av kompletterande aktörer. Arbetsförmedlingens och andra aktörers förmåga att förmedla jobb behöver förbättras. Vi vill renodla bland och vässa stödsystemen för att göra dem mer lättanvända för både arbetsgivare och arbetsförmedlare. För att öka möjligheterna till omställning ändrade alliansregeringen reglerna så att personer med a-kassa ska kunna delta i kortare utbildning med bibehållen ersättning.

Stödet till dem som står långt från arbetsmarknaden behöver stärkas genom tidiga och utvecklade rehabiliteringsinsatser. Det gäller inte minst personer med psykisk ohälsa. Vi värnar och vill utveckla den hjälp som finns för personer med olika funktionsnedsättningar och vill ytterligare underlätta för ungdomar med särskilda behov att komma i jobb.

Sjukförsäkringen ska ge trygghet vid sjukdom. Återupprättandet av arbetslinjen har bidragit till att göra den hållbar och förenlig med målet om att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb. Nu ser vi dock hur framförallt de kortare sjukskrivningarna ökar, och den utvecklingen behöver mötas.

Vi föreslår:

- en förlängning av provanställningstiden från 6 till 12 månader.
- större resurser till Arbetsförmedlingen för att motverka långtidsarbetslöshet och för förstärkt matchning med utökade arbetsgivarkontakter.
- regelförenklingar i det arbetsmarknadspolitiska regelverket i syfte att effektivisera och på sikt minska kostnaderna.
- yrkesintroduktionsstöd för personer som varit arbetslösa en längre tid, vilket gör att en arbetsgivare får ekonomiskt stöd för att anställa en långtidsarbetslös, d.v.s. införa yrkesintroduktionsanställningar för långtidsarbetslösa.
- att Samhall får möjlighet att erbjuda tillfälliga anställningar för att kunna ge framförallt unga stöd för att bli anställda hos en annan arbetsgivare, utan att försämra anställningstryggheten för dem som nu är anställda i Samhall.
- möjlighet att delta i studiemotiverande kurser vid folkhögskola i upp till fem månader, för unga utan grundläggande högskolebehörighet eller gymnasieexamen och som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

- att personer som övergår från Jobb- och utvecklingsgarantin till reguljära studier, i syfte att fullfölja grund och/eller gymnasiestudier, får möjlighet att återinträda i Jobb- och utvecklingsgarantin, med samma ersättningsnivå på aktivitetsstödet som tidigare, efter avslutade studier.
- tidiga programinsatser hos Arbetsförmedlingen, t.ex. praktik och förstärkt förmedlingsstöd, för fler som bedöms löpa stor risk att bli långtidsarbetslösa.
- att medel avsätts till en utvidgad forskningsansats för att utveckla och sprida nya och bättre behandlingsmetoder för personer med psykisk ohälsa.

Frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring utreds av den parlamentariska socialförsäkringskommittén. När kommittén lämnar sitt förslag kommer Allianspartierna att ta ställning till det.

8.4. Ett jämställt arbetsliv

Jämställdhet mellan kvinnor och män ska vara en självklarhet. Målet är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar och makt att forma samhället och sina egna liv. Arbete är en hörnsten i ett jämställt samhälle. Genom jobbskatteavdraget som gynnar kvinnor mer än män, genom RUT-avdraget och genom rekordstora jämställdhetssatsningar på nästan 2,6 miljarder sedan 2006 nådde vi under alliansregeringens tid konkreta resultat för ökad jämställdhet. Sverige har högst arbetskraftsdeltagande bland kvinnor i EU och aldrig förr har en så stor andel av kvinnorna arbetat heltid. Jämställdheten gynnas av en politik som värnar jobben och som stärker drivkrafterna för att arbeta. Vi vill slå vakt om de reformer alliansregeringen genomfört och som ger fler kvinnor möjlighet att starta eget eller arbeta under bättre villkor. Utan RUT-avdraget förpassas många tillbaka till svarta jobb utan sociala skyddsnät. Det ska löna sig att utbilda sig, förkovra sig och utvecklas i yrket även i offentlig sektor. Alliansregeringen införde bättre möjligheter till karriär och löneutveckling inom ett av de mest kvinnodominerade yrkena, läraryrket. Kvinnor i offentlig sektor arbetar i större utsträckning än män ofrivilligt deltid. Kommuner och landsting bör erbjuda dem som vill möjligheten att jobba heltid. Delade turer i vård och omsorg bör undvikas.

Kvinnor tar fortsatt ett större ansvar för det oavlönade hushållsarbetet och för barnen med högre uttag av föräldraförsäkring och VAB-dagar. Kvinnor har varit överrepresenterade bland de sjukskrivna och förtidspensionerade i snart 30 år och lämnar också arbetslivet tidigare än män. Allt detta bidrar till ojämställdhet – i vardagen och i plånboken.

Vi föreslår

- förstärkt jämställdhetsbonus för de föräldrar som delar jämnt på föräldraledigheten.

- att ett verktyg utvecklas som arbetsgivare kan använda för att kartlägga om och hur kvinnor och män exponeras i olika grad på arbetsplatsen för riskfaktorer för sjukskrivning.
- att Arbetsmiljöverket ska fortsätta arbetet för att förebygga att kvinnor tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av arbetsmiljörelaterade problem.

En konsekvens av att kvinnor i genomsnitt har lägre livsinkomst än män är att kvinnor ofta har lägre pensioner än män. Det är en följd av att kvinnor i genomsnitt har lägre lön än män och skillnader i arbetstid, vilket i sin tur ofta beror på en ojämsställd fördelning av arbetet i hemmet. Kvinnor är föräldralediga längre än män och arbetar oftare deltid för att kunna förena arbetsliv med att ta hand om hem och barn. Inte minst efter en skilsmässa eller om maken avlider kan en kvinnas lägre pension leda till låg ekonomisk standard.

Samtidigt har det svenska pensionssystemets utformning sannolikt bidragit till att inte bara öka kvinnors möjligheter till egen försörjning utan också ökat kvinnors arbetskraftsdeltagande överlag. Det har i sin tur ökat både jämställdheten och den ekonomiska tillväxten i Sverige.

Vi föreslår:

- att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen, eller delar av den, fördelas lika mellan makar om de inte aktivt begär något annat. Eventuella förändringar måste ske så att den totala pensionen för kvinnor och män inte påverkas orimligt mycket eller att kvinnors arbetsmarknadsdeltagande påverkas negativt.

Kvinnor ska i högre utsträckning än idag ha inflytande i samhället. Det gäller inte minst i näringslivet. Alliansregeringen gick före och ökade andelen kvinnor i styrelserna för statliga bolag så att andelen kvinnor i de statligt helägda bolagen idag uppgår till 50 procent. Andelen kvinnliga ordförande i de statligt helägda bolagen har ökat från 23 procent 2006 till 41 procent idag. Därigenom finns idag fler kvinnor med erfarenhet av sådana positioner. Likaså behöver fördelningen mellan män och kvinnor i de kommunala och landstingsägda bolagen bli betydligt bättre. Alliansen välkomnar det arbete som näringslivet gjort för att nå en jämnare könsfördelning i styrelser och ledningar, men mer behöver göras.

8.5. Fler jobb för unga

Det första jobbet är det viktigaste jobbet. Alliansregeringen lyckades dämpa ungdomsarbetslösheten medan den har ökat mer än dubbelt så mycket i övriga EU. Detta är effekten av den offensiva politik alliansregeringen fört för att skapa jobb till unga. Halverad restaurangmoms och nedsatt socialavgift för unga beräknas ge närmare 20 000 unga jobb.

Samtidigt har vi kvarvarande utmaningar. Kostnaderna för att anställa unga och ett starkt anställningsskydd leder till att unga har en svagare ställning jämfört med den etablerade arbetskraften. Hårdast drabbas de ungdomar som inte har en avslutad utbildning. Att sänka kostnaderna för, och därmed osäkerheten med att anställa unga med begränsad erfarenhet, minskar arbetsgivarens risktagande. Nedsättningen av socialavgiften, lärlingssystem och yrkesintroduktionsanställningar är viktiga verktyg i det arbetet och sänker trösklarna in på arbetsmarknaden. Alliansen vill att lärlingsutbildningen utvecklas vidare med sikte på att skapa ett lärlingssystem enligt europeisk modell, där arbetsgivarna tar ett större ansvar för yrkesutbildningarna.

Vi föreslår:

- ytterligare sänkning av socialavgifterna för ungdomar under 23 år ned till 10,21 procent och slopad nedsättningen för personer som fyllt 25 år. På så sätt ökar effektiviteten av nedsättningen.
- ökat arbetsgivaransvar för lärlingsutbildningarna så att de ännu bättre kan anpassas till arbetsmarknadens behov. Ett första steg är att genomföra en försöksverksamhet kring gymnasial lärlingsutbildning där branscher och arbetsgivare har ökat inflytande och ansvar, så kallade branschlärningar.
- införande av arbetsträning och förstärkt arbetsträning som insatser inom jobbgarantin för ungdomar.
- höjd lärlingsersättning i syfte att ytterligare öka lärlingsutbildningens attraktionskraft. I de fall lärlingen har en lärlingsanställning ska det prövas om ersättningen ska gå till arbetsgivaren.
- en förlängning av möjligheten för unga att få den högre bidragsnivån inom studiemedlet för att fler ungdomar ska slutföra sin gymnasieutbildning.

Unga som vill starta eget ska uppmuntras. På så sätt kan de skapa jobb både åt sig själva och åt andra.

Vi föreslår:

- att även arbetslösa under 20 år ska kunna erhålla Starta-Eget-bidrag.
- att öka och permanenta stödet till dem som arbetar för att främja entreprenörskap i skolan, högskolan och yrkeshögskolan genom Ung Företagsamhet och Drivhuset. På så sätt främjas nyföretagandet bland Sveriges elever och studenter.
- att Drivhusets verksamhet även ska omfatta studenterna i Yrkeshögskolan.

8.6. Stärk förutsättningarna för att jobba längre

I takt med att människor lever allt längre är det för många naturligt att jobba högre upp i åldrarna, såväl för lönen det ger som för att man trivs på en arbetsplats och för att man känner att man fortsatt kan göra en värdefull insats. Att fler äldre är kvar på arbetsmarknaden bidrar också till högre tillväxt och till att finansiera välfärden. Arbetsmarknaden behöver anpassas för att ge fler möjlighet att stanna kvar på arbetsplatsen lite längre.

Sedan 2006 är det 90 000 fler personer över 65 år som arbetar. Att fler äldre väljer att jobba är ett resultat av en aktiv politik. Alliansregeringen gjorde det billigare att anställa

personer över 65 år och det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre ökade drivkrafterna för att jobba längre. Möjligheten att jobba längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv. Inom Pensionsgruppen pågår diskussioner som bl.a. syftar till att möjliggöra för fler personer att arbeta längre. För att orka jobba längre behöver det också bli lättare att byta karriär mitt i livet. Alliansregeringen lade flera förslag som syftar till att förbättra möjligheterna för kompetensutveckling under arbetslivet genom bland annat ändringar i studiemedelssystemet. Det är också viktigt att stärka omställningsförmågan genom ett väl fungerande utbildningssystem. Vi vill slå vakt om pensionsöverenskommelsen mellan Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna. Alla förändringar som rör denna överenskommelse måste ske i samförstånd mellan de partier som slutit överenskommelsen.

Vi föreslår:

- en översyn av gränserna för uttag av inkomstgrundad allmän pension, för tidigaste uttag av garantipension och äldre försörjningsstöd samt för uttag av pension som grundas på avdragsgill avgift. Detta ska ske inom ramen för pensionsöverenskommelsen, och syftar till att öka drivkrafterna för ett längre yrkesliv.
- att rätten att kvarstå i anställning ska gälla till 69 år istället för, som idag, till 67 år.

8.7. Stärkt forskning och innovation för ökad kunskap och konkurrenskraft

Sverige tillhör världens mest innovativa länder och är bland dem som satsar mest på forskning och utveckling. Fram till 2016 vill Alliansen med fortsatta satsningar öka resurserna till forskningen så att 9 miljarder mer satsas varje år jämfört med 2008. Antalet internationella patentansökningar från Sverige har ökat kraftigt.

Alliansregeringen genomförde ett antal reformer och åtgärder som syftade till att skapa bättre förutsättningar för nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap.

Miljardsatsningar gjordes på infrastruktur för forskning och högteknologisk industri genom bl.a. Max IV i Lund och SciLifeLab i Stockholm.

Byggnationen av ESS-anläggningen i Lund har påbörjats. Den kommer att vara av mycket stor betydelse för svensk och europeisk forskning liksom för utvecklingen i den högteknologiska industrin. Alliansen vill göra fortsatta insatser för att svensk forskning ska kunna ligga i internationell framkant. Särskilt kommer insatser att behöva göras för att förbättra möjligheterna för yngre forskare.

Vi föreslår:

- satsningar på 800 miljoner kronor under en tioårsperiod på mer forskning och fler utbildningsplatser inom produktion och logistik i Södertälje tillsammans med AstraZeneca och Scania.
- att en strategi arbetas fram för Life-Science och att stödet fortsatt ökas till svensk forskning på detta område, både genom resurser och genom ett tydligt statligt engagemang.
- en analys av behovet av en patentpool i anslutning till Patentverket för att effektivisera utlicensieringen av patent.

8.8. Trygg energiförsörjning är viktig för jobben

Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en trygg elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft. Alliansens energiöverenskommelse ligger fast. Den skapar långsiktighet om vår inriktning och syftar till att ge trygg energiförsörjning med god konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Tack vare vattenkraften, kärnkraften och investeringar i förnybar el har Sverige idag en säker, effektiv elproduktion med små utsläpp av växthusgaser. Sedan 2006 har andelen förnybar energi ökat med över 8 procentenheter och vi är det land i EU som har högst andel förnybar energi. Alliansregeringen tillsatte också en översyn av hur elintensiv tjänsteindustri, till exempel serverhallar, ska kunna få skattemässigt bättre villkor inom ramen för fortsatt goda villkor för basindustrin.

Vi står fast vid Alliansens energiöverenskommelse, som ger konsumenterna och industrin en trygg energiförsörjning, ekologisk hållbarhet och god konkurrenskraft. Vi säger också nej till regeringens höjning av skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer.

Vi föreslår:

- fortsatt långsiktiga spelregler i energipolitiken genom att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften.

8.9. Statliga bolag

Alliansen anser att statens uppgift normalt bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet och företagen, inte att äga och driva företag. Staten är dock en stor företagsägare, och kommer så att förbli under överskådlig tid. Det ställer höga krav på tydliga principer. De statliga bolagen bör drivas långsiktigt och ansvarsfullt och, där bolaget verkar på en konkurrensumsatt marknad, enligt marknadsmässiga krav för att säkerställa en effektiv konkurrens. Statens roll som lagstiftare och ägare bör hållas isär och skötas på ett professionellt sätt.

De statliga bolagen ska präglas av öppenhet och föredömlighet samt vara föregångare avseende hållbarhetsfrågor som till exempel jämställdhet, miljö och socialt ansvarstagande. Vissa statliga företag har ett särskilt samhällsuppdrag. Det är viktigt att dessa tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet. Regeringens styrning av de statliga bolagen ska ske inom de ramar som riksdagen fastställt. Vi förutsätter att regeringen förankrar förändringar i exempelvis ägardirektiv och bolagsordning i riksdagen för att säkra långsiktighet och insyn.

Alliansen vill se en fortsatt utveckling av förvaltningen av de statligt ägda bolagen. Om förändringar av det statliga ägandet leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhällsservice bör staten minska eller avveckla sitt ägande. Exempelvis gäller detta bolag som SBAB och TeliaSonera. Eventuella försäljningsintäkter ska användas för att minska statsskulden. Det är dock inte aktuellt med försäljning av LKAB, Apoteket eller Vattenfalls nordiska verksamhet. Detaljmonopolet för alkohol ska värnas och Systembolaget behållas i statlig ägo. Alliansen vill emellertid under innevarande mandatperiod gå vidare med försäljning av Vattenfalls utomnordiska verksamheter. Högsta prioritet är att sälja den CO2-tunga kolkraftverksamheten i Tyskland.

9. Utbildning bygger Sverige starkt

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. För elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen. Föräldrarna ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Skolan ska också ge bildning och lära för livet – inte bara arbetslivet. Oavsett bakgrund eller var du går i skolan. Så ges alla barn en bra start i livet.

Alliansen vill fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp-tio i Pisa-mätningarna.

Satsningarna i regeringens budgetproposition på skolans område överensstämmer i stort med Alliansens politik. Det finns därmed en bred enighet i riksdagen kring att göra ekonomiska satsningar på skolan. Det finns dock förslag i budgeten som signalerar en ny riktning som bryter mot Alliansens fokus på kunskap i skolan.

Regeringen öppnar till exempel upp för att minska antalet nationella prov genom att göra dem frivilliga. De nationella proven är en viktig kontrollstation, i huvudsak för att säkerställa att alla elever når kunskapsmålen i enlighet med läroplanen, men även för att garantera likvärdigheten i utbildningsväsendet. En förändring av riktlinjerna mot frivilliga nationella prov går emot kunskapslinjen i svensk skola.

Regeringen föreslår även att införa obligatoriskt gymnasium och göra högskolebehörighet obligatoriskt även på praktiska utbildningar. Vi tror inte att det går att lagstifta fram motivation och menar att detta skulle riskera att öka utslagningen i den svenska gymnasieskolan. Det är också olyckligt att regeringen avvisar Alliansens förslag om 10-årig grundskola, som bl.a. syftar till att ge även de yngsta eleverna rätt till stöd och stimulans för att lära sig skriva, läsa och räkna. Det är också beklagligt att regeringen inte delar Alliansens vilja att införa betyg från årskurs 4. Det är dock bra att regeringen har anammat Alliansens förslag om att införa ett nytt kunskapsmål under det första skolåret.

Regeringen slår fast i budgeten att man ska hedra friskoleöverenskommelsen, men aviserar samtidigt en utredning för att öka detaljstyrningen av friskolorna, samt ge kommunerna veto mot nya friskolor. Det är ett tydligt brott mot friskoleöverenskommelsen. Alliansen värnar det fria skolvalet och anser att elever och föräldrar ska ha rätt att välja och att innebörden i friskoleöverenskommelsen fortsatt ska gälla. Vi säger nej till de begränsningar som regeringen föreslår och vill istället stärka kvaliteten i alla skolor.

Regeringen aviserar i budgetpropositionen att man på sikt vill lägga ned de svenska Medelhavsinstituterna. Instituterna spelar en stor och viktig roll för svensk forskning om medelhavsområdet och har en central roll i svensk humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. Alliansen vill att stödet ska vara kvar.

Regeringen vill även lägga ner forskningsprogrammet för finansmarknadsforskning, vilket vore högst olyckligt bl.a. med tanke på Sveriges stora finansiella sektor och den turbulens på finansmarknaderna som funnits under senare år. Alliansen vill att forskningsprogrammet får fortsätta. Alliansen säger också nej till regeringens neddragning på SIEPS.

9.1. Mer kunskap i skolan

Resultaten i den svenska skolan har sjunkit i 20 år. Alliansen tar detta på stort allvar.

Alliansregeringen bedrev ett långsiktigt reformarbete för att vända utvecklingen i skolan. En ansvarsfull ekonomisk politik har gjort att vi har kunnat satsa på skolan. Svenska elever har fått mer undervisningstid, de skickligaste lärarna har fått rejält högre lön och omfattande satsningar på kompetensutveckling för lärare har genomförts. Tidigare och tydligare kunskapsmål och kunskapsuppföljning, satsningar på lärare och speciallärare, öronmärkta satsningar till skolor med stora utmaningar har varit andra viktiga delar i att lägga grunden för bättre resultat.

Redan under de första åren i skolan läggs grunden för hur eleverna klarar sig igenom grundskolan. Behov av hjälp och stöd behöver upptäckas och mötas tidigt. På så sätt undviker vi att de elever som har svårt att läsa och skriva halkar efter och får växande problem. Genom ett särskilt lågstadielyft vill Alliansen ge eleverna mer tid med skickliga lärare. Det kan t.ex. handla om mindre undervisningsgrupper, ökad lärartäthet och fler speciallärare. Hur detta utformas ska bestämmas utifrån lokala behov. Det är bra att regeringen i stort har anslutit sig till Alliansens satsningar på lågstadiet.

Vi föreslår:

- satsningar på fler utbildade lärare.
- satsningar på fler karriärtjänster i skolan. Särskilda satsningar görs i utanförskapsområden.
- satsningar på fler speciallärare.
- minskad klasstorlek i lågstadiet.
- satsningar på ett fortsatt mattelyft.
- satsningar på ett fortsatt läslyft.

För att alla elever ska kunna få hjälp tidigt och få goda förutsättningar att nå målen bör grundskolan bli tioårig och skolstart ske vid sex års ålder, genom att förskoleklassen görs om till en ny årskurs 1 i grundskolan.

Vi föreslår:

- införande av en tioårig grundskola så att också de yngsta eleverna får rätt till stöd och stimulans för att lära sig skriva, läsa och räkna.
- införande av fler matematiklektioner i högstadiet.
- en utökning av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av idrottsämnet med 20 procent.

För att kunna hjälpa elever på rätt sätt måste elevernas kunskapsutveckling följas upp tidigt så att rätt typ av stöd kan ges. Betyg är ett verktyg för att tydligt ange hur elever ligger till och sänder viktiga signaler om stödbehov. Med betyg ökar också skolans fokus på kunskapsresultaten.

Vi föreslår:

- att det redan under första skolåret slås fast ett nytt kunskapsmål i att läsa och förstå enklare texter samt att det införs ett obligatoriskt bedömningsstöd i att läsa, skriva och räkna.
- att betyg införs från årskurs 4.

Elever som anlänt till Sverige efter skolstarten har särskilda utmaningar i att lära sig svenska samtidigt som de snabbare än övriga elever behöver ta till sig undervisningen för att nå skolans kunskapsmål. Alliansregeringen satsade på mer undervisningstid för dessa elever och ser behovet av fortsatta insatser för att stärka möjligheterna att snabbt komma in i det svenska samhället.

Vi föreslår:

- att undervisningstiden i svenska utökas för nyanlända elever och andra elever med liknande behov.
- åtgärder för att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp.
- ett förtydligande av regelverket kring förberedelseklasser, bland annat för att undvika att eleverna blir kvar för länge i dessa, för att på så sätt öka möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska.

Som ett led i att höja resultaten i skolan och för att eleverna ska få större möjligheter till undervisning och inläring behövs mer tid i olika ämnen. För de elever som gått igenom grundskolan utan att uppnå behörighet till gymnasieskolan behövs mer undervisning för att hämta in nödvändiga kunskaper. Några behöver ännu mer tid och stöd för att nå kunskapsmålen.

Vi föreslår:

- att det införs obligatorisk läxhjälp, det vill säga en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever, för att alla elever ska få goda förutsättningar att lyckas.
- att det införs en skyldighet för huvudmännen att erbjuda sommarskola för elever i årskurs åtta och nio som riskerar att inte nå gymnasiebehörighet.
- en förlängning av skolplikten med ett år för elever i nuvarande årskurs nio som inte når gymnasiebehörighet.

9.2. Rätt att välja skola – skärpt kvalitetskontroll

Friskolereformen är en av de viktiga valfrihetsreformer som ökat möjligheten för den enskilde att påverka. För lärare och rektorer har den inneburit nya möjligheter att förverkliga sina pedagogiska ambitioner och ökat utbudet av arbetsgivare.

Vi slår vakt om alla föräldrars möjlighet att välja skola till sitt barn. Det ska inte bara vara de som har råd att flytta till ett boende nära den skola man tror är bäst för sitt barn som ska ha denna möjlighet. Det fria skolvalet är mycket uppskattat av elever och föräldrar. Det ger inflytande över det egna barnets skolgång. Barn är olika och har olika behov. Föräldrar måste därför ha möjlighet att välja bort en skola som man inte är nöjd med eller där deras barn kanske inte trivs. I så hög utsträckning som möjligt ska lika villkor och samma höga krav gälla för alla skolor, oavsett driftsform.

Det finns framgångsrika skolor som trots stora utmaningar lyckas med sitt kunskapsuppdrag. Men det finns också skolor, såväl kommunala som fristående, där eleverna år efter år uppvisar dåliga resultat. Det kan Alliansen inte acceptera. Alliansregeringen förstärkte Skolinspektionens möjligheter att utöva tillsyn och vid missförhållanden utdöma viten och t.o.m. stänga en skola som håller alltför låg kvalitet. Det finns dessutom anledning att strama upp regelverket för fristående skolor i syfte att öka långsiktigheten och säkerställa att tillsynen fungerar väl. Det är samtidigt viktigt att inte försvåra för exempelvis föräldrakooperativ.

Vi föreslår:

- att det fria skolvalet behålls.
- att de som bedriver utbildningsverksamhet ska ta ett långsiktigt ägaransvar.
- att Skolinspektionen ska pröva den fristående huvudmannens lämplighet inför etablering eller vid ägarbyte.
- att insynen i fristående och kommunala skolors ekonomi ska öka samt att vi vill öka öppenheten genom att införa meddelarskydd för anställda i fristående skolor. Offentlighetsprincipen ska också gälla. Det ska ske på ett sätt som inte i onödan ökar den administrativa bördan för skolorna och huvudmännen.
- att det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola.

9.3. Trygghet och studiero

Alla elever ska kunna känna sig trygga i skolan och ha arbetsro i klassrummet. Det är viktigt för inläringen, trivseln och möjligheten att få utvecklas med respekt för den person man är. Men mobbning, stök i klassrummet och sen ankomst är fortfarande ett utbrett problem i den svenska skolan och lärare behöver mer stöd och vägledning i arbetet för studiero. Alliansen lägger förslag för en förbättrad arbetsmiljö för lärare och

elever. I arbetet för en bättre arbetsmiljö har även föräldrarna ett viktigt ansvar att förmedla värden i samverkan med lärarna.

En väl fungerande elevhälsa är viktig, inte minst för att motverka psykisk ohälsa. Alliansregeringen tillförde medel i en särskild satsning på elevhälsan för att den ska kunna fortsätta att utvecklas och komma fler till del. Det är bra att även regeringen nu vill fortsätta att satsa på detta område.

Vi föreslår:

- att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme. Ordningsomdömet ska inte ingå i slutbetyget.
- insatser för att stärka elevhälsan inom ramen för satsningen mot barn och ungas psykiska ohälsa.

9.4. Ett uppvärderat läraryrke och stärkt skolledarskap

Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten. Det är därför oroande att läraryrkets status varit låg under lång tid och att för få söker sig till läraryrket, även om antalet sökande har ökat de senaste åren. Andelen utbildade lärare i skolan ökar, men bristen på behöriga lärare är stor i vissa ämnen. Alliansen vill fortsätta arbetet med att höja statusen på läraryrket och rekrytera fler till lärarutbildningen, särskilt till bristområden.

Vi föreslår

- en utbyggnad av förskole- och lärarutbildningarna samt speciallärarutbildningen.
- att en premie införs för speciallärar- eller specialpedagogexamen liksom för ämneslärarexamen inom matematik, biologi, kemi, fysik eller teknik.
- utbyggda kompletterande utbildningar, så att fler vägar in i läraryrket skapas för dem som redan har ämneskunskaper.
- att antalet förstelärare i skolan utökas.

Lärare ska kunna koncentrera sig på undervisningen och vi behöver göra mer för att minska administrationen. Bra lärare ska ha hög lön. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs också möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. Därför införde alliansregeringen ett särskilt statsbidrag som ger löneökning på 5 000 respektive 10 000 kronor per månad till särskilt skickliga lärare med en karriärtjänst som förstelärare respektive lektor.

Vi föreslår

- att digitaliserade nationella prov med extern rättning införs. Detta ska ske i den utsträckning som är lämplig och möjlig, i syfte att frigöra mer tid för undervisning och för att öka likvärdigheten i rättningen.
- att obligatoriska individuella utvecklingsplaner tas bort i årskurs 4 och 5 när betyg i dessa årskurser införs, för att minska lärarnas administrativa börda.

9.5. En gymnasieskola för jobben och den högre utbildningen

En ny gymnasieskola med högre krav är på plats. Yrkesprogrammen förbereder ungdomarna bättre för arbetsmarknaden genom mer tid för yrkesämnena.

Lärlingsutbildning, som stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, har införts som ett permanent alternativ och flera olika insatser genomförs för att öka omfattningen och kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet. Entreprenörskap i utbildningen och satsningar på yrkeshögskolan är andra viktiga insatser som alliansregeringen genomfört.

Gymnasieskolan står för en viktig del av den nationella kompetensförsörjningen. Vi vill underlätta ungdomars övergång till arbetsmarknaden och stärka gymnasieskolans bidrag till den nationella kompetensförsörjningen, främst inom områden där det råder brist på utbildad arbetskraft. För att klara arbetsmarknadens kompetensbehov är det viktigt att yrkesprogrammen blir attraktiva för eleverna. Matchningen mellan arbetsmarknadens behov, utbildningsutbudet och elevernas intresse ska fungera väl.

Vi föreslår:

- att attraktiviteten i teknik- och vårdprogrammen ökas genom tydligare yrkesutgångar, gymnasienginejör respektive undersköterska.

9.6. Fritidshem för trygghet, kunskap och sammanhållning

Fritidshem av hög kvalitet kompletterar skolan, kan förbättra elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen och gör det lättare för fler föräldrar att jobba. Genom att skapa en meningsfull fritid med mycket rörelse och sociala aktiviteter kan fritidshemmen bidra till en lugnare och tryggare skolmiljö. I områden där många föräldrar har lägre utbildningsnivå eller lägre ekonomisk standard kan fritidshemmen spela en särskilt viktig roll. Utvecklingen som skett över lång tid mot stora barngrupper i fritidshemmen är bekymmersam. Det pedagogiska uppdraget blir svårare att uppfylla. Så ska det inte vara. Kommunerna behöver se över barngruppernas storlek och de övriga förutsättningar som ges för att fritidshemmen ska klara sitt uppdrag.

Vi föreslår:

- att storleken på barngrupperna på fritids minskas genom ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små barngrupper eller som minskar storleken på stora barngrupper.

9.7. Kvalitet i förskolan och barnomsorgen

Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är också viktig för att stimulera barns utveckling och lärande. Inte minst för barn i behov av extra stöd är förskolan viktig för att skapa en god grund för att klara skolan. En viktig förutsättning för att förskolan ska klara sitt uppdrag är att barngrupperna, särskilt för de yngsta barnen, har en lämplig storlek och sammansättning. Personalens kompetens är en annan viktig del för att stärka kvaliteten i förskolan. Det är därför bra att även regeringen föreslår kompetensutveckling för personalen samt satsningar på minskade barngrupper.

Alliansen accepterar regeringens avisering om att indexera inkomsttaket i maxtaxan. De budgetförstärkningar detta beräknas leda till används för att öka omfattningen av Alliansens prestationsbaserade stöd för mindre barngrupper i förskolan och på fritids. Alliansen avsätter samma medel som regeringen för att minska barngrupperna.

Vi föreslår:

- att Skolinspektionens tillsyn över förskolan förstärks, med fokus på kvalitet och målpuppfyllelse. Den nuvarande tillsynen ska kompletteras med regelmässiga stickprov genom besök på ett antal förskolor i varje kommun.
- att Skolinspektionen genomför en särskild treårig kvalitetsgranskning. Barngruppernas storlek ska särskilt analyseras.
- att storleken på barngrupperna i förskolan minskas genom ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små barngrupper eller som minskar storleken på stora barngrupper.
- att antalet platser på förskolläraryrket permanent ökas.
- en förlängning av förskolelyftet till och med 2018, med inriktning mot bl.a. naturvetenskap och teknik samt modersmål och flerspråkighet.
- ett förskolechefslyft 2015-2018 för att utveckla det pedagogiska ledarskapet i förskolan.

Etableringsfrihet och olika former av barnomsorg är viktigt för att kunna tillgodose familjers behov av olika barnomsorgslösningar, såsom familjedaghem.

Alliansregeringen har genom att införa barnomsorgsavgift stimulerat fler former av verksamheter inom barnomsorgen. Möjligheten för kommuner att införa vårdnadsbidrag har ökat utrymmet för den som vill ge barnet omsorg i hemmet utöver den tid som föräldraförsäkringen medger. Alliansregeringen avsatte också resurser för att stimulera kommunerna att erbjuda omsorg på kvällar, nätter och helger.

9.8. Högre utbildning för kunskap och bildning

Högre utbildning spelar stor roll för bildning och möjligheten att ta del av kunskap och fritt söka ny. Sverige har aldrig haft en så välutbildad befolkning som nu. Andelen ungdomar som går vidare till högre utbildning är hög och en dryg fjärdedel av den vuxna befolkningen har eftergymnasial utbildning. Av dem som lämnar gymnasiet de närmaste åren kommer mer än 60 procent att ha möjlighet att studera i högre utbildning. Alliansregeringen gjorde betydande satsningar för att öka kvaliteten i högskoleutbildningarna. Sänkt statlig inkomstskatt har också gjort det mer lönsamt att utbilda sig.

Alliansregeringen utökade antalet platser på högskoleutbildningar vars efterfrågan på arbetsmarknaden är stor. Det gäller t.ex. läkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen och ingenjörutbildningarna. Inom vissa yrken kommer det ändå att vara brist på utbildad arbetskraft. Det är också viktigt att högskolans utbildningsutbud möter framtidens behov. Alliansregeringen gav därför en utredning i uppdrag att analysera

detta och bedöma om utbudet är väl avvägt i förhållande till kvalitetskrav, studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov.

Vi föreslår:

- en ökning av antalet platser för bl.a. lärare, specialistsjuksköterskor och barnmorskor, samt en särskild satsning för att vidareutbilda förskollärare till att bli behöriga också för lågstadiet. Totalt kommer det att bli en ökning med cirka 10 000 studenter per år.

Alliansregeringen byggde ut den eftergymnasiala vuxenutbildningen och inrättade Yrkeshögskolan. Att företag kan rekrytera kvalificerad yrkeskompetens är centralt för konkurrenskraft och tillväxt. Alliansregeringen stärkte också folkbildningen, bland annat genom en tydligare möjlighet att bidra i integrationsarbetet.

Det svenska studiestödssystemet är ett av världens mest generösa och alliansregeringen genomförde under de senaste åren flera höjningar av studiemedlen. För att ytterligare förbättra studenternas möjligheter att fokusera på sina studier och för att öka genomströmningen, föreslår Alliansen en höjning av studielånet. Alliansen främjar också lärande genom hela livet och möjlighet till omställning, bl. a. genom höjd åldersgräns för studiemedel.

Vi föreslår:

- en höjning av studiemedlet så att studenterna får 1000 kronor extra i månaden.

10. Sverigebygget för jobb och tillväxt, infrastruktur och bostäder

Sverige knyts samman av vägar och järnvägar. Fungerande kommunikationer är viktiga för jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Alliansen vill göra historiska och långsiktiga satsningar på järnväg och väg, på utbyggd kollektivtrafik och minskat byggkrångel inom ramen för Sverigebygget. Genom Sverigebygget tar vi ett samlat grepp kring infrastruktur och bostadsbyggande och knyter ihop vårt land. Sverigebygget bidrar till att det byggs 300 000 nya bostäder fram till och med år 2020.

Väl fungerande transportsystem och byggandet av nya bostäder är viktigt för arbetslinjen. Människor ska kunna flytta och pendla till jobb och studier. Alliansen är oroad över regeringens inriktning för transportpolitiken, då det är tydligt att regeringen gör omfattande avsteg från de investeringar som är nödvändiga för att nå de mål som nationella planen för transportsystemet 2014-2025 syftar till. Det innebär att viktiga investeringar för arbetspendling och godstransporter uteblir. Därtill har regeringen öppnat för nedläggning av Bromma flygplats och vill införa skatt på flyg och lastbilstransporter. Sammantaget drabbar regeringens förslag även de regionala flygplatserna hårt. Alliansen vill istället skapa förutsättningar för regionala flygplatser att fortsätta och utveckla sin verksamhet. Regeringens transportpolitik medför negativa effekter på tillgängligheten i landet. Den leder till att det blir svårare och dyrare att resa, att näringslivets transporter fördyras samtidigt som de inte kan tillgodoses fullt ut, samt att jobb går förlorade. Regeringens politik är negativ för utvecklingen av landsbygden, såväl som städerna.

Alliansregeringen genomförde flera förändringar för att underlätta planering och byggande, och vi ser redan nu hur byggtakten ökar kraftigt. Regeringens mål om 250 000 nya bostäder till 2020 ser ut att nås redan med den nuvarande byggtakten. Regeringens mål innebär en ambitionssänkning i en av Sveriges viktiga framtidsfrågor.

I riksdagen motsatte sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet många av de förslag till enklare och mer flexibla regler som alliansregeringen lade fram. Risken är nu stor att det väntar fyra år av stiltje vad gäller regelförenklingar till förmån för olika typer av subventionslösningar. Vi menar att det är problematiskt att införa bidrag som så tydligt gynnar fastighetsägare som inte har vårdat sina bostadsbestånd. Dessutom finns en risk att stöden går till renoveringar som ändå skulle ha blivit av eller att kommuner och fastighetsägare rent av avvaktar med nödvändiga renoveringar tills de beviljats statligt stöd för dem. Subventioner snedvrider konkurrensen och kan även göra

byggandet i sig dyrare. Att subventionera upprustningar gör inte heller att bostäderna blir fler.

Regeringen försämrar förutsättningarna och skruvar ner ambitionsnivån för såväl transporter som bostadsbyggande. Det riskerar att skada tillväxten och drabbar människor mitt i vardagen.

Alliansregeringen har fördubblat anslagen till drift och underhåll av järnvägen sedan 2006. Under åren 2014-2025 vill vi satsa totalt 522 miljarder kronor på infrastruktur. Det möjliggör underhåll och stora investeringar i befintlig infrastruktur, liksom nysatsningar för att förbättra möjligheterna för såväl arbetspendling som godstransporter. Alliansregeringens politik för viktiga förbättringar för bland annat gruvnäringen och andra näringar som är beroende av transporter har påbörjats. Anslaget till enskilda vägar höjdes väsentligt av alliansregeringen. Genom hela Sverige pågår väg- och järnvägsprojekt för att förbättra framkomligheten och transportmöjligheterna. Effektivare transporter innebär också minskad miljöpåverkan och minskade klimatutsläpp. Alliansen vill fortsätta detta arbete.

Nya stambanor innebär en historisk satsning på hållbart resande som kraftigt ökar järnvägskapaciteten och är till nytta för hela Sverige. Satsningen främjar ett ökat tågresande och bidrar därigenom till mindre koldioxidutsläpp från trafiken. Det befintliga järnvägssystemet kan i högre utsträckning användas för gods och regional pendeltågstrafik. Fler kan få jobb när det blir enklare att flytta och att pendla. Restiderna mellan Stockholm-Malmö och Stockholm-Göteborg förkortas avsevärt. Sammantaget skapas ett mer robust järnvägsnät. Alliansregeringen tillsatte en förhandlingsperson för att skapa förutsättningar för fler bostäder och järnvägs- och vägsatsningar i storstadsregionerna och andra berörda regioner genom överenskommelser mellan staten, kommuner och regioner.

Vi föreslår:

- nya stambanor för höghastighetståg på sträckorna mellan Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö, inom ramen för Sverigebygget.
- att förutsättningarna prövas för att bygga ytterligare en fast förbindelse mellan Sverige och Danmark.
- att förutsättningarna prövas för att bygga ut järnvägen i norra Sverige med ett betydande inslag av medfinansiering från näringsliv, kommuner och regioner.
- satsningar på kollektivtrafik och annan infrastruktur i Stockholm, Göteborg och Skåne inom ramen för Sverigebygget, för att få fart på bostadsbyggandet. Vi vill följa upp Stockholmsöverenskommelsen om utbyggd tunnelbana och fler bostäder genom att förhandla om ytterligare tunnelbanelinjer och annan spårbunden trafik. Förbifart Stockholm ska byggas. Vi vill också pröva förutsättningarna för en finansieringslösning av en östlig förbindelse som knyter samman trafikledsförbindelsen kring Stockholm och som inte inkräktar på nationalstadsparken.

Företag ska kunna verka i hela Sverige. De ska kunna hitta rätt kompetens och transportera sina varor och produkter. Bromma flygplats trafikerar Ängelholm/Helsingborg, Göteborg, Halmstad, Kalmar, Kristianstad, Malmö, Östersund, Ronneby, Sundsvall, Trollhättan, Umeå, Växjö och Visby. En nedläggning av Bromma flygplats skulle drabba hela landet. Skattesystemet måste utformas på ett sätt som inte slår särskilt hårt mot landsbygden. Vi motsätter oss till exempel införandet av en kilometerskatt, vilken särskilt skulle drabba företag på landsbygden.

Vi föreslår:

- att en högre vikt på lastbilar tillåts för att på så vis förbättra möjligheterna för skogs- och gruvindustri att transportera sina varor.
- att verksamheten vid Bromma flygplats bevaras och utvecklas.

För att minska bostadsbristen bör bostadsbyggandet öka. Det måste gå snabbare att sätta spaden i marken och tillgången på mark där det går att bygga måste öka.

Alliansregeringen genomförde en rad åtgärder för att förenkla de regler som lagt hinder i vägen för byggande. Bland annat har kommunernas möjlighet att ställa krav i detaljplanerna begränsats. Tack vare dessa åtgärder ser vi nu att bostadsbyggandet ökar och under det kommande året kommer 40 000 nya bostäder att påbörjas. Med ett byggande i den takten får vi 250 000 nya bostäder till 2020. Men det räcker inte. Därför tog alliansregeringen initiativ till Stockholmsförhandlingen, som resulterade i avtal om utbyggd tunnelbana och 78 000 nya bostäder fram till 2030.

Alliansen vill fortsätta arbetet med att undanröja hinder, bland annat genom ytterligare regelförenklingar och kortare handläggningstider. På så sätt, och genom att koordinera investeringar i infrastruktur och bostäder, möjliggör satsningarna inom Sverigebygget att det byggs ytterligare minst 150 000 nya bostäder runtom i landet till år 2035.

Sverigebygget och Stockholmsförhandlingen får positiva effekter på bostadsbyggandet redan på några års sikt, vilket bedöms leda till 50 000 nya bostäder fram till 2020. Sverigebygget skapar alltså förutsättningar för 300 000 nya bostäder fram till 2020.

Våra framtidsinvesteringar sträcker sig ända fram till 2035 och bidrar till målet om över 5 miljoner jobb till 2020. Alliansregeringen tillsatte även en kommitté som utreder förutsättningarna för att skapa en regional planeringsnivå för bostadsbyggande för att förhindra att kommuner bortser från regionala behov i sin planering. Kommunerna bör också bidra till att sänka byggkostnaderna, t.ex. genom sänkt parkeringsnorm. Vi vill även sänka byggkostnaderna genom bättre utnyttjande av stordriftsfördelar.

Alliansregeringen ändrade strandskyddsreglerna 2009 och 2010. Syftet var att främja utvecklingen i landsbygdsområden med god tillgång till stränder, men också att öka det lokala och regionala inflytandet. Reglerna har dock inte fått det genomslag som det var tänkt. Därför tog alliansregeringen fram ny lagstiftning som ger möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Alliansen vill nu gå längre för att förbättra förutsättningarna för byggande och boende i strandnära lägen.

Vi föreslår:

- en översyn som ska utreda åtgärder i syfte att korta processen till byggstart med upp till ett år.
- införande av nya och kortade tidsgränser för kommunernas och länsstyrelsernas handläggning.
- mer flexibla bullerregler för att öka tillgången på byggklar mark.
- förändrade möjligheter att överklaga byggbeslut, en privat initiativrätt, möjlighet till jämförelser mellan kommuner och minskat obligatoriskt krav på detaljplan, för att snabba på byggprocessen. Vi vill även att fler detaljplaner ska kunna antas av byggnadsnämnden eller kommunstyrelsen. Vi vill därtill se tidsbegränsade detaljplanebestämmelser om husens utseendemässiga utformning.
- att fler åtgärder bygglovsbefrias i syfte att underlätta för den enskilde fastighetsägaren.
- att ansökningsavgiften för bygglov ska reduceras om kommunerna inte håller tidsgränsen för handläggningen.
- att behovet av fler bostäder ska vara en viktig prioritering vid utformningen av reglerna för riksintressen.
- förändringar i kulturmiljökraven och reglerna för arkeologiska undersökningar för att underlätta för byggande.
- att bostadsbyggande, vid sidan av miljönytta, ska vara styrande vid prioritering av områden för sanering av mark.
- att strandskyddet görs mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande och boende i strandlägen, samt för jordbruksnäringarna och för annan näringsverksamhet. Exempelvis bör förutsättningarna för att utöka dispensmöjligheterna vid landsbygdsutveckling i strandnära lägen ses över. I de mest exploaterade områdena bör strandskyddet vara fortsatt starkt.

Bristen på studentbostäder kan i vissa fall göra att studenter tvingas tacka nej till en utbildningsplats. Alliansregeringen inledde genomförandet av omfattande förenklingar för studentlägenheter och mindre lägenheter upp till 35 kvm. Dessa förenklingar kommer göra det enklare och billigare att bygga mindre lägenheter. Utöver dessa förenklingsregler som gäller lika för dessa boendeformer så kommer studentlägenheter att ha större möjligheter till avsteg från bullerreglerna. Det har också blivit enklare och mer lönsamt att hyra ut i andra hand eller att hyra ut ett rum i den egna bostaden. Men fortfarande är det alltför svårt att hitta ett studentboende. Ingen student ska behöva avstå från sin studieplats på grund av bostadsbrist. Alliansen har därför satt ett mål om 20 000 nya studentbostäder till 2020. Bostadsbristen för studenter är som störst i Stockholm. Vi vill att arbetet med att bygga en ny tunnelbanestation i campusområdet mellan Kungliga Tekniska Högskolan och Stockholms Universitet inleds under mandatperioden.

Vi föreslår:

- att en studentbostadsförhandlare utses för att möjliggöra att ett stort antal studentbostäder byggs snabbt.
- en utredning av ytterligare anpassningar av tillgänglighetskrav och prövning av andra lättnader i byggregler för studentbostäder.
- en utredning av en egen boendeform för unga med begränsad hyrestid där syftet är att öka utbudet av lägenheter som är överkomliga för unga. På samma sätt som i studentbostäder ska i dessa lägenheter större avsteg från bullerreglerna kunna göras. Ytterligare regelförenklingar i syfte att kunna bygga mindre och mer flexibla lägenheter ska också utredas.
- att Akademiska hus ska bidra till fler studentbostäder genom att det tydliggörs att bolagets inriktning omfattar byggande och förvaltande av studentbostäder.
- att lärosätena får en permanent möjlighet att förmedla bostäder.

11. Kvalitet och tillgänglighet i en sjukvård för alla

I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras kraven på hälso- och sjukvården. Alliansens utgångspunkt är en sjukvård präglad av kvalitet och tillgänglighet för alla. Skillnader i kvalitet eller tillgänglighet mellan regioner eller utifrån till exempel kön eller utbildningsbakgrund ska motverkas.

Sedan 2006 har tillgången till vård förbättrats. Köerna har kortats och vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har också stärkts över tid och patienterna är mer nöjda med vården. Sverige är idag ett av världens bästa länder på sjukvård. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Det finns fler aktiva läkare och sjuksköterskor än någonsin, och Sverige utbildar dessutom fler än någonsin tidigare. Apoteksreformen har inneburit fler apotek, bättre service och att vi kan köpa receptfria läkemedel i mataffärer och på bensinstationer.

Regeringen försämrar tillgängligheten i vården genom att avveckla kömiljarden. Istället använder man stora resurser till satsningar med oklara mål där risken är att pengarna inte gör särskilt stor nytta. Med kömiljarden finns tydliga målsättningar och det råder ingen tvekan om kriterierna för att få ta del av pengarna. Med den av regeringen aviserade professionsmiljarden finns ingenting av detta. Satsningen har snarare formen av ett generellt statsstöd till landsting. Detta är olyckligt eftersom statliga satsningar på sjukvården bör ske riktat för att göra kvalitetshöjningar och inte för att finansiera landstingens verksamhet i stort.

Regeringen lägger också förslag om att avskaffa vårdvalet inom primärvården. Det betyder att möjligheten att själv välja vårdcentral kraftigt försämras. Följden av förslaget riskerar att bli nedlagda vårdcentraler, försämrad kvalitet, minskad tillgänglighet och begränsad valfrihet. Regeringen väljer att begränsa medborgarnas valfrihet och istället öka landstingspolitikernas inflytande över människors valmöjligheter.

11.1. Ökad tillgänglighet och bättre kvalitet

Trots kortare köer är det alltför många som fortfarande upplever att det kan vara svårt att komma i kontakt med sjukvården. Vissa landsting klarar inte heller kraven i den nationella vårdgarantin och det är stora skillnader mellan landsting. Medan väntetiderna i vården har kortats väsentligt de senaste åren är bristande samordning och samverkan inom och mellan vårdgivare ett problem i dagens hälso- och sjukvård.

Därför behöver kömiljarden utvecklas, bl.a. vad gäller tidsgränser och för att omfatta hela vårdkedjan.

Vi föreslår:

- att kömiljarden behålls och utvecklas till en samordnings- och tillgänglighetsmiljard. Förutom att fortsatt främja tillgänglighet och korta köer ska den också öka huvudmännens förutsättningar och drivkrafter att skapa mer sammanhållna vårdkedjor och öka vårdgivarnas helhetsansvar för patienten

Vårdvalet inom primärvården innebar en stor och positiv förändring när det gäller tillgänglighet, innovationsfokus och effektivitet. Men fortfarande är primärvårdens andel av den öppna vården låg jämfört med många andra länder och primärvården kommer ofta sämre ut än den specialiserade vården i utvärderingar. Vi vill därför driva på kvalitetsutvecklingen inom primärvården. Vi anser också att det behövs ytterligare reformer för att stärka patientmakten. Bland annat bör reformer för ytterligare valfrihet övervägas.

Utvärderingar har visat på stora regionala skillnader inom cancervården. Genom ökade riktade resurser och genom att samla kompetensen vill vi stärka jämlikhet och kvalitet i cancervården. Det är bra att även regeringen ställer sig bakom denna satsning.

Vi föreslår:

- satsningar på 500 miljoner per år under perioden 2015-2018 på att förkorta väntetiderna inom cancervården och på en ökad kvalitet i allmänhet. Satsningen ska även bidra till snabb diagnos och förebyggande insatser.
- att viss avancerad cancervård samlas på ett mindre antal sjukhus för att höja kvaliteten.

En särskild utredare fick i uppdrag av alliansregeringen att se över hur den högspecialiserade vården kan utvecklas genom en ökad koncentration. Utredningen ska vara klar 2015 och bidra till förbättrade vårdresultat och på så vis också en mer jämlik vård.

En viktig förutsättning för en högkvalitativ vård är spridningen och tillämpningen av bästa tillgängliga kunskap. Vilken tillgång som finns på evidensbaserad kunskap ska inte bero på var vårdgivaren arbetar. Samlad kompetens kan också leda till ett bättre resursutnyttjande. Bättre kunskapsunderlag kan bidra till ökad patientsäkerhet, effektivare resursutnyttjande och ökad jämlikhet.

Vi föreslår

- att en nationell kunskapsguide för vårdens personal inrättas.

11.2. Stärk vården av äldre

Människor med stora behov ska känna sig delaktiga i sin egen vård. Alliansregeringen kraftsamlade för att förbättra omhändertagandet av de mest sjuka äldre, bland annat

genom ekonomiska incitament för samverkan. Målet har varit att få omsorgen och vården att samverka bättre och att använda resurserna mer effektivt så att vården och omsorgen i högre grad utgår från patienternas behov. Bland annat har detta resulterat i säkrare läkemedelsanvändning för äldre och bättre vård i livets slutskede. För en äldre person med många olika symtom och diagnoser kan kontakterna med olika huvudmän, verksamheter och personalkategorier ändå vara svåra att överskåda. De mest sjuka äldre har i dag många olika kontakter i vården och omsorgen, vilket kan medföra lägre kvalitet för patienten och högre kostnader för vården totalt. Här finns förbättringspotential vad gäller samverkan mellan kommuner och landsting. Kontinuitet i vård- och omsorgskontakterna är också viktigt.

Vi föreslår:

- ett prestationsbaserat stimulansbidrag som ska utgå till landsting och kommuner som sluter en regional överenskommelse om samverkan för en förbättrad vård och omsorg om äldre.

De människor som drabbats av demenssjukdom är särskilt utsatta. En välfungerande demensvård är därför en av grundförutsättningarna för en fungerande äldreomsorg. Detta kräver i sin tur kompetent, välutbildad och välmotiverad personal. Forskning på demensområdet har visat att relationen till vårdpersonalen är bland det allra viktigaste i vården av demenssjuka. Därför bör medarbetarna i vård och omsorg ges både tid och resurser och specifik kunskap om demenssjukdomar för att de ska kunna skapa en så bra demensvård som möjligt.

Vi föreslår:

- att en nationell demensplan tas fram i syfte att främja ökade kunskaper om demenssjukdomar och spridningen av kunskaperna. Den ska dessutom bidra till en effektivare användning av befintliga resurser t.ex. genom forskningssamarbeten, framtagande och spridning av bättre verktyg för arbetet vid t.ex. utredning och diagnostik i vård och omsorg eller för stöd till anhöriga.

11.3. Utbilda fler läkare och sjuksköterskor

Det råder brist på läkare och sjuksköterskor, trots att Sverige idag har 3500 fler läkare och 5200 fler sjuksköterskor än 2006. Alliansregeringen arbetade för att bygga ut läkarutbildningen och sjuksköterskeutbildningen. Möjligheterna att rekrytera utbildad personal är avgörande för att hälso- och sjukvården ska kunna ge en god och säker vård och omsorg.

Vi föreslår:

- åtgärder för att landstingen bättre ska kunna planera för sin kompetensförsörjning.
- att antalet platser på barnmorskeutbildningen utökas.
- att antalet platser på specialistsjuksköterskeutbildningen utökas.

11.4. Förebyggande arbete mot ohälsa

Folkhälsan i Sverige utvecklas positivt och medellivslängden fortsätter öka. Ändrade levnadsvanor mot ett hälsosammare liv gör att fler kan hålla sig friska längre.

Alliansregeringen gjorde satsningar på bland annat hälsocoacher och läkemedelsgenomgångar. Det finns också goda exempel på landsting som erbjuder hälsosamtal och därmed ger människor bättre förutsättningar att känna delaktighet och motivation att vid behov ändra sina levnadsvanor. Mellan 2014 och 2017 satsar Alliansen 450 miljoner kronor på en nationell strategi för att förebygga och behandla kroniska sjukdomar. Den syftar bland annat till utveckling av innovativa metoder för patientmedverkan samt verktyg för aktiv egenvård. Inom satsningen ges också stöd till primärvårdens sjukdomsförebyggande arbete. Det är bra att även regeringen gör denna bedömning beträffande behovet av satsningen. Fortfarande finns det dock hälsovinster att göra genom förebyggande arbete.

Många hälsoproblem beror på alkohol, tobak och övervikt. Genom tidig upptäckt och personanpassade behandlingsupplägg kan många folkhälsoproblem förebyggas.

Endast två av tio personer med kroniska och långvariga sjukdomar anser att de är involverade i sin egen vård. Detta visar att det finns brister inom vården när det gäller att möta patienters individuella behov.

Vi föreslår:

- höjd skatt på alkohol.
- höjd skatt på tobak.
- att hälso- och sjukvården för personer med kroniska sjukdomar ska utvecklas och förbättras genom fortsatt arbete inom ramen för den nationella strategin.

11.5. Stärk patientens ställning

Forskning visar att patientdelaktighet leder till bättre vård och bättre hälsa. Den 1 januari 2015 träder alliansregeringens nya patientlag i kraft. Den tydliggör och förstärker patientens ställning genom förbättrad delaktighet, valfrihet och information. Vården ska utgå från patientens egna förutsättningar och patienter får en lagstadgad möjlighet att välja utförare av primärvård och öppen specialiserad vård i hela landet.

Vi föreslår:

- att patientens ställning stärks ytterligare genom att etablera en digital tjänst - Hälsa För Mig - där den enskilde enkelt ska kunna samla och spara information om sin egen hälsa.

12. Ett bra och tryggt land att åldras i

Att åldras innebär ofta ett ökat behov av hjälp i vardagen. Hur hjälpen utformas påverkar i hög grad livskvaliteten. Alliansens utgångspunkt är att varje människa är unik, med egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Den välfärd som betalas med våra gemensamma resurser ska därför präglas av stor valfrihet, hög kvalitet, ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

Sveriges äldre kan vänta sig fler år med god hälsa än i de allra flesta länder. Idag lever vi i genomsnitt 20 år efter pensioneringen. Det är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på äldre. Det är viktigt att politiken visar förståelse och respekt för att äldre inte är en homogen grupp människor med samma behov och önskemål. Det behöver skapas fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv de vill leva.

Tyvär försvarar regeringens föreslagna skattehöjning för äldre möjligheten för äldre att vara aktiva på arbetsmarknaden och på det sättet både förbättra sin egen och samhällets ekonomi. Möjligheten att fortsätta arbeta handlar också om mer än bara pengar. Det handlar om att ha ett sammanhang där man behövs och där man har en social tillhörighet. Alliansregeringen genomförde fem sänkningar av skatten för pensionärer, och varje gång kunde vi göra det utan att höja skatten för dem som arbetar. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har aldrig lyckats med det och gör det inte heller denna gång.

Det är också bekymmersamt att regeringen väljer att dra tillbaka flera satsningar som gjorts för att förbättra omsorgen om landets äldre. Den enda satsning som nu görs på äldreomsorgen handlar om att öka antalet personal inom äldreomsorgen. Detta innebär ett ensidigt fokus där regeringen bortser ifrån att det finns många andra faktorer som påverkar kvalitet, valfrihet och värdighet inom äldreomsorgen. Till exempel tar regeringen bort investeringsstödet för byggande av äldreboenden. Även omvårdnadslyftet som stärker personalens kompetens avskaffas, liksom ledarskapsutbildningen för äldreomsorgens chefer. Det görs inte heller någon fortsatt satsning på att utveckla samverkan mellan olika aktörer, och fortsatt utvecklingsarbete av kvalitetsregister och öppna jämförelser är mycket begränsat. Regeringen väljer också att frånta Socialstyrelsen uppdraget om att kontinuerligt följa upp kommunernas arbete med anhörigstöd.

Den uppgörelse som regeringen träffat med Vänsterpartiet om att kraftigt begränsa möjligheterna att driva företag inom välfärdssektorn är ett hårt slag mot äldres valfrihet

och självbestämmande. Utan enskilda aktörer inom välfärdssektorn finns det snart bara en utförare vilket också får negativa konsekvenser för kvalitetsutvecklingen. Uppgårelsen slår också hårt mot främst de små företagen i en bransch som till stor del drivs av kvinnor.

12.1. Pensioner

Alliansregeringen kunde, tack vare en jobbpolitik som fått fler i arbete och en ansvarsfull ekonomisk politik, sänka skatten för pensionärer vid fem tillfällen. En genomsnittspensionär betalar i dag 850 kronor mindre i månaden i skatt jämfört med 2006. De hushåll som är berättigade till bostadstillägg har, utöver skattesänkningarna, fått en förstärkning på 340 kronor per månad. För pensionsinkomster upp till cirka 14 000 kronor per månad motsvarar dessa åtgärder tillsammans jobbskatteavdraget på motsvarande inkomst. En garantipensionär har 2014 cirka 1 800 kronor mer i disponibel inkomst varje månad och en genomsnittlig inkomstpensionär med bostadstillägg cirka 2 000 kronor mer jämfört med 2006. Vi ser inget egenvärde i att pension och förvärvsinkomst beskattas olika. Alliansen tänker dock inte, som regeringen nu gör, finansiera skattesänkningar för pensionärer genom att höja beskattningen på arbete, vare sig för unga eller äldre. En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Inget är viktigare för pensionärernas ekonomi än att sysselsättningen och antalet arbetade timmar utvecklas väl samt att reallönerna ökar, eftersom pensionerna är kopplade till den ekonomiska utvecklingen. Pensionerna förväntas åren framöver utvecklas gynnsamt och Alliansen gör tillsammans med Socialdemokraterna en översyn av pensionssystemet för att undvika den relativt stora ryckigheten i pensionernas utveckling.

12.2. Hälsosammare, tryggare och rikare vardag

Det är självklart att äldre ska ha en meningsfull vardag med intressen och fritidssysselsättningar. Social samvaro kan också bidra ytterligare till fler friska år. Många lever tyvärr i ofrivillig ensamhet. Trygghetsboenden med möteslokaler och ny teknik kan bryta isolering och skapa delaktighet. Ett mer strukturerat samarbete mellan kommunerna och ideella organisationer kan också skapa bättre förutsättningar för fler att leva ett rikt liv.

Vi föreslår:

- en kartläggning av kunskapsläget i syfte att ta fram vägledningar och utbildningsmaterial med inriktning på aktivering av äldre, tidig upptäckt och behandling av psykisk ohälsa.
- en kartläggning av kunskapsläget vad gäller rehabilitering och hemsjukvård bland äldre.

- att äldre människors delaktighet i kulturlivet främjas genom satsningen Kultur för äldre.

Att själv få välja var och hur man vill bo är en central del av självbestämmandet och välbefinnandet. RUT-tjänsterna har underlättat vardagen för de cirka 180 000 äldre som använder sig av dem. Alliansregeringen öppnade upp för nya boendeformer för äldre. Alliansregeringen satsade också på ett särskilt investeringsstöd för byggande av särskilda boenden och trygghetsboende vilket har lett till att över 10 000 äldreboendestäder har byggts. Dock är det fortfarande 40 procent av kommunerna som inte täcker sitt behov. En ny bestämmelse slår fast att äldre så långt det är möjligt ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i hemmet ska ges och sedan 2012 finns en lagstadgad parboendegaranti.

Vi menar att alternativen behöver bli fler, både på den vanliga bostadsmarknaden och i form av olika trygghets- och äldreboenden. På så sätt kommer möjligheterna till självbestämmande förbättras, rörligheten på bostadsmarknaden öka och behovet av särskilt boende skjutas upp, vilket skapar möjlighet för äldre i behov av särskilt boende att få del av det i tid. Genom förbättrade möjligheter och en ny skyldighet för kommunerna att erbjuda plats i trygghetsboenden minskar otryggheten för äldre som undrar om det kommer att finnas plats för dem den dag de behöver flytta till ett äldreboende. Det ökar också drivkraften för kommuner att ha bra hemtjänst och satsa mer på trygghetsboenden.

Vi föreslår:

- att alla kommuner ges möjlighet att erbjuda trygghetsboende eller särskilt boende utan biståndsbedömning.
- att alla kommuner ska vara skyldiga att erbjuda plats i ett trygghetsboende – en äldreboendegaranti - för alla som är över 85 år och har beviljats hemtjänst.
- att investeringsstödet till trygghetsboende och särskilt boende förlängs och förstärks för att främja tillgången till äldreboendestäder.

12.3. Ett måltidslyft för äldreomsorg och förskola

God och näringsriktig mat är viktig för vårt välmående och trivsel. Många äldre i äldreomsorgen äter inte tillräckligt bra. Det beror ofta på brister i måltidens kvalitet och utformning. Kvaliteten på maten i offentligfinansierade verksamheter runt om i landet och möjligheterna att kunna välja och vara delaktig i hur maten tillagas är därför av stor betydelse. Människor ska kunna få påverka maten även på äldre dagar. Boenden där personalen lagar mat tillsammans med de äldre eller anpassar sig efter de äldres önskemål om mat vid olika tidpunkter får ofta nöjdare och friskare äldre.

Äldre som bor kvar hemma men har svårt att kunna laga mat själva kan få hjälp med matleveranser. Ofta sker det i form av fasta portionsstorlekar från storkök. Många

kommuner söker idag former för att förbättra matens kvalitet och måltidssituationen för de äldre. Goda exempel kan hämtas från kommuner som hittat bra lösningar för att öka valfriheten. Det kan till exempel handla om avtal med lokala restauranger som erbjuder hemleverans av mat till äldre. Vi vill se en fortsatt utveckling i den riktningen.

Delaktighet i måltiden ger ytterligare en dimension. Alliansen vill därför att delaktighet ska bli ett uttalat mål i fler kostplaner.

Goda matvanor grundläggs tidigt och i förskolan finns möjligheter att nyttja måltiderna som en del i det pedagogiska arbetet. Att låta barnen få vara med och laga maten ökar förståelsen för matens betydelse för hälsan.

Det offentliga ska ha högt satta ambitioner i sin upphandling av mat avseende djurskydd och miljö. Inom ramen för Matlandet Sverige inrättade alliansregeringen ett nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg som nu arbetar med att stödja och stimulera kommuner och landsting. Ett nationellt måltidslyft som premierar de äldreboenden och förskolor som satsar på bättre kvalitet på maten kommer att bidra till att öka medvetenheten om matens betydelse.

Vi föreslår:

- ett nationellt måltidslyft som riktar sig till äldreomsorgen och förskolan där huvuddelen avsätts för äldreomsorgen. Satsningen möjliggör för kommuner och fristående aktörer som driver äldreomsorg eller förskolor att söka stimulansbidrag för att utveckla och förbättra kvaliteten på måltiderna och för ökad delaktighet.
- fortsatt stöd till kompetenscentrumet för måltider i vård, skola och omsorg.

12.4. Rätten att välja – och att välja bort

Patienternas och brukarnas behov ska styra utformningen av välfärdstjänsterna.

Äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet. Rätten till egna val blir ännu viktigare för de äldre vars möjlighet att styra vardagen begränsas av att de behöver omsorg. År 2009 infördes Lagen om valfrihetssystem. Numera tillhandahålls omkring en sjundedel av välfärdstjänsterna av privata utförare. Ökade valmöjligheter stärker människors egenmakt och gör att det går att välja bort de utövare som uppvisar brister eller otillräcklig kvalitet i sin verksamhet. Det är inte rimligt att kommuner ska kunna neka äldre valfrihet. Den värdegrund som nu är fastlagd i lag inriktar äldreomsorgen på att varje äldre person ska uppleva största möjliga välbefinnande.

Vi välkomnar också att det växer fram alternativ, såsom äldreboenden med inriktning på särskilda diagnoser, språkgrupper eller med HBTQ-kompetens. Under mandatperioden kommer vi fortsätta att lägga förslag för att utveckla valfriheten på områden där den idag är starkt begränsad för den som behöver omsorg, men självklar för andra. Det gäller t.ex. rätten att välja mat eller färdtjänst. Dessutom bör valfriheten

utvecklas för att ge möjlighet att köpa andra tilläggstjänster för att till exempel åka på utflykt.

Vi föreslår:

- att ett krav införs på kommunerna att tillhandahålla valfrihet för äldre, antingen genom upphandling, ramavtal eller LOV.
- förenklad biståndsprövning för att ytterligare stärka den enskildes inflytande över omsorgens innehåll.

Äldreomsorgen fungerar i huvudsak bra. Det förekommer dock att aktörer, både privata och offentliga, har oacceptabla kvalitetsbrister. Välfärdstjänster ska bedrivas ansvarsfullt, effektivt och långsiktigt. Egenmakt och valfrihet behöver kompletteras med ytterligare stärkt tillsyn och uppföljning.

Vi föreslår

- att det, tillsammans med huvudmännen, utvecklas ett system för att stärka kommunernas egenkontroll av verksamhet i såväl kommunal som privat regi. På så sätt stärker vi tillsynen och kontrollen.
- att Inspektionen för vård och omsorg ska utveckla sin tillsyn till att även omfatta hur kommunerna fullgör sin egenkontroll.
- förbättrad kvalitet och uppföljning genom att utveckla bättre bedömningsverktyg såsom eHälsa, öppna jämförelser och ett bedömningsstöd för handläggare i syfte att bättre kartlägga anhörigas behov och situation vid en biståndsbedömning.

Idag finns ingen möjlighet att i förväg utse någon som kan hjälpa till om man själv blir för gammal eller för sjuk för att ta hand om den egna hälsan eller ekonomin. Istället är man hänvisad till kommunernas gode män. Vi vill ge var och en mer makt över sin framtid genom att öppna upp för andra lösningar för den som föredrar att få stöd från en anhörig eller en vän.

Vi föreslår:

- en möjlighet till så kallade framtidsfullmakter.

12.5. Stärk medarbetarna och ledarskapet i äldreomsorgen

Kvaliteten i äldreomsorgen skapas av medarbetarna, genom deras kompetens och agerande. De beskriver ofta sitt arbete som meningsfullt och fyllt av glädje. Men också som slitigt och stressigt. De vill göra ett bra jobb, men hindras ibland av bristande ledarskap, begränsat inflytande och dåliga villkor. Alliansen är tydlig med att det är medarbetarna och de verksamhetsnära cheferna som bäst vet hur verksamheten ska bedrivas och vad som behöver prioriteras lokalt.

Arbete inom äldreomsorgen behöver bli mer attraktivt för att säkerställa att det även framöver finns kvalificerad personal som väljer att stanna längre på samma arbetsplats. På så sätt tillvaratas erfarenhet och kunskap. Jobbskatteavdraget har gjort att ett vårdbiträde har fått 1 800 kronor mer i plånboken varje månad. Valfriheten gör att det

finns flera olika arbetsgivare att välja mellan, och det finns möjlighet att byta jobb om man inte är nöjd med situationen. Det stärker också yrkets status.

Ett gott ledarskap är viktigt för att öka motivationen och locka fler till äldreomsorgen. Alliansregeringen tog initiativ till en ledarskapssatsning som varit mycket efterfrågad. Vi vill nu ge fler chefer chansen att utbilda sig för att på så sätt skapa en bättre arbetsmiljö och för att öka attraktionskraften. Kommunerna har även goda möjligheter att på andra sätt stärka ledarskapet inom äldreomsorgen, t.ex. genom traineeprogram för att hitta potentiella chefer och genom tydligare karriärsteg i verksamheten.

Vi föreslår:

- en förlängning av omvårdnadslyftet för att fortsätta stärka såväl den grundläggande som den specialiserade kompetensen bland personal inom äldreomsorgen.
- att ledarskapsutbildningen för chefer i äldreomsorgen ska fortsätta.

13. Ökad sammanhållning

Alliansen arbetar för ett Sverige som håller samman. Alla människor ska ha utrymme att växa och sträva efter att förverkliga sina drömmar. Alla människor ska ha samma möjlighet att förverkliga sin potential.

En huvuduppgift för politiken är att skapa förutsättningar för egen försörjning och stödja dem som riskerar att hamna efter. Det görs genom utbildning och jobb, men också genom att vi tillsammans bär dem som inte för stunden eller inte längre orkar av egen kraft.

Alliansregeringens återupprättande av arbetslinjen, kamp mot utanförskapet och en fördelningspolitik som riktar in sig på de ekonomiskt mest utsatta hushållen har gett resultat och Sverige är idag ett av världens mest sammanhållna länder. Från det år alliansregeringen tillträdde har andelen ekonomiskt utsatta hushåll minskat med cirka 30 procent. Andelen i utanförskap är idag lägre än 2006. Att fortsätta med en politik som öppnar arbetsmarknaden för fler och riktar stöd till dem med störst behov är avgörande.

13.1. Ett nytt mått på utveckling

BNP-måttet och andra ekonomiska mått är helt centrala för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. Ett mått som BNP exkluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö, och inflytande. Genom indikatorer och index som ger bättre kunskaper om människors livskvalitet förbättras möjligheterna att analysera hur politiska åtgärder kan påverka. Skillnaden mellan olika gruppers livskvalitet kan följas på ett bättre sätt och livskvalitetsindex kan också bidra till att mer svårgripbara aspekter av samhällslivet än de materiella inte försummas. Alliansregeringen tillsatte en utredning för att kartlägga, analysera samt föreslå kompletterande mått till BNP. Sådana mått ska komma i praktisk användning under denna mandatperiod. Liknande initiativ har tagits av OECD, FN, Världsbanken och EU. Framtidskommissionen belyste också dessa frågor.

Vi föreslår:

- ett livskvalitetsindex för att bredare kunna följa utvecklingen i Sverige.

13.2. Stärkta insatser för de ekonomiskt mest utsatta hushållen

Vissa grupper löper en större risk att hamna i ekonomisk utsatthet. Det gäller till exempel ungdomar som inte kommit i jobb, människor som flytt till Sverige och inte fullt ut kommit in i samhället eller barnfamiljer med en ensam förälder. Därför behövs

en jobbpolitik och en aktiv fördelningspolitik som stöttar. Alliansregeringen förbättrade levnadsstandarden för dessa grupper med till exempel höjt flerbarnstillägg, höjt bostadsbidrag för barnfamiljer och unga utan barn samt höjd grundnivå i föräldraförsäkringen. Under denna mandatperiod vill vi fortsätta stötta människor för att komma i jobb. Vi kommer också löpande pröva behovet av att göra förstärkningar för hushållen med lägst marginaler.

Det är olyckligt att regeringen väljer att avskaffa fritidspengen för barn i ekonomisk utsatthet. Möjligheten att delta i fritidsaktiviteter kan vara avgörande för ett barns känsla av tillhörighet och gemenskap. Med den fritidspeng som alliansregeringen infört minskas risken att barn ställs utanför gemenskapen på grund av begränsningar i föräldrarnas ekonomiska situation. Nu väljer regeringen att dra tillbaka denna reform vilket får till följd att situationen för många barn i ekonomisk utsatthet försämras.

Bland de ekonomiskt och socialt mest utsatta finns också de hemlösa. Alliansregeringen har arbetat målmedvetet med att stärka kunskapen om och hjälpinsatserna till hemlösa och de som ligger i riskzonen för hemlöshet. Bland annat har en hemlöshetssamordnare arbetat för att främja ett mer aktivt arbete och sprida fungerande metoder mot hemlöshet i kommunerna. En slutsats från arbetet är att alla kommuner i vilka det finns hemlöshet bör arbeta utifrån modellen ”Bostad först”. Metoden utgår från att se bostaden som ett grundläggande behov för alla, oavsett problem som personen ifråga brottas med. Utifrån detta erbjuds personen frivilliga och individuellt anpassade stödåtgärder. Alliansen kommer fortsätta arbetet mot hemlöshet. Inte minst måste vräkningar av barnfamiljer förebyggas så långt det går.

13.3. Förstärkta insatser i utsatta områden

På platser runt om i våra städer ser vi ett koncentrerat utanförskap där alltför få jobbar, där alltför många är beroende av försörjningsstöd och där skolresultaten är svaga. Dessa områden präglas också ofta av otrygghet.

Alliansregeringens arbete mot utanförskapet, med jobb och utbildning i centrum, är det enda sättet att bryta trenden också i dessa områden. Skolan ska ge alla elever, oavsett var de bor och oavsett sociala och ekonomiska förhållanden, lika tillgång till en högkvalitativ utbildning. Att ge dagens unga möjlighet att undkomma ett långsiktigt utanförskap skapar också bättre utsikter för kommande generationer. Alliansen vill ha ett Sverige där utanförskapet inte går i arv.

Vi föreslår:

- att lönetillägget fördubblas för förstelärartjänster i utanförskapsområden (Urban 15-områden) till 10 000 kronor per månad.

- att ytterligare karriärtjänster öronmärks för utanförskapsområdena, vilket möjliggör en dubblering av antalet förstelärare.

För att skapa attraktiva livs- och boendemiljöer i alla delar av städerna behövs bostäder av alla typer. Det ökar också rörligheten och möjligheterna att finna en bostad som passar den egna livssituationen. Att lyfta utanförskapsområden med nya bostäder och förbättrade kommunikationer ska vara en del av arbetet inom satsningarna i Sverigebygget.

Vi föreslår:

- utlokalisering av myndigheter för att därigenom skapa fler arbetstillfällen och höja områdenas status.

13.4. Stärkt skydd för utsatta barn

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. För de flesta barn i vårt land utgör föräldrarna och familjen tryggheten i tillvaron. Alliansregeringen tog fram en nationell strategi för föräldrastöd med syftet att via föräldrar främja barns hälsa och positiva utveckling och maximera barnets skydd mot ohälsa och sociala problem. Men det finns också föräldrar som inte förmår ta sitt föräldraansvar eller som behöver mer omfattande stöd i sitt föräldraskap.

När omsorgen sviktar och familjens nätverk inte räcker till har kommunernas socialtjänst det yttersta ansvaret för att se till att barn som far illa får en så trygg uppväxt som möjligt. Alliansregeringen genomförde flera omfattande reformer för att stärka stödet och skyddet för barn som far illa. Detta arbete måste fortsätta och genomsyras av ett barnrättsperspektiv i enlighet med Barnkonventionen.

Svensk socialtjänst och dess medarbetare utför ett viktigare och svårare arbete än de ibland får erkännande för. Att ytterligare stärka professionens ställning, kompetens och auktoritet i det arbetet är därför en viktig politisk uppgift. Genom stöd och handledning och möjligheter till specialist- och vidareutbildning stärks kompetensen hos personalen i den sociala barn- och ungdomsvården. För att barn och unga som behöver hjälp snabbt ska få stöd, behövs väl fungerande samordning mellan olika aktörer. Skola, socialtjänst, polis och barn- och ungdomspsykiatri har ett gemensamt ansvar. Även de ideella organisationerna har en viktig roll och kompletterar det stöd som kommuner och olika myndigheter ger.

Alliansregeringen utsåg en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården som började sitt uppdrag den 1 nov 2014. Samordnaren ska stödja socialtjänsten bland annat genom att sprida goda exempel. Socialtjänstens insatser bör bygga på frivillighet, men när ett barn misstänks fara illa och föräldrarna inte vill ta

emot stöd, behövs fler möjligheter. När det gäller våld mot barn bör ytterligare insatser ske för att förebygga, upptäcka och motverka att barn utsätts för våld. Det offentliga ansvar är särskilt stort för barn som har placerats utanför sin egen familj. Det är angeläget att stabilitet och långsiktighet kan säkerställas för placerade barn.

Vårdnadsöverflyttning och möjligheten till adoption ska övervägas när placeringen pågått en viss tid. Vid alla sociala insatser som berör barn ska barnet ha rätt att framföra sin åsikt och det ska vara en del av beslutsunderlaget. Ytterligare reformer behövs för att säkerställa att familjehem och hem för vård och boende håller högsta möjliga kvalitet. Vi vill att socialtjänsten oftare bör väcka frågan om huruvida familjehemsplacerade barn bör bli föremål för vårdnadsöverflyttning eller adoption.

Vi föreslår:

- att ett kunskapscentrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn inrättas.
- en översyn i syfte att stärka skyddet mot umgängessabotage.

13.5. Satsning mot barns och ungas psykiska ohälsa

Allt fler 15-åringar besväras av nedstämdhet och sömnproblem. Oro och ängslan är vanligast bland flickor och unga kvinnor. Alliansen vill genomföra en bred utredning och satsning för att kartlägga och undersöka orsakerna till den ökande psykiska ohälsan samt komma med förslag till åtgärder. Vi vill ta fram en handlingsplan med bland annat förebyggande åtgärder.

Väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) är generellt sett relativt korta. Till detta har bland annat överenskommelser med SKL och prestationsbaserade medel bidragit. Fokus framöver bör ligga på att öka tillgängligheten till förebyggande arbete och den så kallade första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningar). Större och mer samordnade insatser krävs. Föräldrar, socialtjänst, skola/elevhälsa, BUP och övrig sjukvård behöver samarbeta bättre. Målsättningen är sammanhållna förebyggande insatser som de aktörer som är involverade i barnets vardag deltar i och bidrar till.

Föräldrar spelar en stor roll i barnens liv och kan vara i behov av stöd i sin viktiga roll. Alliansregeringens PRIO-projekt pekade på föräldrastöd som en metod som har god evidens. En stor del av dagens föräldrastödinsatser fokuserar på de mindre barnen och nyblivna föräldrar. Detta är bra eftersom forskning talar till förmån för tidiga insatser. Samtidigt ser vi ökande problem med psykisk ohälsa och oro bland våra tonåringar. Det finns goda förutsättningar att bygga vidare på de erfarenheter som gjorts inom den nationella strategin på området. Det finns också en efterfrågan bland föräldrar om att kunna få prata och rådgöra med någon om föräldrarollen och barnets utveckling.

Föräldrastödsprogram har visat sig ha god effekt och tillgången till föräldrastöd behöver öka.

Vi föreslår:

- en satsning på totalt en miljard kronor mellan 2016-2018 för att förebygga och minska psykisk ohälsa bland barn och unga. Denna satsning ska bidra till att öka kunskapen om barns och ungas psykiska ohälsa, öka tillgängligheten till stöd och vård, samt öka samverkan mellan skola, sjukvård och socialtjänst när det gäller barn och unga med psykisk ohälsa.
- ett krav på kommunerna att erbjuda föräldrar deltagande i minst ett föräldrastödsprogram under barnets uppväxt.

14. Ett öppet Sverige

Vi lever i en orolig tid, där människor tvingas fly för sina liv från krig och förtryck. Inte sedan Andra världskriget har så många människor varit på flykt. Från militanta islamister i Irak och från ett Syrien i rasande inbördeskrig. Många människor väljer att söka sig till vårt land. Alliansregeringen valde, tillsammans med Miljöpartiet, en annan väg än den som många andra europeiska länder har valt. Istället för att sluta oss mot omvärlden stod vi fast vid att Sverige ska föra en human asylpolitik och vara en fristad för dem som flyr undan förföljelse och förtryck. Vi visade att det är möjligt att sätta medmänskligheten i första hand och att öppna dörren för dem som behöver skydd.

Socialdemokraterna har uttryckt att de ställer sig bakom Alliansens och Miljöpartiets migrationsöverenskommelse. Det är i grunden bra. Samtidigt aviserar regeringen i budgetpropositionen avsikten att skärpa reglerna för arbetskraftsinvandring. Detta går tvärt emot migrationsöverenskommelsen som vill öppna fler vägar in i Sverige och underlätta för människor att komma hit och jobba.

Regeringen vill utreda möjligheten att göra arbetserbudandet juridiskt bindande. Vi ifrågasätter en sådan konstruktion då den står i konflikt med den svenska modellen, där arbetstagare och arbetsgivare förfogar över sitt eget avtal. Vi anser att oseriösa arbetsgivares missbruk av regelverket måste motverkas på andra sätt än genom att försvåra möjligheterna att komma till Sverige och arbeta. För oss är det självklart att människor som kommer till Sverige för att arbeta ska ha lika bra villkor som andra som arbetar här. Alliansregeringen vidtog med stöd av Miljöpartiet åtgärder i syfte att förhindra missbruk och att människor hamnar i kläm.

En av våra stora utmaningar är en framgångsrik integration av dem som kommer till vårt land. Att de lär sig svenska språket, får arbete och kommer in i det svenska samhället. Alliansen anser att det behövs en rad satsningar, särskilt kopplade till utbildningsområdet, för att få till en framgångsrik integration som förhindrar utslagning. Flera av dessa finns inte med i regeringens budget. Det handlar till exempel om att förbättra kvaliteten i de gymnasiala introduktionsprogrammen och att satsa mer på arbetsförberedande etableringskurser vid folkhögskolorna. Det är också oklart hur regeringen ser på alliansregeringens föreslagna omläggning av SFI, som bl.a. innefattar att göra den till en del av Komvux för att undvika överlappningar i studievägar och kursutbud.

Regeringen aviserar i budgeten att de på sikt vill avskaffa de så kallade etableringslotsarna, som ger nyanlända hjälp att komma in i samhället. För vissa personer ger dock etableringslotsarna en ovärderlig vägledning för att snabbt komma in

i samhället, få jobb och lära sig språket. Däremot anser Alliansen att det är motiverat att göra etableringslotsarna till en behovsprövad insats.

Alliansen tycker att Sverige ska fortsätta vara ett land som tar ansvar för världens mest utsatta, och också vara ett land som är öppet för dem som har fått jobb och vill komma hit och arbeta. Det har Sverige och övriga europeiska länder möjlighet till, trots lågkonjunkturer och andra inhemska utmaningar. Alliansen ser det svenska flyktingmottagandet som en moralisk skyldighet, men också som en investering i framtiden. Vi anser att det behövs fler legala vägar in i EU. Sverige tar ett stort ansvar inom det europeiska flyktingmottagandet och vi anser att fler EU-länder måste ta ett större ansvar. Tyvärr är efterlevnaden av EU:s gemensamma migrationspolitik alltför svag i många länder, vilket drabbar asylsökande. Alliansen kommer att arbeta för att EU:s asylpolitik genomförs bättre och att fler europeiska länder ska ta ansvar. Vi vill att de länder som bryter mot EU:s gemensamma asylregler ska dras inför domstol av Kommissionen.

Det vi ser i vår omvärld kräver ett stort åtagande och kraftsamlande också av oss. Sverige kan vara en humanitär stormakt genom att erbjuda människor en fristad från våld och förföljelser. Detta är inget nytt. Sverige har varit en fristad för människor som flytt, t.ex. under kriget på Balkan, och de är idag en del av samhället och arbetar och bidrar till vår gemensamma välfärd. På samma sätt har de som kommer till Sverige idag kunskaper och erfarenheter som är värdefulla för oss. Vi är förberedda för att kunna ge de människor som kommer idag samma möjlighet att bidra med arbete och nyföretagande. Långsiktigt stärker detta Sverige.

Under de kommande åren kommer det behövas resurstillskott med anledning av det ökade flyktingmottagandet. Resursbehovet uppstår först i själva mottagandet, d.v.s. huvudsakligen för Migrationsverket. Därefter behövs resurser för etableringen ute i kommunerna och till Arbetsförmedlingen. Stora delar av resurstillskotten sker genom den schablonersättning som betalas till kommuner som tar emot personer som beviljats uppehållstillstånd och den etableringsersättning som betalas till den enskilde. Det är därför bra att regeringen följer Alliansens linje och höjer anslagen till Migrationsverket, anslagen till ersättningar och boendekostnader för nyanlända och anslagsposten för de offentliga bidragen i utlänningsärenden.

Alliansen vill säkerställa att staten tar sitt ekonomiska ansvar för det ökade flyktingmottagandet. Berörda myndigheter måste tillföras resurser. Redan i år behövs tillskott och dessa kan komma att behöva stärkas ytterligare efter hand.

Alliansregeringen gjorde betydande insatser för att förbättra och snabba på asylprövningsprocessen. Mer måste dock göras för att på olika sätt effektivisera

processen ytterligare och för att förkorta den tid det tar för den enskilde att etablera sig på arbetsmarknaden. Många personer med beviljade uppehållstillstånd blir idag kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden då det saknas platser för kommunplacering, vilket fördröjer etableringen i samhället. Detta är negativt för den enskilde och skapar ekonomiska förluster för samhället.

Vi föreslår:

- en översyn som ska överväga hur planeringsförutsättningarna för kommunerna att ta emot asylsökande kan förbättras.
- att nya åtgärder prövas för att få en jämnare mottagning av nyanlända bland landets kommuner samtidigt som anknytningen till arbetsmarknaden värnas. Fler kommuner måste ta sitt ansvar.
- att Migrationsverket ges möjlighet att driva anläggningsboende i egen regi.
- en översyn i syfte att förenkla systemet för statlig ersättning till kommunerna för kostnader för asylsökande respektive mottagande av nyanlända. Vi vill därmed öka systemets effektivitet och transparens.
- att en utredning tillsätts i syfte att säkerställa ett hållbart och flexibelt system för mottagande av asylsökande och nyanlända som främjar en snabb etablering på arbetsmarknaden för dem som beviljats uppehållstillstånd. Utredningen ska bland annat se över bosättningen under tiden före uppehållstillstånd liksom bosättningen av nyanlända. Vi vill förbättra hela kedjan från mottagande till etablering på arbetsmarknaden.
- att etableringslotsarna blir en behovsprövad insats.

Alliansen anser att Sverige blir bättre om fler flyttar hit för att bygga en bättre framtid och jobba. Alliansregeringen öppnade därför för arbetskraftsinvandring. Alliansens och Miljöpartiets överenskommelse innebar steg mot en ökad rörlighet och en ökad öppenhet mot omvärlden. Reformen har skapat fler vägar in i Sverige och underlättat rekryteringen för företag. Arbetskraftsinvandring leder till att ännu fler nya jobb kan skapas i Sverige. Arbetsgivare har hela världen som rekryteringsområde. Istället för att, som regeringen, göra regelverket krångligare vill Alliansen fortsätta att utveckla och förbättra reglerna för arbetskraftsinvandring.

Vi föreslår:

- att arbetet med att attrahera utländsk kompetens utvecklas genom att korta handläggningstiden för att anställa utländsk arbetskraft.

Aldrig har så många utrikes födda gått till jobbet som nu. Av dem som fått jobb sedan 2006 är 200 000 utrikes födda. Gemensamt för dem alla är att de är med och bidrar till vår gemensamma välfärd, inte minst genom att tre av tio läkare, var fjärde tandläkare och var fjärde universitetslärare är utrikes född.

Vägen in i det svenska samhället går genom arbete, egen försörjning och språkkunskaper. Alliansregeringen lade om integrationspolitiken, med fokus på jobb och språk, för en snabbare etablering i samhället. Ju snabbare i jobb desto bättre. Med tidiga individuella insatser kan de som invandrar till Sverige så fort som möjligt komma

i arbete och skapa sig en ny framtid här. Den omhändertagandementalitet som förut dominerade har brutits och den som kommer till Sverige möts numera av frågan vad de kan bidra med istället för vilket bidragssystem de ska in i.

Det kvarstår dock utmaningar och fortsatta reformer behövs. Det tar fortfarande alltför lång tid för en nyanländ invandrare att komma i jobb och vi måste bli bättre på att ta tillvara all den kompetens som människor har med sig till Sverige. Jobb och språk är fortsatt nyckeln till integration. En rörlig arbetsmarknad med låga trösklar till det första jobbet är extra viktigt för den som är ny i Sverige. Det måste bli lättare att kombinera jobb och utbildning. Utländska betyg och meriter behöver snabbare valideras.

Kommunerna har sedan 2013 möjlighet att ansöka om bidrag för att stärka och utveckla verksamheter med flyktingguider och familjekontakter. Syftet med flyktingguider och familjekontakter är att underlätta de nyanländas etablering i samhället, skapa nätverk, stödja språkinläring eller ge socialt stöd till ensamkommande barn.

Vi föreslår:

- att arbetet med flyktingguider förstärks för att på ett mer framgångsrikt sätt involvera det civila samhället i integrationsprocessen.
- att flyktingar med uppehållstillstånd ska ges möjlighet att studera svenska redan under tiden i anläggningsboende.
- att det ska vara möjligt att läsa på Komvux parallellt med ett instegsjobb.
- att SFI i högre utsträckning ska målgruppsanpassas och individuella studieplaner ska upprättas. SFI ska göras till en del av Komvux för att undvika överlappningar i studievägar och kursutbud.
- att förutsättningarna stärks för dem som lär sig svenska att parallellt förbättra sina ämnes- och yrkeskunskaper.
- att det ska bli lättare att tentera av delar av grundvux och att onödig dubbelläsning ska undvikas genom att Svenska som andraspråk inom grundvux inte längre ska överlappa SFI-kurserna.
- en satsning för att förbättra kvaliteten i de gymnasiala introduktionsprogrammen, i synnerhet inom språkin introduktion.
- att den pågående satsningen på arbetsförberedande etableringskurser vid folkhögskolorna förstärks.
- att den tillfälliga satsningen på förhöjt studiebidrag för arbetslösa ungdomar 20-24 år utökas till att även omfatta nyanlända invandrare i samma ålder som slutfört sin etableringsplan.
- förbättringar av valideringen, bl.a. genom höjda anslag för att korta handläggningstiderna.
- fortsatt utbyggnad av de kompletterande högskoleutbildningarna för att utländska akademiker lättare ska få jobb, framförallt inom bristyrken såsom i vården.
- att Almis rådgivning till företagare med utländsk bakgrund, den s.k. IFS-rådgivningen förstärks.

15. Ett tryggare samhälle

Brott kränker människors frihet, liv, hälsa och rätt till sin egendom. Därför kan vi aldrig tolerera brottslighet. Men det finns inget enkelt svar på hur vi skapar ett tryggare samhälle. Genom att stå upp för varandra och säga ifrån när vi ser att någon blir illa behandlad eller när ett brott begås stärker vi sammanhållningen och markerar rätt och fel. Det behöver också finnas framtidstro i alla delar av samhället. Hopp om att kunna skapa ett bättre liv. Utsikter att få ett jobb. En övertygelse om att det är bättre att vara en del av samhället än att välja ett liv vid sidan om. En förvissning om att när människor mår dåligt så finns det ett skyddsnät och medmänniskor som fångar upp och hjälper. Och en vetskap om att när det begås ett brott kommer samhället att reagera snabbt och tydligt, såväl för att bistå brottsoffret som för att utreda gärningen.

Efter åtta år av historiska resursförstärkningar och stora reformer i såväl straffrättslig lagstiftning som tillgängliga metoder är utvecklingen inom rättsväsendet på väg åt rätt håll. Människor känner sig tryggare och upplever en minskad risk att utsättas för brott. Förtroendet för rättsväsendets olika aktörer ökar. Trots detta kvarstår stora utmaningar. I opposition spretade de rödgröna partierna i synen på rättsväsendets utveckling. Att döma av förslagen i budgetpropositionen är det tydligt att de rödgröna partierna inte klarar av att enas om en fortsatt offensiv reformagenda för svenskt rättsväsende.

Alliansregeringen presenterade en lång rad initiativ kring hur rättsväsendet och den straffrättsliga lagstiftningen ytterligare kan utvecklas. Flera av dessa förslag är redan utredda och redo att omsättas i arbetet för ökad trygghet och minskad brottslighet. Tyvärr vet vi att det inom både regeringspartierna och Vänsterpartiet finns ett motstånd mot exempelvis nödvändiga straffskärpningar. Det finns även skäl att ifrågasätta regeringens förmåga att möta nya behov vad gäller tillgången till effektiva och rättssäkra tvångsmedel. Detta i en tid där teknikutvecklingen innebär nya utmaningar och där grovt organiserad brottslighet och gränslös terrorism ställer särskilda krav på rättsväsendet.

15.1. Tydliga reaktioner mot brott

Alliansen vill att de som begår brott blir straffade och att brottsoffer blir sedda och kan känna sig trygga. Straffen ska stå i proportion till brottet så att brottsoffret får upprättelse, och brottslingen ska kunna sona sitt brott och få möjlighet till en ny chans. Alliansregeringen genomförde ett stort antal straffskärpningar med fokus på grova våldsbrott. Avsikten var att väsentligt skärpa de straff som döms ut. Men reformen har inte fullt ut fått önskat genomslag. För att de allvarligaste brotten ska straffas hårdare vill vi höja minimistraffen för ett antal brott. De förändringar Alliansen genomfört och

vill genomföra syftar till en ökad spridning av utdömda påföljder och därmed till en mer proportionerlig tillämpning av straffskalan. Vi måste också se särskilt allvarligt på brott som begås mot människor på grund av etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning eller könsidentitet. Hela Sverige ska vara ett tryggt land att leva i för alla och hatbrott hotar den tolerans och öppenhet som präglar och ska prägla Sverige.

Vi föreslår:

- skärpta straff för dråp, synnerligen grov misshandel, grov misshandel, grovt rån, grov utpressning, grovt olaga hot och grovt olaga tvång.
- att synnerligen grov våldtäkt och oaktamsbrott avseende våldtäkt införs som nya brott.
- skärpta straff för narkotikabrott.
- skärpt straff för köp av sexuell handling av barn.

Aldrig tidigare har det svenska rättsväsendet gjort lika stora insatser mot den organiserade brottsligheten som under alliansregeringen. Men de senaste årens händelser i exempelvis Göteborg och Södertälje understryker nödvändigheten i att fortsätta kampen. För att minska den organiserade brottsligheten måste nyrekryteringen till de kriminella nätverken kraftigt motverkas. Det ska finnas stöd att tillgå för den som vill lämna det kriminella livet. För att komma åt brottslighet som rör sig över gränserna behöver också rättsväsendet samarbeta internationellt. EU-samarbetet innebär stärkta möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

Vi föreslår

- utökad kriminalisering för brott som begås inom ramen för organiserad, kriminell verksamhet.
- skärpta straff för människohandel och koppleri.
- att det ska bli lättare att beslagta kriminellas tillgångar.
- att det ska bli svårare och dyrare att få ut flera pass för att motverka handel med pass.
- skärpt straffansvar för underlåtenhet att avslöja och hindra brott för personer som har anknytning till den brottsliga verksamhet där brottet har begåtts.

Det är ett allvarligt problem att svenska medborgare strider utomlands för terroriststämplade organisationer. De hotar inte bara andras liv, de riskerar sina egna liv och de utgör också en potentiell säkerhetsrisk efter återkomsten till Sverige.

Vi föreslår:

- åtgärder, inklusive ytterligare kriminalisering, mot förberedande av resor i syfte att delta i strid eller vapenträning utomlands för terroriststämplade organisationer i enlighet med den lista som EU eller FN har beslutat. I det sammanhanget vill vi se över möjligheten att omhänderta pass för att stoppa sådana planerade resor.
- en översyn av om kriminaliseringen av deltagande i väpnade aktiviteter med terroriststämplade organisationer, i Sverige eller utomlands ytterligare kan utökas.

Konsekvenserna av att begå brott ska vara snabba och kännbara. Brottsoffret får aldrig lämnas med en känsla av att det är han eller hon som gjort fel. Straffet ska bidra till att förhindra ny brottslighet och samtidigt ge ett tillfälle för den dömda att göra nya livsval. Vi kan aldrig acceptera en utveckling där släkten, gänget eller andra grupperingar tar på sig det offentliga roll och skipar rättvisa och fördelar skuld. Om man väljer att vända rättsväsendet ryggen ska det få konsekvenser. Personer som gång på gång återfaller i kriminalitet ska känna att samhället reagerar.

Idag blir en person som regel frisläppt från fängelset efter två tredjedelar av strafftiden, även om anstaltstiden har präglats av en ovilja att ändra på sitt liv. Personer som anstränger sig för att förändra sin situation, till exempel genom studier eller jobbförberedande åtgärder, ska premieras framför den som inte tar ansvar.

Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete behöver förstärkas, bland annat genom att göra fler aktörer mer delaktiga i ett aktivt utslussningsarbete, och insatserna för att nå målet om 85 procents sysselsättning bland de intagna behöver intensifieras. Alliansen vill också att återfall ska få tydligare konsekvenser än idag. På så sätt markerar samhället förväntningar och skapar incitament för människor att komma på rätt köl igen.

Vi föreslår:

- att den som återfaller i brott och döms till ett nytt fängelsestraff ska avtjäna tre fjärdedelar av det nya straffet.
- att den som återfaller i brott efter att ha släppts ur fängelse ska få hela sin villkorligt medgivna frihet förverkad i betydligt fler fall än idag.
- att en tilltalad som har lämnat uppgifter av väsentlig betydelse för utredningen av det egna brottet ska kunna få ett kortare straff än det som annars skulle ha dömts ut.
- ytterligare begränsningar i möjligheterna till villkorlig frigivning om den intagne misskött sig eller inte aktivt deltagit i verksamhet.
- nya former för samverkan mellan Kriminalvården och andra aktörer i syfte att förbättra möjligheterna till återanpassning till ett liv fritt från kriminalitet.
- ett uppdrag till Kriminalvården att utöka och utveckla arbetet med särskilda utslussningsåtgärder i syfte att förbereda de intagna för livet efter tiden på anstalt.
- att tillgången till yrkesutbildning på anstalt förstärks.

Medling är en metod som kan underlätta för brottsoffer - och brottsling – att gå vidare efter ett begånget brott. Detta under förutsättning att båda vill delta och att gärningen är erkänd. Det offentliga kan bli bättre på att medverka till att den som begår ett brott också – om brottsoffret vill det – kan ges möjlighet att direkt gottgöra brottsoffret. Medlingsmöten avslutas ibland med att gärningsman och brottsoffer ingår ett muntligt eller skriftligt avtal som kan innehålla löften om framtida beteenden, ekonomisk ersättning till brottsoffret eller gottgörelse genom arbete.

15.2. En bra start i livet

En trygg uppväxt och en stabil skolgång är det bästa skyddet mot ett liv i kriminalitet. Föräldrarna har huvudansvaret för sina barns utveckling och uppfostran. Även barnomsorgen och skolan har betydelse och är viktiga platser för förebyggande arbete. De ungdomar som hamnar i kriminalitet har ofta uppmärksammats av socialtjänsten redan före 15 års ålder. Dessa ungdomar har det, i de allra flesta fall, svårare än andra, med problem i skolan och sämre hemförhållanden. Ett framgångsrikt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i skolan kräver samverkan mellan flera olika aktörer. Skola, socialtjänst, polis, civilsamhälle och föräldrar har ett gemensamt ansvar. Alliansen vill se nolltolerans mot mobbning och kränkningar. Polisen bör ha ett utvecklat samarbete med varje skola. På så sätt skapas förtroende för rättsväsendet och ges förutsättningar för att minska antalet begångna brott. Dessutom kan benägenheten att anmäla de brott som begås öka. Det behövs nya ungdomspåföljder som ökar likabehandlingen och åstadkommer ett mer enhetligt, tydligt och trovärdigt system.

Vi vill att helgavskiljning med fotboja ska kunna användas som påföljd för unga i åldern 15-18 år. Vid helgavskiljning måste den unge en viss period vara i hemmet eller på annan angiven plats på vissa bestämda tider.

2011 fick Rikspolisstyrelsen ett uppdrag av alliansregeringen att initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper där polis, socialtjänst, skola, föräldrar och andra aktörer intensifierat samverkan för att hjälpa ungdomar som håller på att hamna snett. Att hela samhället samverkar och strävar mot samma mål är avgörande för att få ungdomar att bryta en kriminell bana. Sedan pilotverksamheten avslutades ligger ansvaret för att fortsätta med eller inrätta sociala insatsgrupper hos kommuner och andra berörda lokala aktörer.

Vi föreslår:

- att sociala insatsgrupper fortsatt ska stödjas för att säkra att samverkan mellan polis och berörda lokala aktörer blir en självklar del av ordinarie verksamhet.
- att polis och socialtjänst som upptäcker unga i riskzonen ska kontakta föräldrarna för ett "grossamtal".

15.3. En tryggare vardag

Ett inbrott i hemmet upplevs ofta som mycket kränkande, även om värdet av stöldgodset inte är så stort. Bostadsinbrott leder idag till för låga straff. För att straffen ska hamna på en rimlig nivå när det gäller bostadsinbrott bör en ny brottsrubricering införas. Det är inbrott och andra mängdbrott som påverkar människor i vardagen.

Dessutom utgör de ofta en inkörsport till grövre brottslighet. Alliansen vill kraftigare bekämpa sådan brottslighet.

Vi föreslår:

- en ny brottsrubricering - ”inbrottsstöld” - som ska ha ett minimistraff på fängelse i ett år.
- att straffrabatten vid flerfaldig brottslighet minskas.

Den tekniska utvecklingen går fort och öppnar för helt nya typer av kriminalitet. Det blir allt lättare att begå brott som drabbar många och som innebär stora problem för småföretagare och enskilda. Näthandeln har också ökat riskerna för att någon kapar din identitet och har också underlättat för brottslingar att sälja stöldgods. Systematisk brottslighet av detta slag kan i förlängningen leda till försämrad konkurrenskraft, färre jobb och lägre tillväxt.

Vi föreslår:

- att identitetsstöld kriminaliseras.
- att kraven på identitetskort och bankkort höjs.
- att kriminaliseringen av systematiska fakturabedrägerier, så kallade bluffakturor, utökas.
- att försök till häleri kriminaliseras.

15.4. Våld i nära relationer

Varje år misshandlas eller mördas tiotusentals kvinnor av sin nuvarande eller före detta partner. Alltför få vågar polisanmäla. Det finns uppskattningar som säger att minst 150 000 barn lever i hem där det förekommer våld. Tusentals personer lever under hot från sina anhöriga på grund av en så kallad hederskultur. Det är oacceptabelt. Samhället ska markera med kraft mot dessa brott. Individuella fri- och rättigheter är universella och ingen inskränkning ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition. Rättsväsendet ska ha verktyg för att skydda brottsoffren. Alliansregeringen skärpte straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Sverige erkänner inte längre äktenskap som ingåtts utomlands via ombud, vi skärpte skyddet mot barnäktenskap och kriminaliserade äktenskapstvång. Alliansen anser dock att det krävs ytterligare insatser för att motverka denna typ av brottslighet.

Vi föreslår:

- att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud.
- en utvärdering av effekterna av straffskärpningen avseende grov kvinnofridskränkning. Om reformen inte har fått avsedd effekt är Alliansen inte främmande för att skärpa straffen ytterligare.
- att Länsstyrelsen tillförs medel för insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.
- ytterligare insatser för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

- att kvinno- och tjejjourer, som gör omistliga insatser för att erbjuda hotade och våldsutsatta kvinnor skydd och hjälp, ska få sin långsiktiga finansiering säkerställd.

Det är viktigt att också arbeta preventivt mot våldet. Alliansregeringen finansierade bland annat ett projekt med verksamhet som vänder sig till personer, främst män, som utövar eller riskerar att utöva sexuellt våld samt närstående till dessa och personal inom relevanta verksamheter.

Vi föreslår:

- fortsatt stöd till verksamhet som syftar till att preventivt förhindra våld och övergrepp.

15.5. Trygghet och jämställdhet för unga

Jämställdheten utmanas i det offentliga rummet. Näthat har blivit en del av vardagen och drabbar i många fall kvinnor särskilt hårt. Våra unga riskerar att påverkas mer av vad som händer på nätet och av jämnåriga än av vuxenvärlden. En jämställdhetsutmaning för vuxenvärlden - föräldrar, lärare, civilsamhälle, politiken - är att ta större ansvar för en uppväxtmiljö för våra barn präglad av respekt och tydlighet om vad som är rätt och fel. Som en del i arbetet med denna utmaning förstärkte alliansregeringen arbetet mot hot, kränkningar och trakasserier på nätet.

Vi föreslår:

- att brotten olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning förtydligas och moderniseras.
- att skyddet stärks mot spridning av integritetskänsligt material, med beaktande av grundlagen.
- skärpt straff för grooming.

15.6. En effektivare polis

Polisen ska vara en trygghet. För att polisen ska kunna utreda fler brott och få tid att synas på gator och torg gjorde alliansregeringen historiskt stora resurstillskott. Sedan 2006 har polisen fått drygt 5 miljarder i ökade resurser och vi har idag betydligt fler poliser än tidigare, även i förhållande till befolkningen. Det finns också fler poliser i utsatta områden vilket ger bättre möjligheter att arbeta långsiktigt och förebyggande. Men polisens utredningsresultat är fortfarande för dåliga. Vi har dessutom en nedåtgående trend med färre antal personupplärade brott på senare år. Alliansens budskap är tydligt. Polisen bör lägga fokus på de kärnuppgifter som är viktigast: brottsförebyggande arbete, uttryckning och utredning. Fler brott ska utredas och leda till fällande dom. Alliansregeringen gav i översynen av våldtäktsbrottet direktiv om att även se över hur anmälan om sexualbrott hanteras och utreds samt överväga behovet av åtgärder.

Vi föreslår:

- att polisens uppgifter renodlas, t.ex. genom att pröva om vissa av polisens uppgifter kan läggas på andra myndigheter.

Med den nya polisorganisation som träder ikraft i januari 2015 kommer det att skapas bättre möjligheter att flytta resurser inom landet och ansvarskedjan kommer att bli tydligare. Polisens arbetsmetoder behöver utvecklas när brottsligheten förändras. Modern teknik bör bli en naturlig del av verksamheten när allt mer brott sker på internet. De civila utredarna med specialkompetens inom t.ex. IT och miljöbrottslighet ska kunna användas på ett mer effektivt sätt. Vi vill att civila utredare i vissa fall ska få polismans befogenhet.

15.7. Starka och kunniga konsumenter

En fungerande marknadsekonomi kräver starka och kunniga konsumenter som kan göra medvetna val på en allt mer komplex och global marknad där nya varor och tjänster ständigt lanseras. Alliansen slår vakt om att konsumenter ska en stark ställning lokalt, nationellt och i EU.

Överskuldssättning är ett växande samhälls- och folkhälsoproblem, där inte minst unga löper risk att hamna i skuldfällan. Alliansen vill införa skärpta sanktioner vid otillbörlig marknadsföring och öka skyddet vid telefonförsäljning. Det ska krävas skriftligt godkännande för att avtal per telefon ska bli bindande och oseriösa telefonkampanjer ska kunna avbrytas.

Tyvärr hamnar många konsumenter i ett kunskapsunderläge på finansmarknaden. Alliansen vill att oseriös och vårdslös finansiell rådgivning ska motverkas.

Vi föreslår:

- att företag som säljer egna produkter eller får provision vid försäljning till konsumenter inte ska få kalla sig oberoende rådgivare.

16. Världsledande för miljö och klimat

Sverige är och ska vara ett grönt föregångsland. Att åstadkomma ett gott livsklimat för människor, djur och natur är en central politisk uppgift. De klimat- och miljöutmaningar som vårt samhälle står inför vill Alliansen möta med åtgärder som bygger på kunskap, på bästa tillgängliga teknik och på vad som är samhällsekonomiskt effektivt. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön. Tillväxt är en förutsättning för att vi ska kunna komma tillrätta med världens utmaningar på miljö- och klimatområdet. Klimathotet möts bäst genom effektiva styrmedel som bidrar till både teknikutveckling och förändrat beteende. Vi vill bygga vidare på Sveriges goda möjligheter att leda utvecklingen genom vår forskning, vår tillgång till naturresurser och det breda engagemang som finns i samhället kring miljö- och klimatfrågor. Klimat-, miljö- och energiutmaningarna innebär en möjlighet för svenska företag när den internationella efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster ökar.

Alliansregeringen stärkte svensk miljö- och klimatpolitik och vi nådde goda resultat. Utsläppen av växthusgaser i Sverige har minskat med 14 procent sedan 2006. Under motsvarande period har dessutom andelen förnybar energi ökat med över 8 procentenheter och Sverige är med över 50 procent förnybar energi det land i EU som har högst andel. Sedan 2006 har antalet miljöbilar ökat kraftigt och vindkraften står för tio gånger mer el. Även på andra områden ser vi framsteg. Den årliga tillförseln av kväve till Östersjön har minskat. Arealen skyddad natur har, sedan 2006, ökat med 350 000 hektar, vilket motsvarar en yta större än Gotland. De statliga företagen fick tydliga mål att stärka sitt hållbarhetsarbete. Vi ökade statens miljöbudget med fem miljarder kronor mellan 2006-2014.

Alliansens politik fokuserar på konkreta styrmedel och på att skapa incitament för företag och människor. Dessutom skapar Alliansens energiöverenskommelse tydlighet kring hur ekologisk hållbarhet, god konkurrenskraft och trygg energiförsörjning uppnås. Kontrasten är tydlig mot regeringens symbolåtgärder som ofta har en tveksam effekt.

Ambitiösa mål och en tydlig strategi är avgörande i miljö- och klimatarbetet. Alliansregeringen lyckades förhandla fram att EU skulle kunna justera upp sina mål efter klimatmötet i Köpenhamn, för att fortsätta vara en drivande kraft och ett föredöme i klimatarbetet. Nu accepterar regeringen det rakt motsatta, nämligen att EU ska kunna sänka sina ambitioner ytterligare efter Parismötet, beroende på hur omvärlden agerar. Det minskar Sveriges inflytande vid förhandlingsbordet i EU i synnerhet och i bredare internationella forum i allmänhet.

Det är anmärkningsvärt att regeringen inte avsätter tillräckliga medel eller förlänger satsningen på supermiljöbilspremien, då det råder stor osäkerhet om hur regeringen ska utforma det planerade bonus-malussystemet som föreslås ersätta supermiljöbilspremien. Det är dessutom beklagligt att regeringen avstår från att satsa på laddstolpar vilket försvårar omställningen av fordonsflottan.

Regeringen vill införa ett klimatpolitiskt ramverk. Internationella erfarenheter, från bland annat Tyskland och Storbritannien, visar att effekterna av ett sådant ramverk kan bli negativa såväl för miljön och klimatet, som för statskassan. Regeringen vill återinföra det kritiserade KLIMP-bidraget i ny form, omdöpt till KLOKT-stöd, för att främja lokala klimatinvesteringar. KLIMP kännetecknades av att vara väldigt byråkratiskt och centralstyrt, och innebar dessutom väldigt höga administrativa kostnader. Konjunkturinstitutet ifrågasatte KLIMP-bidraget och det är oklart om de påstådda utsläppsminskningarna faktiskt uppnåddes, då bidraget i huvudsak satsades på redan lönsamma åtgärder. Alliansregeringen tog bort KLIMP-bidraget och ersatte det med investeringar i klimatåtgärder med större, dokumenterad effekt.

16.1. En långsiktig klimat- och energipolitik

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning och kräver såväl regionala, nationella som globala lösningar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Det europeiska beroendet av rysk gas bidrar till utsläpp av koldioxid och instabilitet. Flera EU-länder har inte ställt om från kolberoende medan andra ökat sitt beroende av fossila källor genom att stänga ner kärnkraft eller investera för lite i förnybara källor. Sverige ska fortsatt investera i förnybar energi och vi ska vårda den energiöverenskommelse som Alliansen träffat. Den ger stabila förutsättningar för industrin och en miljömässigt hållbar inriktning.

Den som förorenar klimatet ska betala för sig. Grunden i vår klimatpolitik är principen om ett pris på koldioxid. Koldioxidskatt på fossila bränslen och ett utvecklat utsläppshandelssystem inom EU är effektiva styrmedel och därmed centrala i svensk klimatpolitik.

Den långsiktiga vision som Alliansen antagit är att Sverige 2050 ska ha en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Alliansregeringen tillsatte en utredning, Klimatfärdplan 2050, för att ta fram en strategi för hur Sverige ska nå dit. Genom denna inriktning bidrar Sverige på ett ambitiöst sätt till de globala utsläppsreduktioner som behövs på lång sikt.

Sverige exporterar kolsnål el till Europa. På så sätt klarar vi våra egna behov samtidigt som vi bidrar till minskade klimatutsläpp på vår kontinent. Genom ett gott

näringslivsklimat, forskning och effektiva styrmedel öppnas nya möjligheter inom energieffektivisering, transporter, energilagring och smarta elnät, som kan stärka vår konkurrenskraft och öppna nya exportmöjligheter.

Vi föreslår:

- en kontrollstation för klimat- och energipolitiken 2015 för att analysera hur energisystemet utvecklats i förhållande till de målsättningar som satts upp till 2020.
- sänkt skatt för egenproducerad förnybar el.
- effektivisering av tillståndsprocessen för att ansluta en ny kund till elnätet.
- fortsatt arbete med att främja svensk miljöteknikexport.

Klimat effekterna syns redan i Sverige och anpassning till ett förändrat klimat blir allt viktigare. Sverige ska vara ett föregångsland där bättre miljö och minskade utsläpp går hand i hand med ekonomisk tillväxt.

16.2. Hållbara transporter

Den största utmaningen när det gäller att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen är transportsektorn. Denna sektor bidrar med den största nationella påverkan på klimatet och här finns det största beroendet av import av energiråvara.

Alliansregeringen gjorde en lång rad insatser och vi kan redan se resultaten.

Vägtransporternas utsläpp minskar, nya bilar utsläpp har minskat rejält och andelen förnybara drivmedel har ökat kraftigt. Men samtidigt måste fler insatser till.

Det krävs långsiktiga och effektiva styrmedel för ökad andel förnybara drivmedel med hög klimatprestanda och eldrift samt mot effektivare transporter. Att främja teknikutveckling inom detta område är avgörande för vår möjlighet att nå ett hållbart transportsystem. Sverige ska minska utsläppen från transporterna och bryta beroendet av fossila drivmedel.

Vi föreslår:

- att de förnybara drivmedlen ges fortsatt långsiktiga och goda förutsättningar och att drivmedel med stor klimatnytta särskilt premieras genom att skattebefria andra generationens biodiesel HVO.
- ett system där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt, ett så kallat Bonus-Malus-system.
- att supermiljöbilspremien förlängs och förstärks i avvaktan på att ett Bonus-Malus-system träder ikraft.
- höjd fordonsskatt genom att höja koldioxidbeloppet.
- ett statligt stöd till utbyggnad av laddstolpar för elbilar.

16.3. Ett globalt klimatavtal

Inför FN:s klimatmöte i Paris vill vi att EU befäster sitt ledarskap. Ett kraftfullt och konstruktivt EU krävs för att åstadkomma ett globalt klimatavtal som håller den globala

uppvärmningen under två grader. Det är särskilt viktigt för att ge europeiskt näringsliv och andra aktörer i samhället långsiktig vägledning.

Alliansens förhandlingslinje inför EU:s klimat- och energiramverk var att medlemsländerna skulle enas om ett klimatmål där utsläppen ska minska med sammantaget 50 procent till år 2030. Av dessa ska 40 procentenheter uppnås internt inom EU, under förutsättning att det sker genom en kostnadseffektiv bördefördelning mellan medlemsländerna, och resterande 10 procentenheterna via internationella mekanismer. Tyvärr har regeringen gått med på att sänka ambitionerna i EU-förhandlingarna.

Sverige och EU har en skyldighet mot utvecklingsländerna att bidra till deras klimatanpassning och utsläppsminskningar. Det ger positiva effekter för hållbar utveckling, inte minst tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad, och ökar möjligheterna att nå klimatmålen på ett kostnadseffektivt sätt. Vi arbetar också för att utveckla en global utsläppsmarknad och ett globalt pris på koldioxidutsläpp.

Vi föreslår:

- att Sverige ska vara pådrivande i det internationella klimatarbetet för att åstadkomma ett ambitiöst globalt klimatavtal där de största utsläppsländerna tar ett betydande ansvar.

Vi vill även att Sverige fortsätter driva på för kompletterande insatser vid sidan av klimatförhandlingarna. Den globala koalitionen som Sverige varit med och startat, som syftar till att begränsa kortlivade klimatgaser som sot och metan i atmosfären, ska öka sina insatser. Takten i att fasa ut länders fossilbränslesubventioner måste öka. Likaså måste fler finansinstrument och investeringsmodeller återspegla vinsterna med att agera för klimatet.

Vi föreslår:

- fortsatt förstärkning av resurserna till de svenska klimatinvesteringarna i andra länder.

16.4. En giftfri miljö

Vi ska alla kunna vara trygga med att de produkter vi köper inte är skadliga för oss eller vår miljö. Att åstadkomma en giftfri miljö är en av Alliansens huvudprioriteringar i miljöpolitiken. De produkter som barn omger sig med ska vara fria från farliga ämnen. Vi vill dels öka medvetenheten hos föräldrar, dels stödja kommunerna så att de kan ställa tydliga miljökrav i upphandlingen till förskola och fritidshem.

Vi vill genom bättre upphandlingsstöd bidra till att kommunerna kan ställa miljö- och hälsokrav vid kommunal upphandling. En särskild insats görs för att stödja kommunerna att kunna upphandla giftfritt till sina förskolor.

EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen eller fasa ut särskilt farliga ämnen, exempelvis hormonstörande ämnen, kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel. Det måste också bli lättare att förbjuda farliga kemikalier i grupp. Alliansregeringen tillsatte en utredning som ser över möjligheten att införa nya ekonomiska styrmedel på kemikalieområdet för att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper, till exempel kläder, leksaker och hemelektronik. Vi ska ta bättre vara på vårt avfall och öka möjligheterna till återvinning. Bättre insamling och återvinning av avfall leder också till att miljöfarliga ämnen kan tas omhand och kretsloppen avgiftas. Alliansregeringen höjde målen för insamling och återvinning av förpackningar, returpapper och elektronik och skärpte kraven på att hushållen ska ha tillgång till enkla och tydliga insamlingssystem.

Vi föreslår:

- att en skatt på miljö- och hälsofarliga kemikalier bör införas under mandatperioden.
- att det ska bli ännu enklare för hushållen att lämna in material till återvinning, återanvändning och insamling, inte minst textilier, kläder och elektronik.

16.5. Levande vatten – renare hav

Sverige har markant minskat utsläppen av kväve och fosfor det senaste decenniet– mer än något annat land runt Östersjön. Alliansen vill fortsätta arbetet för en ren Östersjö och friska vattendrag i hela Sverige. Vi ska också vara en pådrivande kraft i havsmiljöarbetet, mot övergödning, mot giftiga utsläpp och mot nedskräpning, både regionalt och internationellt.

Mätning och uppföljning av miljötilståndet i svenska hav och vatten är nödvändigt för att vi ska få tillräcklig kunskap om halterna av skadliga ämnen i fisk och dricksvatten. Alliansregeringen beslutade att satsa särskilt på det marina skyddet och åtog sig därför att skydda och bevara de mest värdefulla tio procenten av de marina områdena till år 2020, vilket innebär en ökning med minst 570 000 hektar.

En bra miljö i våra hav och vatten är också viktigt för flera näringar, som turismen och fisket. Torsk, ål och lax hotas inte bara av miljöproblem utan också av överfiske, vandringshinder och marint skräp. Vi vill att Östersjöns och Västerhavets fiskbestånd ska vara livskraftiga och att man utan oro ska kunna äta den fisk som fiskas här.

Vi föreslår:

- förbättrad miljöövervakning av vatten- och havsmiljön och satsningar på ett nytt forskningsfartyg.
- att andelen skyddade marina områden ökas.

17. En politik för hela Sverige

Vi vill att hela Sverige ska leva. Då behöver människor kunna bo och verka på landsbygden. Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara, och människor och företag över hela vårt land ska ges möjligheter att växa och utvecklas.

Sveriges befolkning ökar och många delar av landet upplever en positiv befolkningstillväxt och en ökad attraktionskraft. Samtidigt finns det betydande utmaningar, med ökande skillnader mellan städer, med stark privat tjänstesektor, och små orter som är beroende av en enskild eller ett fåtal industriella arbetsgivare. Stagnationen i dessa orter leder till neddragningar i ordinarie verksamheter som vård, skola och omsorg men även till att människor känner en bristande framtidstro. Med en förstärkt politik med jobbfokus har dessa orter emellertid goda förutsättningar att utvecklas väl. Alliansregeringen arbetade medvetet för att förbättra företagsklimatet, inte minst för företag på landsbygden, och varje kommun och region har ett ansvar att genomföra nödvändiga insatser för ett förbättrat näringsklimat. De generella insatserna på nationell nivå för jobb, utbildning och för ett förbättrat företagsklimat behöver kombineras med regionala tillväxtinsatser.

Möjligheten att bo och verka i hela Sverige förutsätter stärkt konkurrenskraft för alla företag i hela landet, att landsbygdens potential tas tillvara och att de gröna näringarna kan fungera som tillväxtmotor. Två saker är grundläggande för att hela Sverige ska leva: att människor kan bo och verka varhelst i hela landet och att förutsättningarna för att skapa jobb finns i hela landet. Båda dessa försvåras nu genom regeringens budget. Den aviserade kilometerskatten är direkt skadlig för Sverige, då det är en skatt på avstånd, inte utsläpp. Det är utsläppen från transporter som påverkar miljö och klimat, inte avståndet. Transporter med lastbil är många gånger en förutsättning för att företag i allmänhet och industrin i synnerhet ska kunna verka och utvecklas i hela Sverige, där långa transporter lätt kan bli en konkurrensnackdel. Jordbruks- och skogsprodukter, exempelvis, har heller inga andra alternativ än lastbilstransporter.

Alliansregeringens rovdjurspolitik möjliggör en tydlig, ansvarsfull och regionaliserad förvaltning. Regeringen är högst otydlig i frågan om vargförvaltningen och licensjakten.

Regeringens oförmåga att se hela Sverige blir än tydligare när de lägger ner Landsbygdsdepartementet och drar bort Alliansens framgångsrika satsningar på Matlandet Sverige och Skogsriket.

Budgeten saknar i sin helhet verkningfulla åtgärder för att stärka jordbruket och livsmedelsproduktionen samt bidrar genom föreslagna skattehöjningar till en mer osäker

tillvaro för Sveriges gröna näringar. Generella försämringar för jobben och företagen såsom höjda arbetsgivaravgifter och mer regelkrångel, i kombination med en avsaknad av regionala tillväxtingsatsningar, riskerar att leda till ett Sverige som växer i otakt.

17.1. De gröna näringarna som tillväxtmotor

Alliansen tycker det är viktigt att använda de stora resurser som finns i Landsbygdsprogrammet för att förbättra förutsättningar för jobb och tillväxt på landsbygden. Därför har utgångspunkten för perioden fram till 2020 varit att medel i första hand ska användas för att ge lönsamma och livskraftiga företag, aktiva bönder och en modern landsbygd. Alliansen vill kompensera för EU:s budgetneddragning genom att skjuta till ytterligare 2,8 miljarder kronor.

Vi föreslår:

- ökade anslag till landsbygdsprogrammet för utveckling av landsbygden, bättre miljö och fler jobb i hela landet.

Skogen är av stor betydelse för svensk ekonomi. Produkter baserade på skogsråvara står för över 50 procent av den svenska nettoexporten. Vi tror att det finns potential att förbättra skogssektorns möjlighet att skapa fler jobb och ökad tillväxt i hela landet.

Alliansens skogspolitik tar sin utgångspunkt i två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet. En hållbar skogsskötsel, ökad export och nya biobaserade produkter och tjänster är viktiga framtidsområden. Skogen är viktig för biologisk mångfald. Skogen ger även möjligheter för friluftsliv och turism, samt bidrar med andra viktiga värden.

Vi föreslår:

- att ett nationellt skogsprogram inrättas.

Den svenska livsmedelsproduktionen ska ha goda förutsättningar. Alliansregeringen tillsatte därför en utredning som ska se över hur konkurrenskraften kan stärkas i svensk jordbruks- och trädgårdsnäring. Samtidigt har svenskt jordbruk ett antal konkurrensfördelar. Sverige har EU:s bästa djurskydd, hög miljöhänsyn och ett smittskydd i världsklass. Satsningen på ”Sverige – det nya Matlandet”, som syftade till att lyfta den svenska livsmedelsproduktionen samt exporten av livsmedel, har bland annat bidragit till att antalet livsmedelsföretag har ökat. Efterfrågan på säker och hållbart producerad mat fortsätter att öka. Livsmedelsförädlingen är en sektor med stor geografisk spridning. Därmed kan branschen bidra till att skapa jobb i hela landet. Den matbaserade turismen är också en viktig sektor som kan ge ökade möjligheter till fler jobb. Alliansen vill fortsätta utveckla förutsättningarna för den svenska landsbygden.

Vi föreslår:

- fortsatt satsning på Matlandet Sverige.

- en nationell livsmedelsstrategi.
- förlängning av VisitSwedens satsning på destinationsutveckling och marknadsföring av Sverige som besöksmål.
- förlängning av satsningen på projektet Hus med historia, som handlar om underhåll och utveckling av hembygdsgrändar

I Sverige får djur inte antibiotika i förebyggande syfte. Det är något som sker i många andra länder och som bidrar till problem med multiresistenta bakterier. Ett problem som är allvarligt och akut. Idag används mellan 300 000–500 000 ton antibiotika per år i världen. Av det går cirka två tredjedelar till djur. Till stor del beror det på att kor, grisar och kycklingar medicineras som kompensation för att djurvälståndet är sämre.

Vi föreslår:

- ett initiativ för ett ökat internationellt samarbete och engagemang för att minska överanvändningen av antibiotika inom sjukvården och livsmedelsproduktionen.

Regelverk som rör företag i primär- och livsmedelsproduktion är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det gör att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Därför ska nationella, mer långtgående regler alltid vara väl motiverade och prövas noga. Det kan också finnas lagar och regler som slår orättvist i olika delar av landet och som kan behöva anpassas till de villkor som råder på landsbygden eller i särskilda sektorer. Det finns också krav som slår på ett orimligt sätt mot småföretagare på landsbygden. Förståelsen för företagande på landsbygden behöver öka. På så sätt skapar vi bättre förutsättningar för livskraftiga företag och regional utveckling.

Vi föreslår:

- att Sverige ska verka för att förbättra djurskyddet i EU och för att gemensamma regler för djurskydd följs.
- en kartläggning av nationella, mer långtgående regler som styr svenska företag. Svensk djurskyddslagstiftning ska inte omfattas.
- en kartläggning av den nationella tillämpningen av EU:s livsmedelslagstiftning för att identifiera eventuella hinder som snedvrider konkurrensen för företagande.
- att Statskontoret får i uppdrag att se över alternativa modeller för livsmedelskontroll i syfte att stärka dialoginslagen och i högre grad undvika förelägganden.
- att Livsmedelsverkets uppdrag att i konsumenternas intresse arbeta för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshandlingen och bra matvanor, ska utformas så att företagande inom livsmedelssektorn underlättas.
- en kartläggning över vilka myndighetskontakter livsmedelsföretag måste ha på regional och kommunal nivå i syfte att på sikt kunna minska företagets regelbörda.

17.2. Bättre bredband och telefoni

Tillgång till bredband är avgörande för att människor ska kunna driva företag, jobba och studera på distans. Det förbättrar också servicenivån i hela landet. Alliansregeringen har

sedan 2007 satsat ungefär 2,2 miljarder kronor på bredbandsutbyggnad. Redan idag har 99 procent av befolkningen tillgång till 4G i sina hem, vilket gör oss i särklass bäst i Europa. Alliansens mål är att 90 procent av alla hushåll och företag dessutom ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020.

Vi föreslår:

- ytterligare satsningar på 3,25 miljarder kronor på att bygga snabbt bredband på landsbygden till och med 2020.
- att bredbandskoordinatorer och nationella riktlinjer införs för informationshantering hos myndigheterna i syfte att effektivisera utbyggnaden av bredband.

Tillgång till bra mobiltelefoni blir allt viktigare. Sverige behöver ett mobilnät med bättre geografisk täckning och som har en tillräcklig kapacitet när allt fler vill använda mobil teknik. Alliansregeringen genomförde en lång rad åtgärder för att förbättra mobiltäckningen, som reformerad lagstiftning, förbättrad information och starkare konsumentlagstiftning. Vi lägger förslag för att ytterligare förstärka den utvecklingen de kommande åren vilket skulle leda till ännu bättre möjligheter för bra mobiltelefoni och snabbt mobilt bredband, inte minst på landsbygden.

Vi föreslår:

- förbättrade möjligheter till mobil kommunikation i hela landet, bland annat genom att frigöra utrymmet på det så kallade 700 MHz-bandet.

17.3. Tillgång till service

För att människor och företag ska vilja bo och verka i hela Sverige är det viktigt att det finns tillgång till en fungerande, grundläggande service på rimligt avstånd. Detta gäller såväl myndigheter som kommunal och kommersiell service. På landsbygden har framförallt servicelösningar som bygger på lokala förutsättningar och samverkan med företagare och civilsamhället möjlighet att bli långsiktiga och bärkraftiga.

Alliansregeringen gjorde också satsningar på dessa. En utredning som alliansregeringen tillsatte arbetar nu med ytterligare åtgärder för att främja kommersiell service.

Vi föreslår:

- ytterligare satsningar på 700 miljoner kronor 2014–2020 för att förbättra servicen på landsbygden.
- att vi fortsatt ska stötta lanthandlare och bensinmackar, öka tillgängligheten till offentlig service i glesbygd, och förbättra livskvaliteten på landet genom att till exempel ge stöd till idrottsanläggningar och elljusspår och fortsätta samordna insatser för att öka tillgängligheten till lokal service.
- en översyn av regelverken och ökad samordning mellan myndigheter, samt förbättrad samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet.
- att möjligheten att utlokalisera myndigheter prövas.

17.4. Vilt och jakt

I Sverige har vi en stor artrikedom och livskraftiga viltstammar. Möjligheterna som vår natur erbjuder, med rekreation, motion och jakt, innebär också ett stort ansvar att bruka och nyttja naturen på ett sätt som är långsiktigt hållbart. Viltkött är klimatsmart. Därför kan det finnas skäl att vi förbättrar möjligheterna till jakt och gör viltkött mer tillgängligt. Nu genomförs en omfattande jaktlagsutredning som alliansregeringen tillsatt. Syftet är ett modernt och enkelt regelverk som möter en bred acceptans. Alliansen vill också ta ett samlat grepp kring hur viltförvaltningen ska organiseras i staten.

Vi föreslår:

- att viltförvaltning och jaktfrågor samlas i en ny myndighet.
- ett övervägande av att införa ett undantag från tillståndsplikten för kameraövervakning av vilt, men med beaktande av integritetsaspekten.
- en översyn av regelverket för hantering av vapenlicenser i syfte att underlätta för jägare.

Viltförvaltningen behöver decentraliseras ytterligare – från europeisk nivå till nationell nivå och från nationell nivå till regional nivå. Regelverket för skydd för värdefulla livsmiljöer och arter i EU bör anpassas efter de olika nationella förutsättningarna.

Vi föreslår:

- att Sverige ska driva på EU för att förändra art- och habitatdirektivet så att klassificeringen av hotade djur och växter i högre grad kan avgöras i Sverige.

Inga av våra rovdjursarter är utrotningshotade. Alliansregeringen utformade, utifrån omfattande forskning, en ny rovdjurspolitik som möjliggör en regionaliserad och ansvarsfull förvaltning. Sverige uppfyller sina internationella åtaganden. Människor som lever nära rovdjur och vilt ska kunna vara med och påverka. Alliansens rovdjurspolitik ger möjlighet till en riktad selektiv jakt på varg utan att påverka vargens gynnsamma bevarandestatus. Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka skada för enskilda lantbrukare och leder till otrygghet. Vi vill att det ska gå att bedriva en ändamålsenlig skydds jakt kombinerat med ersättningar till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur.

Vi föreslår:

- fortsatt riktad selektiv jakt på varg.
- en översyn av dagens ersättningsnivåer till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur.

18. Ett samhälle i gemenskap

En av samhällets stora, men ofta dolda, tillgångar är värden som tillit och samhällsgemenskap. Vårt samhälle bärs upp av människor i gemenskap. Vi lever med band till andra och med förpliktelser till varandra. Värden och normer är viktiga för välfärdssamhället och sociala nätverk som skapar tillit ger bättre förutsättningar för såväl relationer mellan människor som fungerande välfärdssystem med gemensam finansiering. Sverige är fortfarande präglad av en hög tillit och stort engagemang i civilsamhället. Gemenskap och tillit i samhället uppstår i familjen, bland vännerna, arbetskamraterna och i civilsamhället i övrigt. Hos föreningar, församlingar och sammanslutningar skapas mötesplatser som gör Sverige till ett tryggare land där människor blir sedda och delaktiga. Gemenskap och tillit skapar mening, delaktighet och utveckling.

De kulturella och kreativa näringarna växer, skapar nya jobb och ökar Sveriges attraktivitet och konkurrenskraft. Kulturen ska vara tillgänglig för alla i hela Sverige. Genom att beröra och inspirera bidrar kulturen både till att stärka enskilda människor och till att utveckla samhället som helhet. Idrottspolitikerna utgör en särskild del av politiken för det civila samhället. Idrott bygger gemenskap mellan människor och bidrar samtidigt till en förbättrad folkhälsa.

18.1. Trygg familj - trygga barn

Familjer ser olika ut, men är viktiga för ett tryggt samhälle. I nära relationer såsom familjen kan vi bli sedda, respekterade och älskade för dem vi är, inte för vad vi presterar eller hur vi ser ut. Vi lär oss att ta hänsyn, lyssna på andra och ta hand om varandra. Detta är särskilt betydelsefullt för barn som får stora delar av sin omsorg inom ramen för familjen.

Goda och trygga uppväxtvillkor är viktigt för alla barn och ungdomar. Det är angeläget med goda förutsättningar för familjernas frihet, ekonomiska trygghet, tid tillsammans, valmöjligheter i barnomsorgen och för jämställdhet mellan föräldrarna. En utmaning i samhällslivet handlar om balans mellan familjeliv och yrkesliv och barnens möjligheter till en god relation till båda sina föräldrar. Föräldrarnas roll för barnets trygghet och utveckling är central. Det offentliga roll är att i första hand stötta och hjälpa. Alliansen vill fortsätta stödja och underlätta för föräldrar i deras vardag genom att förenkla reglerna och förbättra möjligheterna inom familjepolitiken. Därför välkomnar vi att regeringen aviserar att det förenklingsarbete som alliansregeringen

påbörjade ska fortsätta med att anmälningssplikten för flerbarnstillägg i vissa situationer ska tas bort. Vi anser dock att detta behöver kompletteras med fler förenklingar.

Vi föreslår:

- att plikten att anmäla vård av sjukt barn samma dag som barnet insjuknar tas bort.
- att det ska vara möjligt för föräldrar att få föräldrapenning för hela inskolningstiden i förskolan.
- att den andra föräldern ska ha rätt till ersättning för att följa med till mödravården.

18.2. Värna demokratin

Att vi har förmånen att leva i en demokrati är resultatet av tidigare generationers kamp. Det är vår plikt att värna vår demokrati och se till att den överlever också till kommande generationer. Ett högt valdeltagande är viktigt för demokratins legitimitet men Alliansen vill även att fler medborgare blir delaktiga och engagerar sig mellan valen. Vi lever i en tid där vissa individer och rörelser använder hot och våld för att uppnå politiska mål. Alliansen är tydlig med att detta alltid är oacceptabelt. Våldsbejakande extremism måste, utöver rättsväsendets insatser, mötas med förebyggande åtgärder och avhopparverksamhet. Att motverka nyrekrytering till antidemokratiska rörelser och radikalisering är en prioriterad angelägenhet.

Alliansregeringen stärkte under senare år skyddet mot diskriminering bland annat genom att diskrimineringslagen omfattar fler diskrimineringsgrunder och fler samhällsområden än tidigare. Alliansregeringen tog många viktiga steg för att stärka Sveriges fem nationella minoriteter, t.ex. arbetet för romsk inkludering, och ser att arbetet för att främja minoriteternas identitet, kultur och språk måste fortsätta. Målet är att Sverige ska vara ett samhälle fritt från diskriminering.

Stark och fri media är förutsättning för demokrati. Public service ska fortsätta att eftersträva kvalitet och relevans, samtidigt som kommersiella medier ska ha förutsättningar för att bidra till mångfald i utbudet. Mediernas oberoende måste värnas. Sverige har ett unikt starkt skydd i grundlagen för det fria ordet och detta ska försvaras.

18.3. Ett stärkt civilt samhälle

Samhället är större än staten. Den tillit mellan människor och den tillförsikt om framtiden som är typisk för vårt land hämtar mycket av sin kraft ifrån ett av världens starkaste civilsamhällen. Utgångspunkten för Alliansens politik är att alla individer har en kraft att växa och skapa sina egna sammanhang. De ideella insatserna har en ovärderlig betydelse för ett samhälle som håller ihop. Det offentliga ska ge större utrymme och bättre förutsättningar för frivilliga gemenskaper att genom engagemang och ansvarstagande bidra till samhällsutvecklingen och välfärden.

Det civila samhället bygger på människors vilja och engagemang. Människor väljer att ägna sin fritid åt det som ligger dem närmast om hjärtat. Människors deltagande i gemenskaper och ideella organisationer skapar mening, delaktighet och utveckling. Vi vill på olika sätt underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet, att utvecklas och därigenom bidra till välfärd och social sammanhållning. Det civila samhällets självständighet behöver stärkas och värnas så att föreningars, organisationers, kyrkors och samfunds självständighet kan bevaras. Alliansregeringen införde därför en avdragsrätt för gåvor till ideell, social hjälpverksamhet. Vi vill göra ytterligare reformer för att stärka ideella organisationer för att ta tillvara deras kompetens och kapacitet.

Regeringen föreslår dock att den avdragsrätt som alliansregeringen infört avskaffas. Avdragen och människors stöd till det civila samhället har kontinuerligt växt sedan skattereduktion infördes. Vinsten för samhället i form av såväl mer gåvor som ett ökat samhällsengagemang har varit viktigt. Vi vill behålla avdragsrätten samt föreslår ytterligare reformer för att stärka de ideella organisationerna för att ta tillvara deras kompetens och kapacitet.

Vi föreslår:

- att den ansöknings- och årsavgift tas bort som nu finns för organisationer som ansöker om, respektive godkänns som, gåvomottagare inom ramen för avdragsrätten. Detta för att stärka en livaktig ideell sektor.
- att det ska bli lättare för civilsamhällets organisationer att delta i offentliga upphandlingar. Alliansregeringen tillsatte därför en utredning i syfte att uppnå detta.
- en bred översyn i syfte att minska det civila samhällets administrativa börda genom att ta bort onödiga regler som utgör hinder, begränsningar eller minskar friheten för verksamhet inom det civila samhället.
- ökat stöd till trossamfunden generellt, samt särskilt för preventivt säkerhetsarbete för att motverka attacker mot samfundens medlemmar eller deras lokaler.

18.4. Idrott för alla

Idrott och fysisk aktivitet är grunden för en god folkhälsa. I Sverige idrottar vi mest i hela EU. Men trots det finns alltför många i vårt land som begränsas av ohälsa, vilket i många fall leder till både socialt och ekonomiskt utanförskap. Alliansens idrottspolitik syftar därför till att skapa fler möjligheter till idrott och motion för alla människor i Sverige. Under alliansregeringens styre skapades ett stabilt och långsiktigt finansieringssystem utifrån idrottsrörelsens önskemål.

Vi föreslår:

- en satsning på idrotts- och fritidsanläggningar på landsbygden inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Grunden till en god hälsa läggs i tidig ålder. Idrotten är också ett viktigt sätt att bygga gemenskap med andra. Idrotten ska ge barn och unga glädje. Men vi ser också en samhällsutmaning i att barn och ungdomar i större utsträckning än tidigare slutar – eller aldrig börjar - idrotta. Vi vill att alla barn och unga ska få chansen att hitta glädjen med idrott. Därför är det viktigt både att utöka skolidrotten och att uppmuntra till frivilligidrott utanför skolan.

Genom ”Idrottslyftet” har barn- och ungdomsidrotten tillförts 500 miljoner kronor per år. Vi vill att kommunerna ska ta större ansvar för att säkra förutsättningarna för både flickor och pojkar, liksom barn och ungdomar med särskilda behov att kunna utöva idrott. Unga HBTQ-personer ska kunna delta i idrotts- och föreningsliv utan att möta fördomar och diskriminering.

18.5. En tillgänglig kultur

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla ett starkt och fritt kulturliv som på så sätt kan ligga i framkant för nya uttryck, design, medier och gränssnitt.

Kulturen har ett egenvärde och är en del av vår gemensamma historia. Kulturarvet och kulturmiljön ska bevaras, användas och utvecklas. För att kulturarvet ska vara levande och föras vidare till kommande generationer behöver det vara tillgängligt för alla. Digitaliseringen innebär nya möjligheter för att förmedla och skapa intresse för kulturarvet. Det civila samhället och enskilda människors ideella engagemang är en viktig resurs för ett levande kulturarv.

Alliansregeringen har tidigare avskaffat den fria entrén för vuxna på statliga museer. I stället gavs museerna möjlighet att själva inom ramen för tilldelade medel avgöra om man ska ha fri entré eller prioritera andra delar av verksamheten. Regeringen avser nu att återinföra den fria entrén. Vi anser fortfarande att rådande modell är att föredra för Sveriges statliga museer och att museerna fortsatt bör ha möjlighet att själva kunna öka sina intäkter. Regeringens kulturpolitik riktar resurser bort från grupper med stora behov, för att istället göra i huvudsak allmänna förstärkningar. Man tar till exempel bort fritidspenget för barn i ekonomisk utsatthet och satsningen på kultur för äldre, en riktad satsning för de mest sjuka äldre på särskilt boende.

Vi föreslår:

- ett förtydligande av skollagen så det blir tydligt att enskilda konfessionella inslag, såsom psalmsång, blir tillåtna. Detta för att undanröja den osäkerhet som funnits kring möjligheten för skolor att ha skolavslutning i kyrkan.

Barn och unga ska få uppleva kultur och växa genom eget skapande. Genom bland annat alliansregeringens satsning Skapande skola får barn och unga möta kulturen, vilket visat sig vara en viktig grund för delaktighet i kulturen som vuxen. Att tidigt i livet ta del av kulturupplevelser stärker kunskap och bildning och utvecklar den egna nyfikenheten och kreativiteten.

Litteraturens ställning och förmågan att läsa är grundläggande för den bildning, debatt och upplysning som ligger till grund för vårt öppna samhälle. I dagens samhälle räcker det inte med att kunna hitta information vid behov, utan kunskap och bildning är en förutsättning för att kunna orientera sig. Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Litteraturen är också en källa till språkinläring för nya svenskar.

19. En stark röst i världen

Sverige ska vara en stark röst för fred, frihet och försoning. Vi ska främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling och hävda internationell rätt och jämställdhet. Målet är att bidra till att omvandla förtryck till frihet, fattigdom till framsteg och resursslöseri till hållbar utveckling. Vi ska främja öppenhet och handel som en väg till fler jobb och högre tillväxt, men också som ett redskap för bättre förståelse och tolerans. Och vi ska fortsatt vara ett land som tar ansvar för människor på flykt.

Flera av dessa ambitioner hotas nu. Vi ser konturerna av en utrikespolitik som vänder sig bort från samarbeten, öppenhet och frihandel. Detta riskerar Sveriges starka internationella ställning och inflytande i världspolitiken. Den splittring som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet uppvisar i flertalet utrikes- och säkerhetspolitiska frågor bidrar till ovisshet om vilken riktning Sverige nu tar. Detta hotar stabiliteten och långsiktigheten i Sveriges relationer.

19.1. Ett effektivt EU-samarbete nära medborgarna

Sverige ska vara en aktiv del av en stark, enad och öppen Europeisk Union. Vi har också ett tätt och självklart samarbete med våra nordiska grannländer som ska vårdas. Vi värnar den fria rörligheten inom EU. Att människor kan flytta dit jobben finns gör att fler européer kommer i arbete. Den fria rörligheten bidrar till att bemanna den svenska välfärdssektorn och till att våra företag kan växa. Det europeiska samarbetet innebär stärkta möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Människohandel, organiserade stöldligor, narkotikasmuggling och terrorism kan bekämpas mer effektivt i samarbete. Klimatutmaningen är global och kan endast lösas med gränsöverskridande samarbeten.

EU ska ännu tydligare fokusera sitt arbete där samarbetet behövs bäst – för att lösa gemensamma problem. Samarbetet behöver stärkas på vissa områden, men beslut som bättre hanteras nationellt, regionalt eller lokalt ska inte ligga på EU-nivå. Fortsatta reformer behövs för att göra EU mer öppet och effektivt. Vi vill driva på den ekonomiska återhämtningen i Europa genom att skapa förutsättningar för fler jobb och ökad tillväxt som en grund för vår välfärd, både i Sverige och i övriga Europa. Sverige har mycket att bidra med för att förebygga framtida ekonomiska kriser i Europa. På EU-nivå behöver vi förbättra den inre marknadens funktion – framför allt när det gäller handel med tjänster över gränserna och genom en bättre fungerande digital marknad – och öppna upp för frihandel med utvecklingsländer och medelinkomstländer. Sverige

ska fortsätta att vara en röst för frihandel och emot protektionism i EU. Vi vill ha ett EU som i alla sammanhang slår vakt om demokrati och mänskliga rättigheter.

Ett eventuellt framtida svenskt inträde i valutaunionen ska föregås av en folkomröstning. Tidpunkten för en sådan ska beslutas av riksdagen. En folkomröstning bör genomföras först efter en bred diskussion där för- och nackdelar på nytt prövas i ljuset av bland annat erfarenheter och utveckling i länderna i och utanför eurosamarbetet.

Europeiska unionen är grunden för freds-, säkerhets- och samarbetsordningen i Europa. Vi vill ha ett öppet Europa som välkomnar nya medlemmar. Genom att uppfylla kraven för medlemskap och åta sig en omfattande reformagenda, bidrar de nya medlemsländerna till att stärka freden och säkerheten i vår del av världen. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken måste stärkas, så att Europa blir en stark kraft för fred och en enad röst för frihet i världen. Det är bara genom ett tydligt, enigt agerande vi kan få slut på oroligheterna i Ukraina och stödja landet i dess reformprocess och närmande till EU. Vi vill bygga ut grannskapspolitiken, inte minst det Östliga partnerskapet. Sverige skall fortsätta att aktivt vara med och forma denna politik.

19.2. Internationellt samarbete i en globaliserad värld

Globaliseringen är ett kraftfullt verktyg för att bryta fattigdom, stärka demokrati och skapa välstånd. Sverige ska fortsätta att stå uppför frihandel och rörlighet över gränserna. Vi ska fortsätta riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö. Sverige ska vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringsavtal (TTIP) mellan EU och USA, vilket skulle kunna stärka både världsekonomin och de svenska företagens och konsumenternas handelsmöjligheter.

Vi vill att Sverige och EU ska fortsätta att verka för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer i en alltmer globaliserad värld där värden som dessa ofta ifrågasätts. Folkrätten och principen om staters territoriella integritet måste fortsätta att gälla. Att med våld eller hot om våld flytta gränser är ett oacceptabelt brott mot folkrätten.

Vi vill fortsätta att stärka samarbetet och samhörigheten med våra nordiska och baltiska grannar och fortsätta att arbeta tillsammans för ökad rörlighet, fortsatt integration och kring centrala utmaningar som miljö och säkerhet.

Vi är övertygade om att en friare och mer demokratisk värld också blir en fredligare värld. Förenta nationerna ska fortsätta att vara en hörnsten i svensk utrikespolitik. FN ska tillsammans med EU, OSSE och andra internationella organisationer fortsätta att arbeta aktivt för att få stopp på krig och kriser runt om i världen, och främja fred, frihet

och försoning. Sverige ska fortsatt vara redo att delta med militära förmågor i fredsfrämjande insatser runt om i världen som leds av FN, EU eller Nato. När det behövs ska vi också vara redo att införa smarta sanktioner som drabbar auktoritära regimer men inte deras medborgare. Vi ska också vara beredda att anta bredare ekonomiska sanktioner när det krävs.

Sverige ska driva på för att nå fred och försoning i konfliktdrabbade länder. Det är angeläget att återuppta fredsprocessen i Mellanöstern för att få till stånd en tvåstatslösning. Situationen i Syrien, Irak och stora delar av Nordafrika är alarmerande. Det gäller också fler länder i Stora Sjö-regionen och Centralafrika. Sverige ska bidra till konkreta insatser för att stoppa våld och öka respekten för grundläggande rättigheter. De människor som lever i diktaturens järnhårda grepp hamnar ofta i skuggan av de våldsamma och akuta kriserna. Alliansen vill fortsätta stödja demokratiska krafter i länder som Kuba och Vitryssland.

Förtrycket av etniska och religiösa minoriteter ökar och människors religionsfrihet kränks. För närvarande är kristna bland de allra mest utsatta grupperna i världen, med omfattande förföljelse i Mellanöstern och delar av Afrika och Asien. Sverige ska i internationella sammanhang arbeta för att värna utsatta minoriteter. Alla människors lika värde är fundamentalt och yttrande- och religionsfrihet är centralt för ett öppet och fritt samhälle. Sverige ska fortsätta att bekämpa all form av diskriminering. Jämställdhet och kvinnors lika rättigheter är en av våra viktigaste demokratiska utmaningar. Detsamma gäller HBTQ-personers rättigheter varhelst de ifrågasätts. Internet blir allt viktigare i allt fler människors vardag. Det skapar enorma möjligheter, inte minst som ett verktyg för yttrandefriheten, men fel använt kan det innebära intrång, begränsningar och användas för repression. Den personliga integriteten och den enskildes rättigheter måste värnas. Vi vill att Sverige skall vara en ledande aktör för såväl friheten som säkerheten på nätet.

Alliansen vill även vara pådrivande för en ambitiös nedrustningspolitik och för en värld utan kärnvapen. Att minska och på sikt få bort s.k. taktiska kärnvapen är särskilt viktigt. Vi ska aktivt motarbeta ytterligare spridning av massförstörelsevapen. I det sammanhanget är det särskilt viktigt att fortsätta ansträngningarna för att få till stånd en lösning på den nukleära frågan i Iran.

19.3. Effektivt bistånd i solidaritet med omvärlden

Vi har ett moraliskt ansvar att arbeta för att utrota fattigdom och förtryck. Det målet är långt ifrån uppnått. Sverige ska därför ha en ambitiös utvecklingspolitik och ett generöst bistånd. Mellan 2007 och 2014 avsatte alliansregeringen varje år 1 procent av

bruttonationalinkomsten till bistånd. Det gjorde Sverige till en av de mest generösa givarna i världen. Vi har tillsammans ansvar för utvecklingen i världen. Alliansens målsättning är att 1 procent av Sveriges BNI enligt den nya beräkningsmetoden längre fram under mandatperioden ska avsättas för bistånd.

Världens kraftsamling för att nå FN:s millennieutvecklingsmål till 2015 har gett resultat. Andelen människor som lever i fattigdom har halverats och målet att begränsa undernäringen är inom räckhåll. Men mer behöver göras för att uppnå målen om kvinnors och barns hälsa och mot mödra- och barnadödlighet. Vi vill också lägga kraft på att ta fram FN:s nya utvecklingsmål för tiden efter 2015. Sveriges politik för global utveckling ska därefter bidra till de nya målen.

Att stärka demokratin och jämställdheten samt öka respekten för mänskliga rättigheter ska vara vägledande värden för det svenska biståndet. Svenskt bistånd ska stödja frihetskämpar och stärka yttrandefriheten. Vårt bistånd ska förbättra möjligheterna för fattiga människor att dra nytta av ekonomisk tillväxt genom förbättrad tillgång till utbildning, hälsovård och fler och bättre jobb. Vi vill även att biståndet ska bidra till en förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och till ett hållbart nyttjande av naturresurser. Genom stöd vid kriser, krig och katastrofer ska vi fortsätta att rädda liv och lindra nöd. Vi vill verka för att stärka det humanitära stödet vid kriser och katastrofer.

Alliansregeringen koncentrerade Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete – från ett 70-tal samarbetsländer till cirka 30 - med fokus på Afrika, vissa konflikttrabbade länder och till stöd för reformprocesser i Östeuropa. Det skapade förutsättningar för mer fokuserade insatser som kännetecknas av bättre kvalitet och mer mätbara resultat. Förändringar kan alltid behöva göras till följd av ändrade förutsättningar, men en återgång till en ständig utökning av länder skulle medföra att arbetet med förbättrad kvalitet och uppföljning går förlorat. Regeringen är otydliga i denna del i sitt budgetförslag.

Det civila samhällets organisationer har en viktig roll att spela inom biståndet. Vi vill fördjupa dialogen med dessa aktörer och förtydliga deras roll.

20. Ett starkare försvar

Oron i vår del av världen har ökat. Den ryska militära övningsverksamheten i och över Östersjön har ökat över tid och visar upp ett mer aggressivt mönster. En ny gräns passerades i mars i år då Ryssland invaderade och ockuperade ukrainskt territorium. Alliansregeringen konstaterade redan 2009 att utvecklingen i Ryssland var oroande. Situationen har sedan dess förvärrats, inte minst genom Rysslands aggressiva agerande i Ukraina.

Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas. Alliansregeringen presenterade i april 2014 omfattande förslag för att uppnå detta genom satsningar på kompetent personal, modern materiel, mer övning och ökad närvaro i strategiskt viktiga områden. Till detta lade alliansregeringen även en närtidssatsning på förbättrad incidentberedskap och mer övning. Det ställer sig regeringen nu bakom. Regeringen lägger sig också på samma anslagsnivå som den Alliansen föreslår. Detta är i grunden bra.

Däremot finns det orosmoln när det gäller regeringens långsiktiga ansvarstagande för Sveriges försvar. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, och Vänsterpartiet, har en historik av att föreslå minskade anslag till försvaret. Under de Socialdemokratiska regeringarna på 1990- och 2000-talen lades dessutom ett 60-tal förband ned och försvarsanslaget krympte med i storleksordningen en procentenhet.

Regeringen går nu dessutom fram med förslag som innebär att den halverade arbetsgivaravgiften för unga ska slopas. Detta skulle få stora ekonomiska konsekvenser för Försvarsmakten som är en stor ungdomsarbetsgivare. Rent konkret innebär det att tillskottet till förbandsanslaget skulle kunna urholkas med så mycket som en tredjedel. Just förbandsanslaget är viktigt för att kunna upprätthålla en väl fungerande incidentberedskap och möjliggöra övning. I en allt mer osäker omvärld och ett närområde med en ny normalbild av ökad aktivitet och ett mer aggressivt ryskt beteende är det centralt att kunna upprätthålla en bra incidentberedskap och övningsnärvaro.

Alliansregeringen har förstärkt Sveriges samarbete med Nato. Regeringen föreslår nu ett nytt förhållningssätt till Nato men redovisar inte vad det innebär utan ämnar återkomma till riksdagen med hur man avser att utveckla partnerskapet. När behovet av samarbete och goda relationer är viktigare än på länge riskerar Sverige att förlora både stöd och inflytande i vårt samarbete med Nato.

Nato är en central organisation för Europas säkerhet. Alliansregeringen beslutade om en översyn av hur Sveriges internationella försvarspolitiska samarbete i Norden, inom EU, med Nato och andra berörda fora, ser ut. Syftet var också att ge förslag på hur dessa kan utvecklas.

Alliansens utgångspunkt är att vi ska ha tillgängliga förband som kan användas där de behövs. Alliansen har lämnat besked om långsiktiga satsningar på försvaret. Vi vill öka försvarsanslagen både under kommande mandatperiod och på sikt. Den stegvisa ökningen innebär att anslagen år 2024 kommer vara drygt 5,5 miljarder kronor högre på årsbasis jämfört med tidigare beräknade anslag. Det ger Försvarmakten förutsättningar att fortsätta arbetet med att stärka försvaret under nästa mandatperiod. Utöver dessa långsiktiga satsningar vill Alliansen också genomföra en närtidssatsning med början redan innevarande år som motsvarar 1,3 miljarder fram till och med år 2018. Närtidssatsningen görs bland annat i syfte att stärka övningsverksamheten och incidentberedskapen.

Vi föreslår:

- att förbandsverksamheten ska stärkas genom ökade resurser till övningar, personal och incidentberedskap.
- investeringar i ett nytt luftvärnssystem, ett utökat antal ubåtar, ett sjömålsrobotsystem och fler Gripenplan under perioden 2015-2024.
- ökad militär närvaro på och runt Gotland, bland annat genom utökad övningsverksamhet.
- att personalvolymen i Hemvärnet utökas.

BILAGA 1. Alliansens förslag till utgiftsramar

Tabell 5. Alliansens förslag till utgiftsramar

UTGIFTSRAMAR OCH UTGIFTSTAK (MILJONER KRONOR)

	2015	2016	2017	2018
1 Rikets styrelse	12 199	12 343	12 502	12 803
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	14 600	14 551	15 061	15 653
3 Skatt, tull och exekution	10 574	10 689	10 868	11 124
4 Rättsväsendet	40 758	41 273	41 935	42 974
5 Internationell samverkan	1 919	1 921	1 925	1 931
6 Försvar och samhällets krisberedskap	48 451	47 295	48 596	50 027
7 Internationellt bistånd	29 509	32 503	37 123	39 793
8 Migration	17 433	17 680	15 810	14 378
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	61 898	62 428	63 358	64 898
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	100 474	101 655	102 351	103 003
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	38 015	35 964	34 196	33 214
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	83 125	86 120	89 127	91 635
13 Integration och jämställdhet	16 747	20 854	24 864	24 833
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	67 783	65 998	64 943	64 963
15 Studiestöd	20 302	19 585	19 781	20 312
16 Utbildning och universitetsforskning	63 636	64 855	65 542	66 814
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	12 785	12 786	12 928	13 170
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1 208	1 169	1 171	1 196
19 Regional tillväxt	2 701	3 238	3 316	3 304
20 Allmän miljö- och naturvård	5 348	5 263	4 990	4 982
21 Energi	2 470	2 554	2 345	2 174
22 Kommunikationer	48 871	50 811	52 805	54 236
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	15 656	15 494	15 467	16 853
24 Näringsliv	5 309	5 379	5 306	5 349
25 Allmänna bidrag till kommuner	91 329	90 355	91 758	92 490
26 Statsskuldräntor m.m.	20 526	23 064	26 157	27 530
27 Avgiften till Europeiska unionen	40 126	30 530	36 245	37 947
Summa utgiftsområden	873 752	876 359	900 470	917 586
Minskning av anslagsbehållningar	-4 593	897	-918	-2 333
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor	848 633	854 191	873 395	887 723
Utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	268 431	290 411	312 791	329 799
Takbegränsade utgifter	1 117 064	1 144 602	1 186 186	1 217 522
Budgeteringsmarginal	7 936	18 398	23 814	32 478
Utgiftstak för staten	1 125 000	1 163 000	1 210 000	1 250 000

BILAGA 2. Alliansens förslag till inkomstberäkning

Tabell 6. Alliansens förslag till inkomstberäkning

INKOMSTER (MILJONER KRONOR)	2015	2016	2017	2018
1100 Direkta skatter på arbete	565 458	603 988	637 849	666 683
1200 Indirekta skatter på arbete	486 352	511 786	537 493	562 345
1300 Skatt på kapital	190 422	202 756	216 533	234 404
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	494 234	514 432	534 734	555 640
1500 Skatt på import	5 956	6 416	6 793	7 194
1600 Restförda och övriga skatter	3 407	3 644	3 789	3 886
1700 Avgående poster, skatter till EU	-5 956	-6 416	-6 793	-7 194
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	1 739 873	1 836 607	1 930 399	2 022 958
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-877 919	-927 100	-975 366	-1 020 473
Statens skatteintäkter (periodiserat)	861 954	909 507	955 034	1 002 484
1900 Periodiseringar	-3 158	-1 526	-404	5 215
1000 Statens skatteinkomster	858 796	907 981	954 630	1 007 700
Övriga inkomster (kassamässigt)	-22 099	-24 417	-25 070	-28 058
2000 Inkomster av statens verksamhet	33 650	33 819	36 076	36 403
3000 Inkomster av försåld egendom	15 000	15 000	15 000	15 000
4000 Återbetalning av lån	876	759	681	602
5000 Kalkylmässiga inkomster	9 998	10 694	10 989	11 224
6000 Bidrag m.m. från EU	10 333	10 382	11 049	11 541
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-83 524	-85 750	-88 806	-91 495
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	-8 432	-9 321	-10 060	-11 333
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	836 697	883 564	929 559	979 642

BILAGA 3. Differens mot budgetpropositionen

Tabell 7. Differens mot budgetpropositionen

UTGIFTSRAMAR OCH UTGIFTSTAK (miljoner kronor)	2015	2016	2017	2018
1 Rikets styrelse	-215	-111	-110	-111
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	+10	+31	+31	+31
3 Skatt, tull och exekution	-7	+3	+3	+3
4 Rättsväsendet	±0	+160	+160	+160
5 Internationell samverkan	+20	+20	+20	+20
6 Försvar och samhällets krisberedskap	-137	+24	+34	+24
7 Internationellt bistånd	-500	-500	-500	-500
8 Migration	±0	±0	±0	±0
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-2 543	-2 100	-2 367	-2 751
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-542	-706	-726	-736
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-151	-351	-351	-351
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-784	-752	-485	-447
13 Integration och jämställdhet	-60	-60	-150	-150
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-4 063	-7 782	-7 753	-6 139
15 Studiestöd	-875	-1 315	-1 378	-1 633
16 Utbildning och universitetsforskning	-517	-1 623	-1 279	-1 335
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-366	-406	-388	-377
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-301	-801	-801	-801
19 Regional tillväxt	±0	±0	±0	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	-1 533	-1 733	-1 848	-1 863
21 Energi	-26	-26	-15	-25
22 Kommunikationer	-1 207	-1 207	-1 207	-1 207
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-131	-121	-121	-121
24 Näringsliv	-57	-73	-161	-181
25 Allmänna bidrag till kommuner	-3 162	-4 204	-3 083	-2 370
26 Statsskuldräntor m.m.	±0	±0	±0	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0	±0	±0
Summa utgiftsområden	-17 148	-23 635	-22 477	-20 862
Minskning av anslagsbehållningar	±0	-6 840	-6 810	-7 860
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor	-17 148	-30 475	-29 287	-28 722
Utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	+600	+1 510	+1 700	+1 900
Takbegränsade utgifter	-16 548	-28 965	-27 587	-26 822
Budgeteringsmarginal	-18 452	-15 035	-27 413	-45 178
Utgiftstak för staten	-35 000	-44 000	-55 000	-72 000

Fredrik Reinfeldt (M)

Annie Lööf (C)

Jan Björklund (FP)

Göran Högglund (KD)

Anna Kinberg Batra (M)

Emil Källström (C)

Erik Ullenhag (FP)

Jakob Forssmed (KD)

.